

Dr hab. Jolanta Szolno-Koguc, prof. nadzw.

Mgr Małgorzata Twarowska

**DODATKOWE DANINY PUBLICZNE SEKTORA
FINANSOWEGO (BANKÓW)
– PRZEGLĄD MIĘDZYNARODOWY**

Lublin, 6 grudnia 2015 roku

Spis treści

Synteza	3
1. Przyczyny dodatkowego opodatkowania sektora finansowego.....	5
2. Koncepcje opodatkowania sektora finansowego.....	8
3. Przegląd badań.....	13
4. Przegląd rozwiązań krajowych.....	16
4.1. Wielka Brytania	19
4.2. Niemcy	31
4.3. Francja	43
4.4. Włochy	53
4.5. Węgry	60
4.6. Szwecja	72
5. Wnioski.....	77
Bibliografia.....	82
Aneks statystyczny.....	87

Synteza

Opracowanie nt. *Dodatkowe daniny publiczne sektora bankowego – przegląd międzynarodowy* zostało przygotowane na zlecenie ALTERUM Ośrodek Badań i Analiz Systemu Finansowego. Jego autorami są: dr hab. Jolanta Szołno-Koguc prof. nadzw. oraz mgr Małgorzata Twarowska z Katedry Finansów Publicznych Wydziału Ekonomicznego UMCS w Lublinie.

Struktura opracowania obejmuje następujące części:

- 1) Przyczyny dodatkowego opodatkowania sektora finansowego;
- 2) Koncepcje opodatkowania sektora finansowego;
- 3) Przegląd badań;
- 4) Przegląd rozwiązań krajowych
- 5) Wnioski

Materiał źródłowy wykorzystany przy pisaniu pracy obejmuje zarówno najważniejsze publikacje krajowej i zagranicznej literatury przedmiotu, dostępne internetowo raporty, bazy danych, akty normatywne.

Do szczegółowych analiz w części czwartej zostały celowo wybrane rozwiązania przyjęte w ostatnich latach w następujących krajach członkowskich UE: Wielka Brytania, Niemcy, Francja, Włochy, Węgry i Szwecja. Wybór państw nie był przypadkowy, uwzględniono państwa o różnych modelach rynku finansowego, państwa, które kierowały się różnymi motywami dodatkowego opodatkowania sektora bankowego oraz wprowadziły różne formy podatku lub przyjęły różne przeznaczenie dochodów z podatku.

Zestawione na zakończenie wnioski mają charakter uniwersalny, do rozważenia i ewentualnego pogłębienia w konkretnych warunkach podejmowania działań na rzecz wprowadzenia dodatkowych danin publicznych obciążających sektor finansowy, w tym banki. Konkluzje nawiązują w szczególności do zakładanych celów wprowadzenia dodatkowej daniny: zdecydowana bowiem większość krajów wskazuje na cel pozafiskalny, nawet jeśli uwzględniają w argumentacji cel fiskalny (uzupełnienie dochodów publicznych, obniżenie deficytu finansów publicznych), *de facto* relatywnie niewysoka wydajność i znaczenie fiskalne tego rodzaju podatków na plan pierwszy wysuwa i tak cel/cele pozafiskalne. Skoro zatem efekt fiskalny jest zazwyczaj niewielki, warto rozważać specjalny charakter daniny i jej pozabudżetowe zagospodarowanie (publiczny fundusz celowy,

wyrażnie w ramach sektora finansów publicznych, państwowy fundusz celowy w rozumieniu ustawy o finansach publicznych z wszelkimi konsekwencjami p.w. nadzoru i kontroli). Prezentowane wnioski syntetyzują ponadto pozytywne doświadczenia części badanych krajów w zakresie podatku bankowego, zwłaszcza opartego na pasywach jako podstawie opodatkowania, i zasilaniu specjalnego funduszu stabilizacyjnego. W odniesieniu do podatku od transakcji finansowych znalazło się wskazanie na jego ewentualny globalny charakter, a zatem wspólne rozwiązania dla wszystkich państw ogólnoświatowego rynku finansowego. Przedstawione w opracowaniu konkluzje w założeniu autorów mają dać podstawę konstruktywnej dyskusji i dalszym rozważaniom na temat modelu opodatkowania sektora finansowego w Polsce.

1. Przyczyny dodatkowego opodatkowania sektora finansowego

Kryzys na rynku finansowym oraz decyzje rządów wielu krajów o udzieleniu wsparcia finansowego na ratowanie instytucji finansowych nasiliły dyskusję na temat opodatkowania banków i instytucji finansowych, zarówno o podatkach, które zostały już nałożone na banki, jak i dodatkowych daninach, które mogą zostać na nie nałożone. Pojawiły się też koncepcje stworzenia wspólnego systemu opodatkowania sektora finansowego w skali globalnej lub grupy państw.¹

Wielu ekonomistów analizując możliwości wprowadzenia dodatkowego opodatkowania sektora finansowego eksponuje cele tego instrumentu. Generalnie można wskazać jako najważniejsze:

- cel stabilizacji rynków finansowych, oraz
- cel fiskalny.

W literaturze przedmiotu wymieniane są następujące szczegółowe cele i motywy wprowadzenia dodatkowych danin obciążających sektor finansowy:

- ograniczenie ryzyka podejmowanego przez instytucje finansowe oraz niestabilności rynków finansowych;²
- ograniczenie krótkoterminowych transakcji finansowych o charakterze spekulacyjnym oraz zwiększenie odporności systemu finansowego ze względu na koszty, jakie niesie dla gospodarki realnej niestabilność finansowa;³
- kryzysy gospodarcze i finansowe powstające w wyniku nadmiernej spekulacji i przerostu sektora finansowego w stosunku do realnej gospodarki;
- zmiana struktury sektora bankowego;
- pomoc finansowa udzielona ze środków publicznych bankom – w trakcie kryzysu finansowego wiele instytucji finansowych starało się uniknąć wzięcia odpowiedzialności za nadmierne podejmowanie ryzyka, mogły one natomiast korzystać z państwowego wsparcia udzielanego na dużą skalę;⁴

¹ M. Zygierewicz, *Specjalny podatek od instytucji finansowych – próba poszukiwania najlepszego rozwiązania*, „Bezpieczny Bank” nr 3 (48) 2012, s. 31.

² P. Dec, P. Masiukiewicz, *Podatek bankowy*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2013, s. 34.

³ A. Millar, *A Financial Transaction Tax – Review of Impact Assessments*. Report prepared for the International Regulatory Strategy Group, City of London Economic Development, March 2012, s. 11.

⁴ A. K. Baran, P. Eckhardt, *Financial Transaction Tax*, CEP, http://www.cep.eu/fileadmin/user_upload/Kurzanalysen/Finanztransaktionssteuer/PB_Financial_Transaction_Tax.pdf.

- odzyskanie środków przeznaczonych na pomoc bankom i ratowanie ich przed upadłością w czasie kryzysu oraz zgromadzenie środków finansowych, które będzie można wykorzystać w przypadku wybuchu kolejnych kryzysów finansowych;⁵
- stworzenie specjalnego funduszu stabilizacyjnego na wypadek przyszłych kryzysów finansowych i konieczności ratowania banków;
- zapewnienie nowego źródła dochodów budżetowych.

E. Gostomski zwraca szczególną uwagę na potrzebę zapewnienia stabilności sektora finansowego oraz zgromadzenia środków finansowych na przezwyciężenie skutków kryzysu. W sytuacji pogarszającej się sytuacji sektora publicznego, rosnących deficytów budżetowych oraz zadłużenia publicznego w wielu państwach konieczne jest zreformowanie istniejących lub zapewnienie nowych źródeł dochodów publicznych. Zdaniem autora, opodatkowanie sektora finansowego może okazać się w tej sytuacji mniej szkodliwe dla wzrostu gospodarczego niż zwiększenie podatków obciążających dochody przedsiębiorstw lub pracowników. Autor wskazuje, że zwłaszcza opodatkowanie transakcji finansowych może przyczynić się do zmniejszenia zakresu transakcji spekulacyjnych oraz większej stabilności cen instrumentów finansowych. Aby podatek tego typu mógł skutecznie spełniać stawiane przed nim cele, powinien w większym stopniu obciążać transakcje instrumentami pochodnymi oraz inne krótkoterminowe transakcje spekulacyjne. Opodatkowanie tych transakcji zwiększy koszty transakcyjne, co zmniejszy opłacalność i wyeliminuje część transakcji przeprowadzanych z dużą częstotliwością (*high frequency trading - HFT*). W efekcie tego zwiększy się udział transakcji długookresowych, dzięki którym zmniejszy się zakres wahań cen instrumentów finansowych.⁶

Komisja Europejska, przedstawiając projekt wprowadzenia podatku od transakcji finansowych w UE podała argumenty przemawiające za wnoszeniem przez sektor finansowy większego wkładu w finanse publiczne. Po pierwsze, opodatkowanie sektora finansowego powinno stać się uzupełnieniem prowadzonych w sektorze finansowym reform, przyczynić się do zwiększenia wydajności i stabilności rynków finansowych oraz ograniczenia szkodliwych skutków podejmowania nadmiernego ryzyka przez sektor finansowy. Drugim argumentem jest preferencyjne traktowanie sektora finansowego w zakresie podatku VAT, ponieważ większość usług finansowych w UE zwolniona jest z podatku VAT. Po trzecie,

⁵ P. Dec, P. Masiukiewicz, *Podatek bankowy*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2013, s. 34.

⁶ E. Gostomski, *Kontrowersje wokół wprowadzenia podatku od transakcji finansowych*, [w:] *Finanse w dobie kryzysu*, M. Wiśniewska (red.), „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku”, Tom 18/2012, s. 58.

dodatkowe opodatkowanie sektora finansowego Komisja uzasadnia również odpowiedzialnością tego sektora za wystąpienie kryzysu oraz otrzymaniem podczas kryzysu znacznego wsparcia od niektórych rządów. Opodatkowanie sektora finansowego może przyczynić się ponadto do stworzenia warunków dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego.⁷

Zarówno świat nauki, jak też praktyki jest podzielony w kwestii skuteczności opodatkowania sektora finansowego jako instrumentu stabilizującego rynek finansowy. Różne rozważane formy opodatkowania sektora finansowego (omówione w punkcie 2 niniejszego opracowania) nie są pozbawione wad. Po pierwsze, spadek wolumenu transakcji wywołany wzrostem kosztów transakcyjnych może doprowadzić do ograniczenia funkcji arbitrażowej rynku kapitałowego, prowadząc tym samym do większej zmienności cen. Po drugie, duży poziom skomplikowania niektórych transakcji finansowych powoduje trudności dokładnego przewidzenia wszystkich konsekwencji wprowadzenia podatku. Po trzecie, instytucje finansowe mogą przerzucać koszty związane z dodatkowymi podatkami na inne sektory gospodarki. Po czwarte, część transakcji finansowych może zostać przeniesiona do krajów, w których tego typu podatki nie funkcjonują.⁸

D. Baker uważa, że podatki prowadzą zwykle do zakłóceń ekonomicznych i niewątpliwie opodatkowanie sektora finansowego również może generować takie zakłócenia, m.in. wzrost kosztów kapitału. Zwraca jednak również uwagę, że opodatkowanie transakcji finansowych może mieć niewielki wpływ na efektywność rynków kapitałowych, gdyż większość utraconych w wyniku opodatkowania transakcji ma charakter spekulacyjny.⁹

Często przedstawianym argumentem za opodatkowaniem jest przerost sektora finansowego. Jak podkreśla E. Chrabonszczewska, liberalizacja rynków finansowych oraz pojawienie się innowacji finansowych wpłynęły na wzrost ryzyka na rynkach finansowych w skali globalnej.¹⁰ Rola sektora finansowego w gospodarce jest coraz większa. Rosnące rozmiary rynku finansowego oraz wzrost powiązań globalnych również nie służą łatwości zapewnienia jego stabilności. Wielkość globalnego rynku finansowego wielokrotnie

⁷ Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego i Komitetu Regionów, Opodatkowanie sektora finansowego*, KOM(2010) 549, Bruksela 07.10.2010.

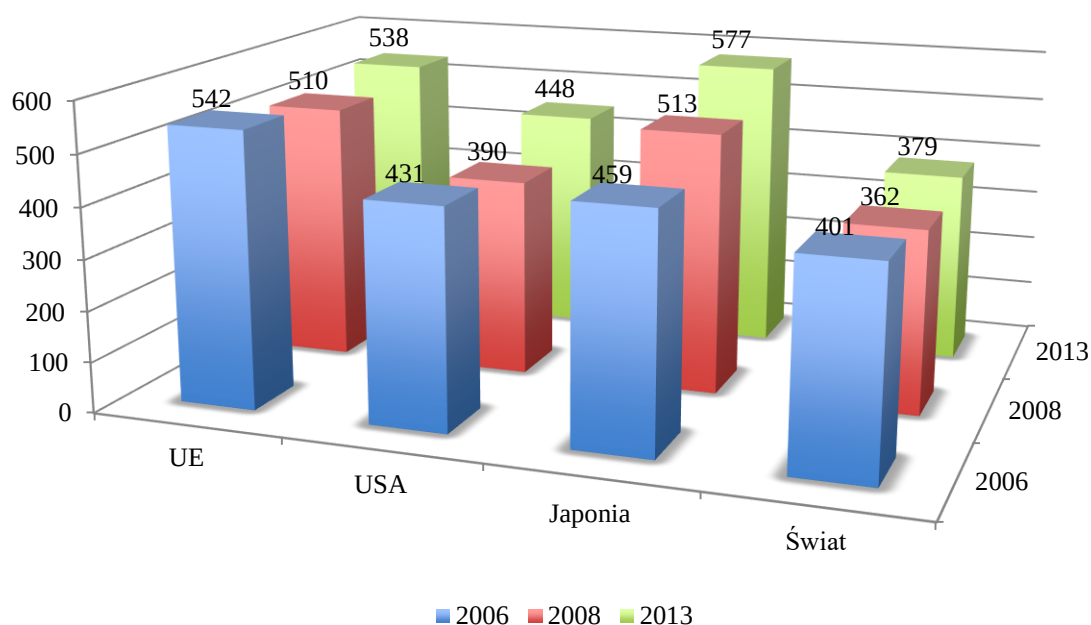
⁸ P. Ciżkowicz, P. Opala, A. Rzońca, *Rola systemu podatkowego przed, w trakcie i po kryzysie finansowym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, Rok LXXIV, Zeszyt 1/2012, s. 143.

⁹ D. Baker, *The Benefit of a Financial Transactions Tax*, Center for Economic and Policy Research, December 2008, s. 3.

¹⁰ E. Chrabonszczewska, *Europejski rynek finansowy jako rynek międzynarodowy*, Instytut Gospodarki Światowej, Warszawa 2010, s. 32.

przekracza światowe PKB (wykres 1). Jednak należy zauważyć, że sytuacja w poszczególnych państwach jest zróżnicowana. W UE są państwa, w których udział aktywów finansowych sektora finansowego w relacji do PKB przekracza 1 000% (Luksemburg, Malta, Irlandia, Holandia, Wielka Brytania), są też takie państwa, gdzie relacja ta nie przekracza 200% (Litwa, Rumunia, Polska, Słowacja, Czechy, Łotwa, Bułgaria, Słowenia, Estonia, Chorwacja), szczegółowe dane zamieszczone zostały w aneksie statystycznym, tabela 3.

Wykres 1. Rozmiary rynków finansowych w relacji do PKB w latach 2006, 2008 i 2013

* Rozmiary rynków finansowych mierzone jako suma aktywów bankowych, instrumentów dłużnych oraz kapitalizacji giełdowej.

Źródło: IMF, *Global Financial Stability Report. Statistical Appendix*, 2008, s. 147, *Statistical Appendix*, April 2009, s. 177, *Statistical Appendix*, April 2010, s. 177, *Statistical Appendix*, April 2011, s. 11, *Statistical Appendix*, April 2012, s. 11, *Statistical Appendix*, October 2012, s. 11, *Statistical Appendix*, October 2013, s. 169, *Statistical Appendix*, October 2014, s. 163.

2. Koncepcje opodatkowania sektora finansowego

Wśród form opodatkowania sektora finansowego na uwagę zasługuje w szczególności:

- podatek od transakcji finansowych,
- podatek od działalności finansowej, oraz
- różnego rodzaju podatki lub opłaty bankowe (obciążające zyski, pasywa, aktywa lub wybrane ich pozycje).

Ich wpływ na gospodarkę oraz potencjał do generowania dochodów publicznych może różnić się w zależności od konstrukcji danego podatku oraz jego zasięgu (krajowy,

wprowadzony przez grupę krajów, np. UE lub globalny).¹¹ W literaturze przedmiotu występują dwa modele **podatku od transakcji finansowych (*financial transaction tax*)**:¹²

- 1) Podatek od transakcji finansowych z szeroką bazą opodatkowania (*a broad based financial transaction tax*), który ma zastosowanie do transakcji akcjami, obligacjami, pochodnymi instrumentami finansowymi na rynku regulowanym jak również nieregulowanym (OTC). Model ten przyjęła Komisja Europejska w proponowanym podatku od transakcji finansowych, który miałby obowiązywać w Unii Europejskiej.
- 2) Podatek od transakcji finansowych z wąską bazą opodatkowania (*a narrow based financial transaction tax*), który ma zastosowanie wyłącznie do transakcji akcjami i obligacjami, przede wszystkim ze względu na problemy związane z wyceną instrumentów pochodnych i problemy związane z określeniem podstawy opodatkowania.

Warto przy tym zauważyć, że w literaturze terminem podatku od transakcji finansowych (*financial transaction tax* - *FTT*) określane są różne typy podatku. T. Matheson dokonał następującej systematyki form opodatkowania transakcji finansowych:¹³

- podatek od transakcji papierami wartościowymi (*security transaction tax* – *STT*), który pobierany jest od transakcji papierami wartościowymi: akcjami, papierami dłużnymi oraz instrumentami pochodnymi;
- podatek od transakcji walutowych (*currency transaction tax* - *CTT*) lub podatek Tobina (*Tobin Tax*);
- podatek od kapitału (*capital levy*) lub podatek od rejestracji (*registration tax*) obciążający wzrost kapitału w formie wkładów kapitałowych, pożyczek lub emisji akcji i obligacji;
- podatek od transakcji bankowych (*bank transaction tax* – *BTT*) pobierany od depozytów oraz wypłat z rachunków bankowych;
- podatek od składek ubezpieczeniowych (*insurance premium tax*);
- podatek od transakcji nieruchomościami (*real estate tax*).
- podatek od działalności finansowej (*financial activity tax* - *FAT*)

Międzynarodowy Fundusz Walutowy zaproponował wprowadzenie **podatku od działalności finansowej (*financial activity tax* - *FAT*)**, naliczanego od sumy zysków

¹¹ Szerzej: J. Szolno-Koguc J., M. Twarowska, *Taxation of the financial sector in the European Union – an attempt to find the best solution*, „Journal of Economics and Management”, Volume 18/2014.

¹² Komisja Europejska, *Taxation papers. Financial sector taxation*, Working Paper No. 25, 2010, s. 10-11.

¹³ T. Matheson, *Taxing Financial Transaction: Issues and Evidence*, International Monetary Fund Working Paper, Fiscal Affairs Department, March 2011, s. 5-6.

i wynagrodzeń w instytucjach finansowych, którego celem miało być zwiększenie efektywności rynku i ograniczenie podejmowania nadmiernego ryzyka. W propozycji Międzynarodowego Funduszu Walutowego pojawiły się trzy alternatywne modele podatku od działalności finansowej:¹⁴

- 1) Model I (*the addition method financial activity tax*), w którym podstawą opodatkowania jest zysk pomniejszony o akumulację kapitału i powiększony o wynagrodzenia, czyli innymi słowy, przepływy pieniężne netto (z uwzględnieniem inwestycji kapitałowych ale przed odliczeniem kosztów finansowych).
- 2) Model II (*the rent-taxing financial activity tax*), w którym podstawę opodatkowania stanowią wynagrodzenia i zysk z przepływu środków pieniężnych powyżej określonego poziomu.
- 3) Model III (*the risk-taxing financial activity tax*), w którym podstawą opodatkowania jest nadwyżka zysku (powyżej poziomu określonej rentowności) powiększona o wysokie wynagrodzenia.

Celem proponowanych różnego rodzaju **podatków bankowych (*bank levy*) i opłat stabilizacyjnych (*stabilization fees*)** może być z jednej strony ograniczenie ryzyka, z drugiej zaś gromadzenie środków publicznych, mogących zasilać budżety lub tworzyć specjalne fundusze naprawcze.¹⁵ Konstrukcja podatków bankowych również może się różnić, przede wszystkim w zakresie podmiotów objętych podatkiem, podstawy opodatkowania oraz stosowanych zwolnień i wyłączeń. Ocenę wariantów podstawy ustalania podatku/opłaty bankowej przeprowadziła M. Marcinkowska, wskazując zalety i wady poszczególnych rozwiązań.¹⁶ Autorka wskazała jako możliwe podstawy opodatkowania: aktywa, aktywa ważne ryzykiem, aktywa i zobowiązania pozabilansowe ważne ryzykiem, pasywa, zobowiązania, pasywa z wyłączeniem kapitału własnego i gwarantowanych depozytów, sumę bilansową i zobowiązania pozabilansowe udzielone, całkowity wymóg kapitałowy, zysk (ewentualnie powiększony o wynagrodzenia/premie), transakcje (obróty instrumentami finansowymi), czynności bankowe (finansowe) oraz innowacyjne instrumenty finansowe. Poszczególne państwa stosujące podatki bankowe przyjęły różne podstawy opodatkowania, co miało różne skutki w zakresie zarówno wygenerowanych wpływów podatkowych, ciężaru

¹⁴ International Monetary Fund, *A Fair and Substantial Contribution by the Financial Sector. Final Report for the G-20*, 2010, s. 22-23. M. Marcinkowska, *Dodatkowe podatki i opłaty od banków – potrzeby praktyki i dylematy teorii finansów*, „Prace Naukowe UE we Wrocławiu” Nr 170, K. Jajuga (red.), Finanse – nowe wyzwania teorii i praktyki. Problemy wiodące, Wrocław 2011, s. 100 – 127.

¹⁵ P. Dec, P. Masiukiewicz, *Podatek bankowy*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2013, s. 42.

¹⁶ M. Marcinkowska, *Dodatkowe podatki i opłaty od banków – potrzeby praktyki i dylematy teorii finansów*, „Prace Naukowe UE we Wrocławiu” Nr 170, K. Jajuga (red.), Finanse – nowe wyzwania teorii i praktyki. Problemy wiodące, Wrocław 2011, s. 100 – 127.

opodatkowania, wpływu podatku na rentowność banków, jak też skutków gospodarczych i społecznych.

W wyniku kryzysu finansowego wzmożone zostały prace nad dodatkowym opodatkowaniem sektora finansowego. Międzynarodowy Fundusz Walutowy przygotował opracowanie dotyczące skutków wprowadzenia opodatkowania sektora finansowego¹⁷, które zostało przedstawione na spotkaniu Grupy G-20 w Toronto we wrześniu 2010 roku, jednak nie udało się osiągnąć ogólnościowego konsensusu w zakresie wprowadzenia podatku. W warunkach braku porozumienia dotyczącego tego podatku w skali globalnej, Komisja Europejska podjęła prace nad podatkiem od transakcji finansowych, proponując w 2011 roku jego wprowadzenie w całej Unii Europejskiej od początku 2014 roku. Celem proponowanego przez Komisję Europejską podatku od transakcji finansowych miało być:

- niedopuszczenie do dezintegracji jednolitego rynku, jakie mogłoby nastąpić w przypadku nieskoordynowanych krajowych podejść do opodatkowania transakcji finansowych,
- zapewnienie, że sektor finansowy będzie ponosił sprawiedliwy i znaczący wkład do finansów publicznych,
- zniechęcenie do przeprowadzania transakcji, które nie przyczyniają się do efektywności rynków finansowych i gospodarki realnej.

Brak poparcia ze strony niektórych krajów członkowskich UE, przede wszystkim Wielkiej Brytanii, spowodowało, że do tej pory nie udało się osiągnąć jednomyślnego porozumienia w sprawie zharmonizowanego podatku od transakcji finansowych. Niemniej jednak, wiele państw członkowskich wyraziło wolę prowadzenia dalszych prac nad wprowadzeniem podatku. W związku z tym w dniu 22 stycznia 2013 roku podjęta została decyzja o wzmocnionej współpracy w sprawie wspólnego podatku od transakcji finansowych wśród jedenastu państw członkowskich UE (Decyzja 2013/52/EU). Wielka Brytania zakwestionowała legalność wprowadzenia wzmocnionej współpracy, zaskarżając decyzję Rady UE do Trybunału Sprawiedliwości UE, który jednak oddalił skargę.

Wśród argumentów przemawiających za wprowadzeniem podatku od transakcji finansowych wskazać można:¹⁸

- pomoc udzieloną bankom podczas kryzysu finansowego,

¹⁷ International Monetary Fund, *A Fair and Substantial Contribution by the Financial Sector. Final Report for the G-20*, 2010.

¹⁸ PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 5.

- kompensację zwolnienia usług finansowych z VAT, którego korzyść podatkowa w UE-11 szacowana jest na 18 mld EUR,
- zmniejszenie zyskowności ryzykowanych zachowań inwestycyjnych (np. handel wysokiej częstotliwości HFT),
- istniejące międzynarodowe precedensy wprowadzenia podatku od transakcji finansowych, chociaż większość funkcjonujących FTT ma znacznie węższy zakres opodatkowania niż podatek zaproponowany przez Komisję Europejską.

Główne kontrargumenty wysuwane przeciwko propozycji wprowadzenia podatku od transakcji finansowych w UE obejmują:¹⁹

- prawdopodobny negatywny wpływ na wzrost PKB – szacunki wahają się od 0,28% do 2,42%, co więcej, zdaniem niektórych autorów, strata PKB może przekroczyć spodziewane wpływy z podatku, które są szacowane na poziomie 0,25% PKB w UE-27,
- wysokie efektywne obciążenie sektora finansowego podatkami, pomimo zwolnienia z VAT; korzyść podatkowa banków z tytułu zwolnienia z VAT szacowana jest na około 18,1 – 23,6 mld EUR, z kolei wartość podatku nie podlegającą odliczeniu szacuje się na 33 mld EUR;
- niezgodność z traktatami UE,
- barierę w handlu pomiędzy państwami członkowskimi UE,
- możliwość przerzucenia kosztów podatku na konsumentów finalnych (klientów banków) i inne sektory gospodarki,
- brak uwzględnienia w podstawie opodatkowania źródeł niestabilności finansowej,
- wpływ na rynek finansowy,
- pogorszenie konkurencyjności banków europejskich na arenie międzynarodowej oraz wzrost kosztów kredytów,
- ryzyko, że spadek liczby transakcji wywołany wzrostem kosztów doprowadzi do ograniczenia funkcji arbitrażowej rynku kapitałowego, prowadząc do większej zmienności cen,
- ryzyko, że część transakcji kapitałowych będzie przenoszona do krajów, w których podatek nie zostanie wprowadzony,
- duże skomplikowanie niektórych transakcji kapitałowych powodujące trudności przewidzenia konsekwencji wprowadzenia podatku.

¹⁹ PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 5-6.

Nie wszystkie cechy proponowanego przez Komisję Europejską podatku od transakcji finansowych są również optymalne z punktu widzenia teorii optymalnego opodatkowania, która uwzględnia w ocenie przede wszystkim: cele opodatkowania, wydajność fiskalną podatku, efektywność i koszty opodatkowania.²⁰

Podsumowując, warto podkreślić, że aby podatek od transakcji finansowych właściwie spełniał swoje funkcje, nie generując przy tym negatywnych skutków, powinien być wprowadzony w skali globalnej. Wówczas mógłby stanowić odpowiedni instrument umożliwiający generowanie dochodów, w szczególności na potrzeby finansowania globalnych celów politycznych.²¹

3. Przegląd badań

Koncepcja opodatkowania sektora finansowego nie jest zjawiskiem nowym. Pierwsze pomysły i prace dotyczące tego zagadnienia pojawiły się już w czasie Wielkiego Kryzysu, kiedy J. M. Keynes (1936) zaproponował wprowadzenie opodatkowania transakcji rynku kapitałowego. Przemiany gospodarcze, przede wszystkim upłynnienie kursów walutowych i potrzeba znalezienia instrumentu zapobiegającego spekulacjom walutowym skłoniły J. Tobin (1974) do przedstawienia propozycji podatku od transakcji walutowych. Dalsze prace prowadzili tacy ekonomiści jak: J.E. Stiglitz (1989), P. B. Spahn (1995), P. Kenen (1996), R. Schmidt (1999).

Wśród licznych badań prowadzonych współcześnie na szczególną uwagę zasługują prace takich autorów jak (wykaz alfabetyczny): D. Baker, A. Baran, G. Capelle-Blancard, S. Claessens, P. Eckhardt, O. Havrylchyk, P. Honoran, M. Keen, T. Matheson, C. Pazarbasioglu, O. Picek, R. Pollin, R. Schmidt, M. Schratzenstaller, S. Schulmeister, S. Spratt, F. Šramko i wielu innych. Tabela 1 zawiera zestawienie wyników badań prowadzonych w odniesieniu do weryfikacji wpływu podatku od transakcji papierami wartościowymi STT na płynność i zmienność rynku finansowego.

²⁰ Szerzej: J. Szołno-Koguc, M. Twarowska, *Evaluation of the financial transaction tax in the light of the optimal taxation theory*, International Scientific Conference on Management, Knowledge and Learning Joint International Conference 2015 "Managing Intellectual Capital and Innovation for Sustainable and Inclusive Society", s. 755-764.

²¹ Komisja Europejska, *Opodatkowanie sektora finansowego, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów*, SEK(2010) 1166, Bruksela, 7.10.2010.

Tabela 1. Wybrane wyniki badań dotyczących wpływu podatku od transakcji papierami wartościowymi STT na płynność i zmienność rynku finansowego

Badania	Próba	Typ reformy	Grupa kontrolna	Miara płynności	Wpływ na płynność*	Miara zmienności	Wpływ na zmienność*
Roll (1989)	23 państwa (1987-1989)	STT	państwa bez STT	-	-	odchylenie standardowe zwrotów	nieistotny
Umlauf (1993)	Szwecja (1984-1986)	STT	poza NYSE-FTSE	-	-	wariancja zwrotów	niejednoznaczny
Jones & Seguin (1997)	USA (1974-1976)	Stała opłata	Nasdaq	-	-	odchylenie standardowe zwrotów, bezwzględny zwrot	pozytywny
Saporta & Kan (1997)	Wlk. Brytania (1963-1986)	STT	ADRs	-	-	wariancja zwrotów, GARCH	nieistotny
Hu (1998)	Hongkong, Japonia, Korea, Tajwan (1977-1993)	STT	brak	obróć	niejednoznaczny	odchylenie standardowe zwrotów	niejednoznaczny
Baltagi i inni (2006)	Chiny (1997)	STT	brak	wolumen	negatywny	wariancja zwrotów, GARCH	pozytywny
Chou & Wang (2006)	Tajwan (1999-2001)	STT	brak	wolumen, kursy bid-ask	negatywny	zrealizowana zmienność wysoka-niska	nieistotny
Liu (2007)	Japonia (1989)	STT	ADRs	wolumen, autokorelacja	negatywny	-	-
Phylaktis & Aristidou (2007)	Grecja (1998-2000)	STT	brak	-	-	GARCH	pozytywny dla transakcji o wysokiej częstotliwości
Foucault i inni (2011)	Francja (1998-2002)	Koszt transakcji <i>forward</i>	rynek spot	autokowariancja, płynność	negatywny	odchylenie standardowe zwrotów	negatywny
Pomeranets & Weaver (2012)	USA (1932-1981)	STT	Brak lub Nasdaq	<i>spread</i> , płynność	negatywny	odchylenie standardowe zwrotów	nieistotny
Liau i inni (2012)	Tajwan (1998-2007)	STT	brak	-	-	GARCH	pozytywny

*Przedstawione wyniki należy interpretować jako reakcja na wprowadzenie lub wzrost podatku od transakcji papierami wartościowymi STT

Źródło: G. Capelle-Blancard, O. Havrylchuk, *The Impact of the French Securities Transaction Tax on Market Liquidity and Volatility*, Laboratoire D'Excellence Regulation Financiere Financial Regulation Lab, December 2013, s. 9.

Badania nad możliwymi formami opodatkowania sektora finansowego oraz ich skutkami prowadzą także organizacje i instytucje międzynarodowe, m.in. Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Komisja Europejska. W Polsce również toczy się debata, w której biorą udział zarówno naukowcy, jak też praktycy. Wśród wielu badań dotyczących opodatkowania sektora finansowego na podkreślenie zasługują prace autorów (wykaz alfabetyczny): M. Cieślukowski, P. Dec, J. Gałuszka, E. Gostomski, M. Hybka, M. Marcinkowska, P. Masiukiewicz, T. Siudek, J. Zombirt, M. Zygierewicz i in.

M. Diemer przeprowadził szczegółową analizę dwóch możliwych modeli finansowania rządowych programów pomocowych związanych z ryzykownymi zachowaniami banków: podatku bankowego obciążającego pasywa banków oraz podatku od zysków. Wyniki badań wskazują, że zarówno podatek bankowy obciążający depozyty (pasywa), jak też podatek od zysków mogą skłaniać banki do zamiany części ryzykownych aktywów na bardziej ostrożne. Podczas, gdy ciężar podatku bankowego może być w całości przeniesiony na deponentów, ciężar podatku od zysków jest częściowo ponoszony przez akcjonariuszy banków. W związku z tym, zdaniem autora, podatek bankowy jest stosunkowo bardziej skuteczny w obniżaniu poziomu ryzyka banków, przede wszystkim jeżeli stawka podatku uzależniona jest od poziomu ryzyka pasywów. Skuteczność podatku bankowego zależy również od tego, czy regulator może zmusić bank do uiszczenia podatku *ex ante*, czyli przed zainwestowaniem zgromadzonych funduszy. W tym przypadku, banki ponoszą ryzyko płacenia podatku bankowego niezależnie od wyniku osiągniętego z alokacji kapitału i dzięki temu mają większą zachętę do ostrożnego działania. Wymóg ten może spełniać również minimalna opłata (np. w Niemczech), ponieważ banki muszą utrzymywać wystarczającą płynność, aby być w stanie uregulować podatek. Ponadto, podatek bankowy nie może być ani zbyt niski, ani zbyt wysoki. W pierwszym przypadku potencjalne obciążenie banków może okazać się zbyt niskie, aby móc wpływać na zachowania banków. Z kolei w przypadku zbyt wysokiego podatku, może wystąpić tak duży spadek rentowności banku, że banki będą miały nawet większą zachętę do ryzykownych operacji. W związku z tym, jeżeli władza chce nałożyć na banki dodatkowe daniny, które mają zapewnić cel fiskalny a jednocześnie wpływać na stopień podejmowanego przez banki ryzyka, znalezienie optymalnego instrumentu jest niezwykle trudne.²²

²² M. Diemer, *Bank Bailouts, Bank Levy, and Bank Risk-Taking*, Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades Doctor rerum politicarum, Universität Leipzig, 22.10.2014, s. 42-43.

F. Schweikhard, i M. Wahrenburg²³ zbadali relacje występujące pomiędzy podatkiem bankowym a oddziaływaniem banków na poziom ryzyka systemowego. Pomimo, że czas od wprowadzenia podatku w Niemczech jest zbyt krótki, aby analizować długofalowe efekty, autorzy wykazali, że banki, które w większym stopniu przyczyniają się do ryzyka systemowego, ponoszą większy ciężar podatku bankowego. Na próbie 41 dużych banków zbadali oni efektywność podatku bankowego w Francji, Niemczech i Wielkiej Brytanii w zakresie możliwości niwelowania ryzyka systemowego. Autorzy skupili się przede wszystkim na związku pomiędzy miarami ryzyka systemowego a hipotetycznymi płatnościami podatku w różnych systemach podatku bankowego. Doszli do wniosków, że żaden z modeli dodatkowego opodatkowania banków nie pozwala w pełni zniwelować negatywnych efektów zewnętrznych. Niemniej jednak, podatki bankowe we wszystkich analizowanych modelach, są pozytywnie skorelowane z ryzykiem systemowym generowanym przez te banki.

4. Przegląd rozwiązań krajowych

Szczegółowa analiza krajowych rozwiązań i doświadczeń ze stosowania dodatkowych danin publicznych obciążających sektor bankowy została skoncentrowana na wybranych państwach członkowskich UE. Wśród państw UE 13 wprowadziło podatek bankowy (Austria, Belgia, Cypr, Finlandia, Francja, Łotwa, Holandia, Niemcy, Portugalia, Słowacja, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania), natomiast 3 państwa zdecydowały się na wprowadzenie podatku od transakcji finansowych (Francja, Włochy i Węgry). Wdrożone modele opodatkowania różnią się w poszczególnych państwach. Pasywa lub ich wybrane pozycje są podstawą opodatkowania w 10 państwach UE, natomiast 3 państwa zdecydowały się na opodatkowanie aktywów (Węgry) lub aktywów ważonych ryzykiem (Finlandia, Francja). Dodatkowo Wielka Brytania od 2016 roku planuje wprowadzenie dodatkowego podatku od zysków banków. W 7 państwach dominował cel fiskalny wprowadzenia podatku bankowego, a wygenerowane wpływy zasilają budżet państwa (Finlandia, Francja, Łotwa, Holandia, Portugalia, Węgry i Wielka Brytania). W 4 państwach głównym celem wprowadzenia podatku było zapewnienie stabilności sektora bankowego, a wpływy z podatku zasilają specjalny fundusz stabilizacyjny (Słowacja, Szwecja), restrukturyzacyjny (Niemcy) lub fundusz gwarantowania depozytów (Belgia). Dwa państwa (Austria i Cypr) również utworzyły fundusze stabilizacyjne, ale już w założeniu wpływy z podatku po zapewnieniu potrzeb finansowych funduszu będą trafiały

²³ F.H. Schweikhard, M.Wahrenburg, *The Internalization of Systemic Risk: An Analysis of Bank Levy Schemes*. Presented at the EFA 2013 Meetings, Gothenburg, 2013.

do budżetu państwa. Syntetyczne podsumowanie najważniejszych cech podatków bankowych w państwach UE zawarte jest w tabeli 2, natomiast charakterystyka podatków od transakcji finansowych w tabeli 3 (kraje UE) oraz 4 (wybrane kraje spoza UE).

Tabela 2. Podatki bankowe w krajach UE

Kraj	Rok wprowadzenia	Cel wprowadzenia	Przeznaczenie	Podstawa opodatkowania	Stawka podatku	Wyłączenia	Koszt podatkowy (CIT)
Austria	2011	Stabilność sektora bankowego, fiskalny	Fundusz stabilizacyjny (2012-2017), Budżet państwa	Pasywa	0,09% - 0,11% (>20 mld EUR)	1 mld EUR Kapitał, depozyty ubezpieczone, niektóre zobowiązania	Tak
Belgia	2012	Stabilność sektora bankowego	Fundusz gwarantowania depozytów	Pasywa	0,035%	Kapitał, depozyty ubezpieczone	Tak
Cypr	2011	Stabilność sektora bankowego, fiskalny	Fundusz stabilizacyjny, budżet państwa	Depozyty	0,15%	-	Nie
Finlandia	2013	Fiskalny	Budżet państwa	Aktywa ważne ryzykiem	0,125%	-	Nie
Francja	2011	Fiskalny	Budżet państwa	Aktywa ważne ryzykiem	0,539% (redukcja do 0,141% w 2019)	500 mln EUR	Tak
Łotwa	2011	Fiskalny	Budżet państwa	Pasywa	0,072%	Kapitał, depozyty objęte systemem gwarantowania, obligacje hipoteczne, zobowiązania podporządkowane	Tak
Holandia	2012	Fiskalny	Budżet państwa	Pasywa	0,022% - 0,044%	20 mld EUR Kapitał, depozyty ubezpieczone	Nie
Niemcy	2011	Stabilność sektora bankowego	Fundusz restrukturyzacyjny	Pasywa Instrumenty	0,02%- 0,06% 0,0003%	300 mln EUR Kapitał, depozyty ubezpieczone	Nie
Portugalia	2011	Fiskalny	Budżet państwa	Pasywa Instrumenty poch.	0,01%- 0,085% 0,001% - 0,0003%	Kapitał, depozyty ubezpieczone, instrumenty pochodne służące zabezpieczeniu	Nie
Słowacja	2012	Stabilność sektora bankowego	Fundusz stabilizacyjny	Pasywa	0,2% (0,4% w 2012-2014)	Kapitał, dług podporządkowany, długoterminowe zobowiązania wewnątrzgrupowe	Tak
Szwecja	2009	Stabilność sektora bankowego	Fundusz stabilizacyjny	Pasywa	0,036%	Kapitał, zobowiązania podporządkowane, zobowiązania wewnątrzgrupowe	Tak
Węgry	2010	Fiskalny	Budżet państwa	Aktywa	0,53% > 50 mld HUF (0,31% od 2016) 0,15% < 50 mld HUF	Pożyczki międzybankowe, pożyczki dla przedsiębiorstw finansowych	Tak
Wielka Brytania	2011	Fiskalny	Budżet państwa	Pasywa	0,21% zob. krótkoterm. 0,105% zob. długoterm. (stopniowo obniżane do 0,1% i 0,05% w 2021)	20 mld GBP Kapitał, depozyty ubezpieczone	Nie

Źródło: PwC, *Proposed bank levies – update*, May 2013, KPMG, *Bank Levies – comparison of certain jurisdictions*, Edition IX, June 2012, akty prawa krajowego.

Tabela 3. Podatek od transakcji finansowych w krajach UE

Kraj	Data	Podstawa opodatkowania	Stawka podatku	Wyłączenia
Francja	1 sierpnia 2012	- akcje wyemitowane przez spółki, o kapitalizacji rynkowej wyższej niż 1 mld EUR, - handel wysokiej częstotliwości (HFT) - CDS	0,2% 0,01% 0,01%	akcje spółek o kapitalizacji rynkowej poniżej 1 mld EUR, nabycie akcji na rynku pierwotnym, nabycie akcji przez izby rozliczeniowe i centralne depozyty papierów wartościowych, z wyjątkiem transakcji, które nie są związane z podstawową działalnością, nabycie akcji przez animatorów rynku (<i>market maker</i>), nabycie akcji wynikające z zawartych umów o płynności (<i>liquidity contracts</i>), transakcje w ramach grupy, nabycie tymczasowe, np. umowy z przyrzeczeniem odkupu, nabycie akcji przez członków pracowniczych programów oszczędnościowych, nabycie w ramach programów oszczędnościowych lub obligacji zamiennych na akcje
Włochy	1 stycznia 2013	- obrót giełdowy - obrót pozagiełdowy OTC - handel wysokiej częstotliwości (HFT) - pochodne instrumenty finansowe	0,1% 0,2% 0,02 % opłata	akcje spółek o kapitalizacji rynkowej poniżej 500 mln EUR, transakcje z kontrahentami instytucjonalnymi, transakcje realizowane przez <i>market maker</i> , transakcje wynikające z zawartych umów o płynności (<i>liquidity contracts</i>), obowiązkowe fundusze emerytalne lub instytucje zabezpieczenia społecznego z siedzibą w państwach członkowskich UE lub EOG
Węgry	1 stycznia 2013	- wszystkie transakcje, z wyjątkiem wypłat gotówki (m.in. przelewy, polecenia zapłaty, depozyty, transakcje wymiany walut) - wypłaty gotówki	0,3% 0,6%	górną limit podatku 6 000 HUF (około 20 EUR) za transakcję (z wyjątkiem wypłat gotówki) przelewy pomiędzy rachunkami w tym samym banku, należącymi do tej samej osoby, <i>cash pooling</i> na rachunku bankowym należącym do korporacji, transakcje pomiędzy rachunkiem bieżącym i rachunkiem inwestycyjnym należącymi do tej samej osoby w tej samej instytucji finansowej

Źródło: PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, akty prawa krajowego.

Tabela 4. Wybrane przykłady opodatkowania transakcji papierami wartościowymi (STT) w krajach spoza UE

Kraj	Akcje	Obligacje korporacyjne	Obligacje rządowe	Futures	Informacje dodatkowe
Australia	0,3%	0,3%	-	-	Obniżany dwukrotnie w latach 90.; obecnie 0,15% każdy kupujący i sprzedający
Chile	18% VAT	18% VAT	-	-	-
Chiny	0,5% 0,8%	[0,1%]	-	-	Opodatkowanie obligacji wycofane w 2001 roku; wyższe opodatkowanie akcji na giełdzie Shanghai Exchange
Hong Kong	0,3%+5 USD stamp fee	[0,1%]	[0,1%]	-	Opodatkowanie akcji zmniejszone w 1993 roku z 0,6%, opodatkowania obligacji wycofane w lutym 1999 roku
Indie	0,5%	0,5%	-	-	-
Japonia	[0,1%], [0,3%]	[0,16%]	-	-	Wycofany w kwietniu 1999 roku
Korea Południowa	0,3%	-	-	-	-
Malezja	0,5%	0,5%	0,015%, [0,03%]	0,0005 %	-
Szwajcaria	0,15%	0,15%	0,15%	-	0,3% na zagraniczne papiery wartościowe; 1% nowa emisja
Tajwan	0,3%, [0,6%]	0,1%	-	0,05%	Obniżony w 1993 roku

Uwagi: [...] wskazuje dawną stawkę podatku.

Źródło: K. Phylaktis, A. Aristidou, *Security Transaction Taxes and Financial Volatility: Athens Stock Exchange*, "Applied Financial Economics", Vol. 17, No. 18, 2007, s. 23-24.

Do szczegółowej analizy wybrane zostały rozwiązania podatkowe wprowadzone przez 6 krajów UE. Wybór nie był przypadkowy: uwzględniono bowiem państwa o różnych modelach rynku finansowego, państwa, które kierowały się różnymi motywami dodatkowego opodatkowania sektora bankowego oraz wprowadziły różne formy podatku lub przyjęły różne przeznaczenie dochodów z podatku.

- 1) **Wielka Brytania** – kraj o najbardziej rozwiniętym rynku finansowym oraz główny oponent wprowadzenia podatku od transakcji finansowych na poziomie UE, który w celach fiskalnych zdecydował się na wprowadzenie w kraju podatku bankowego od pasywów, tymczasowego podatku od premii pracowników banków oraz rozważa wprowadzenie dodatkowego opodatkowania zysków banków.
- 2) **Niemcy** – kraj, który wprowadził opodatkowanie pasywów jako daninę zasilającą specjalny publiczny fundusz celowy.
- 3) **Francja** – kraj, który wprowadził zarówno opodatkowanie aktywów ważonych ryzykiem jak też (jako pierwszy w krajach UE) podatek od transakcji finansowych, silnie wspierając idee FTT na poziomie UE. Wprowadzeniu nowych podatków przyświecał cel fiskalny, a wpływy trafiają do budżetu państwa.
- 4) **Włochy** – przykład kraju, który zdecydował się na wprowadzenie wyłącznie podatku od transakcji finansowych.
- 5) **Węgry** – kraj, którego doświadczenia zarówno w zakresie podatku bankowego, obciążającego aktywa, jak też podatku od transakcji finansowych są najczęściej dyskutowane. Główny cel wprowadzenia podatków stanowiło zapewnienie dochodów budżetowych, ale także m.in. zmiana struktury własnościowej sektora bankowego.
- 6) **Szwecja** – kraj, który pomimo złych doświadczeń z funkcjonowania podatku od transakcji finansowych w latach 80. i początkach 90. ub. wieku, jako pierwsze państwo członkowskie UE zdecydował się na wprowadzenie podatku bankowego w reakcji na ostatni kryzys finansowy. Charakter podatku/opłaty jest zupełnie inny niż w pozostałych krajach UE, a wpływy zasilają specjalny fundusz stabilizacyjny.

4.1. Wielka Brytania

W grudniu 2009 roku ówczesny minister finansów Wielkiej Brytanii (*Chancellor*) – Alistair Darling, ogłosił nowy podatek obciążający banki *bank payroll tax* – jednorazowy podatek w wysokości 50%, obciążający indywidualne premie uznaniowe przewyższające

25 000 funtów (GBP), płacony przez banki, a nie przez pracowników banków.²⁴ Podatek został wprowadzony jako swoista rekompensata pomocy finansowej udzielanej bankom ze środków publicznych. Podatek z założenia miał być daniną tymczasową i obowiązywał od jego wprowadzenia 9 grudnia 2009 roku do 5 kwietnia 2010 roku. Zgodnie z założeniami wpływy z nowego podatku miały wynieść nieco ponad 500 mln funtów (GBP). W marcu 2010 roku rząd potwierdził, że specjalny podatek od premii pracowników banków nie będzie przedłużony na kolejne lata. Wpływy z podatku kilkakrotnie przekroczyły oczekiwania, osiągając niemal 3,5 mld funtów (GBP)²⁵.

W ogłoszonym w maju 2010 roku programie nowego rządu znalazła się zapowiedź wprowadzenia podatku bankowego (*bank levy*).²⁶ Minister finansów George Osborne ogłosił, że nowy podatek będzie obowiązywał od 1 stycznia 2011 roku i miał zastosowanie do bilansów banków brytyjskich i kas oszczędnościowo - kredytowych (*building societies*) oraz operacji brytyjskich banków z zagranicą.²⁷ Podatek został wprowadzony przez *Financial Act 2011*.²⁸

Podatkiem objęte zostały pasywa banków, czyli źródła finansowania działalności finansowej. Zgodnie z założeniami opodatkowaniu podlegają:²⁹

- banki, których zobowiązania przekraczają 20 mld funtów (GBP),
- banki macierzyste, ich oddziały, podmioty zależne, podmioty zależne banków zagranicznych oraz oddziały banków zagranicznych,
- zobowiązania grup bankowych i kas oszczędnościowo – kredytowych w Wielkiej Brytanii ustalone na poziomie skonsolidowanym,
- zobowiązania banków brytyjskich, działających w ramach grup niebankowych,
- zobowiązania ujmowane w zagregowanych bilansach podmiotów zależnych, a także oddziałów zagranicznych banków oraz grup bankowych, które prowadzą działalność w Wielkiej Brytanii.

Podstawę opodatkowania stanowią zobowiązania banków, pomniejszone o kapitał podstawowy Tier 1, gwarantowane depozyty, *repo* zabezpieczone papierami wartościowymi oraz zobowiązania wynikające z określonej działalności ubezpieczeniowej w ramach grup

²⁴ A. Seely, *Taxation of banking*, Briefing Paper Number 05251, September 2015, s. 3.

²⁵ Office for Budget Responsibility, *Economic and fiscal outlook*, March 2011, s. 103.

²⁶ HM Government, *The Coalition: our programme for government*, May 2010, s. 9.

²⁷ A. Seely, *Taxation of banking*, Briefing Paper Number 05251, September 2015, s. 3.

²⁸ *Finance Act 2011*, Chapter 11, Part 5, *Bank Levy* (Schedule 19).

²⁹ *Finance Act 2011*, Chapter 11, Part 5, *Bank Levy* (Schedule 19). HM Treasury, *Bank Levy: a consultation*, July 2010, s. 6-7.

bankowych.³⁰ Kwota zapłaconego podatku bankowego nie stanowi kosztu podatkowego w zakresie podatku dochodowego (CIT).

Wpływy z podatku są dochodem budżetu państwa.³¹ Poza głównym celem fiskalnym, podatek ten w założeniu ma zachęcić banki do restrukturyzacji oraz ograniczenia ryzykownych operacji i kredytów.

W dokumencie konsultacyjnym stawki podatku zostały ustalone w wysokości 0,04% zobowiązań banku w 2011 roku oraz 0,07% w latach 2012-2015. W styczniu i lutym 2011 roku rzeczywiste stawki podatku zostały określone na nieco wyższym poziomie: 0,05% dla zobowiązań krótkoterminowych oraz 0,025% dla kapitałów i zobowiązań długoterminowych. W marcu i kwietniu 2011 r. zostały podniesione do poziomu 0,01% i 0,05%. Obniżka stawek nastąpiła w miesiącach maj – grudzień 2011 roku, po czym rząd podejmował decyzje o całej serii podwyżek podatku bankowego w latach 2012-2015. Rząd tłumaczył decyzje dotyczące podnoszenia stawek podatku bankowego interesem gospodarki, potrzebą partycypacji banków w ograniczaniu deficytu budżetowego oraz minimalizowaniem korzystnego wpływu obniżki podatku od zysków osób prawnych, aby jej beneficjentem nie zostały banki. Stawki podatku bankowego oraz ich zmiany w kolejnych latach przedstawione zostały w tabeli 5.

Tabela 5. Stawki podatku bankowego (*bank levy*) w latach 2011 - 2015

Okres obowiązywania	Stawki dla kapitałów i długoterminowych zobowiązań (<i>long term chargeable equity and liabilities</i>), (w %)	Stawka dla zobowiązań krótkoterminowych (<i>short term chargeable liabilities</i>), (w %)
01.01.2011 – 28.02.2011	0,025	0,05
01.03.2011 – 30.04.2011	0,05	0,1
01.05.2011 – 31.12.2011	0,0375	0,075
01.01.2012 – 31.12.2012	0,044	0,088
01.01.2013 – 31.12.2013	0,065	0,130
01.01.2014 – 31.03.2015	0,078 (0,071)*	0,156 (0,142)*
01.04.2015 – 31.01.2015	0,105	0,21
2016**	0,09	0,18
2017**	0,085	0,17
2018**	0,08	0,16
2019**	0,075	0,15
2020**	0,07	0,14
2021**	0,05	0,10

*Stawki zostały podwyższone do 0,156% i 0,078%.

** Plany obniżania stawek podatku bankowego przedstawione w HM Treasury, *Budget 2015*, July 2015.

Źródło: *Finance Act 2011*, Schedule 19, paragraphs 6 and 7, *Finance Act 2012*, Schedule 34, paragraphs 1 to 7, *Finance Act 2013*, section 202, *Finance Act 2014* section 119, HM Treasury, *Budget 2015*, July 2015.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Finance Act 2011*, Chapter 11, Part 5, *Bank Levy* (Schedule 19). HM Treasury, *Budget 2011*, s. 42.

W lipcu 2015 roku minister finansów Wielkiej Brytanii ogłosił zmiany w zakresie podatku bankowego. Od 1 stycznia 2016 roku nowy, 8-procentowy podatek od zysków powyżej 25 milionów funtów (GBP) ma zastąpić dotychczasowy podatek obciążający pasywa banków, który stopniowo będzie obniżany do 2021 roku. Zdaniem rządu, banki i kasy oszczędnościowo-kredytowe powinny ponosić dodatkowy wkład do finansów państwa, odzwierciedlający ich unikalne ryzyko.³²

Tabela 6. Dochody budżetowe z podatku bankowego (*bank levy*) i ich prognozy (mld funtów GBP)

Wyszczególnienie	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21
Budget 2012	0*	1,8	2,2	2,7	2,8	2,8	-	-	-	-
Budget 2013	1,8*	1,6	2,7	2,9	2,9	2,9	2,9	-	-	-
Budget 2014	1,8*	1,6*	2,3	2,7	2,9	2,9	2,9	2,9	-	-
Budget 2015 (March)	1,8*	1,6*	2,3*	2,8	3,6	3,8	3,7	3,7	3,7	-
Budget 2015 (July)	1,8*	1,6*	2,3*	2,8*	3,7	3,1	2,8	2,6	2,4	2,2

* Zrealizowane dochody budżetowe.

Źródło: HM Treasury, *Budget 2011*, March 2011; *Budget 2012*, March 2012; *Budget 2013*, March 2013; *Budget 2014*, March 2014; *Budget 2015*, March 2015, *Budget 2015*, July 2015.

Oczekiwane dochody budżetowe z podatku bankowego określono na ok. 1,5 mld funtów (GBP) w 2011 roku oraz spodziewano się ich wzrostu w kolejnych latach do 2 mld funtów (GBP).³³ Zakładane kwoty zostały osiągnięte, należy jednak pamiętać, że w poszczególnych latach następowały podwyżki stawek podatku. Wprowadzenie 8% podatku od zysków banków i kas oszczędnościowo-kredytowych ma docelowo podnieść dochody budżetowe o około 2 mld funtów (GBP)³⁴.

Tabela 7. Prognozowane dochody budżetowe z 8% podatku od zysków banków (*bank surcharge*), (mld funtów GBP)

Wyszczególnienie	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21
Budget 2015 (July)	0,9	1,5	1,5	1,5	1,3

Źródło: HM Treasury, *Budget 2015*, July 2015.

Zdaniem rządu zaplanowane zmiany stanowią ścieżkę bardziej konkurencyjnego i zrównoważonego modelu zwiększenia dochodów budżetowych z sektora bankowego w długim okresie czasu. Jak argumentują, wkład banków do budżetu państwa będzie zależny od zysków i akumulacji kapitału, co zmniejszy ryzyko ograniczania akcji kredytowej banków lub wpływania na decyzje banków o lokalizacji ich działalności w skali międzynarodowej. Nowa konstrukcja podatku bankowego oznacz również, że obciążenie banków będzie coraz

³² HM Treasury, *Budget 2015*, July 2015, s. 46.

³³ A. Seely, *Taxation of banking*, Briefing Paper Number 05251, September 2015, s. 3.

³⁴ HM Treasury, *Budget 2015*, July 2015, s. 46.

bardziej związane z działalnością prowadzoną w Wielkiej Brytanii, przyczyniając się do zmniejszenia wpływu podatku na konkurencyjność brytyjskich banków działających za granicą. Dodatkowo, powiązanie obciążeń podatkowych ze zmianami w bilansach i rentowności banków ma zapewnić większą stabilność rozwiązań podatkowych uwzględnianych w planach biznesowych banków. Rząd zapowiedział także zwolnienie z podatku bankowego kwot wpłat do *Eurozone Resolution Fund*, co jest zgodne z generalną polityką rządu w sprawie unikania podwójnego opodatkowania.³⁵

Stowarzyszenie Brytyjskich Bankierów (*British Bankers' Association - BBA*), w związku z ogłoszonymi zmianami w zakresie opodatkowania banków, wyraziło swoje obawy, że Wielka Brytania jest krajem coraz mniej atrakcyjnym dla działalności bankowej. Zwrócili również uwagę, że mniejsze banki będą miały większe trudności w konkurowaniu z globalnymi gigantami.³⁶

Tabela 8. Podatkowe dochody budżetowe z sektora bankowego (w mld funtów GBP)

Rok budżetowy	PAYE*	Corporation tax**	Podatek od wynagrodzeń (<i>Bank payroll tax</i>)***	Podatek bankowy (<i>Bank levy</i>)****	Łącznie
2005-06	13,6	7	-	-	20,6
2006-07	15,9	7,3	-	-	23,2
2007-08	16,7	6,6	-	-	23,3
2008-09	14	3,9	-	-	17,9
2009-10	15,2	2,1	-	-	17,3
2010-11	17,5	3,5	3,4	-	24,4
2011-12	17,6	1,3	-	1,6	20,5
2012-13	17,8	2,2	-	1,6	21,6
2013-14	17,6	1,6	-	2,2	21,4
2014-15	17,9	2,3	-	2,7	22,9

* PAYE - obejmuje: a) podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie społeczne, które pracodawca potrąca z wynagrodzenia pracowników i wpłaca w ich imieniu do HMRC (HM Revenue & Customs – brytyjski urząd skarbowy), b) składki na ubezpieczenie społeczne płacone przez pracodawcę. Roczne wpływy PAYE odnoszą się do okresu 1 maj - 30 kwiecień.

** *Corporation tax* - podatek od zysków osób prawnych (1) zyski pochodzące z opodatkowanych dochodów, czyli np. zyski handlowe i inwestycyjne, za wyjątkiem dywidend, (2) zyski kapitałowe; obejmuje okres od 1 kwietnia do 31 marca roku kolejnego.

*** *Bank payroll tax* - w tabeli przedstawione są wpływy brutto z podatku od wynagrodzeń. HMRC szacuje, że wydajność netto tego podatku, biorąc pod uwagę szacowane ograniczenie wpływów z innych podatków, wyniosła 2,3 mld funtów (GBP). Wpływy z *bank payroll tax* odnoszą się do okresu od 9 grudnia 2009 do 5 kwietnia 2010.

**** Roczne wpływy z *bank levy* odnoszą się wpływów w okresie od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku, pierwsza płatność tego podatku nastąpiła w roku budżetowym 2011 - 2012.

Źródło: A. Seely, *Taxation of banking*, Briefing Paper Number 05251, September 2015, s. 34.

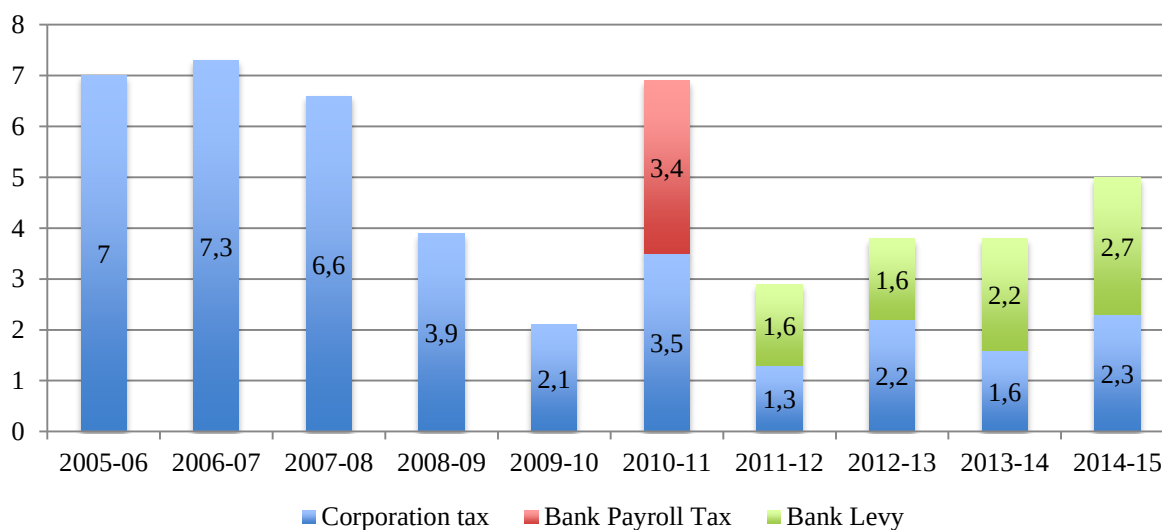
³⁵ HM Treasury, *Budget 2015*, July 2015, s. 46.

³⁶ J. Suart, *Osborne holds his ground on bank taxes*, https://www.bba.org.uk/news/bba-voice/osborne-holds-his-ground-on-bank-taxes/#.VkhxcxYVn_Y (dostęp 14.11.2015).

Dane w tabeli 8 prezentują wpływy podatkowe z sektora bankowego, uwzględniające podatki obciążające wszystkie sektory: podatek od zysków osób prawnych (*corporation tax*) oraz podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie społeczne potrącane od wynagrodzeń pracowników oraz obciążające pracodawcę (*PAYE*), jak również specyficzne daniny obciążające sektor bankowy: podatek bankowy (*bank levy*) i podatek od wynagrodzeń (*bank payroll tax*).

Warto zwrócić uwagę, że podstawowe stawki *corporation tax* były systematycznie obniżane z poziomu 28% w 2008 roku do 20% od 1 kwietnia 2015 roku. W roku budżetowym 2011-2012, kiedy budżet zasilony został 1,6 mld funtów (GBP) wpływów z nowego podatku bankowego, dochody z *corporation tax* spadły do 1,3 mld funtów (GBP), co wynikało nie tylko z obniżonej stawki podatku, ale również niższych dochodów banków (por. wykres 3), na co wpływ miało również wprowadzenia podatku bankowego oraz, rok wcześniej, podatku od wynagrodzeń (*bank payroll tax*). Jak wskazują dane z tabeli 8 i wykresu 2 łączne dochody budżetowe z sektora bankowego (w zakresie *corporation tax* oraz podatku bankowego) w latach 2011-2015 nie przewyższały dochodów budżetowych generowanych przez sektor bankowy (*corporation tax*) w latach 2005-2009. Z kolei niezwykle wydajnym fiskalnie źródłem okazał się podatek od wynagrodzeń (*bank payroll tax*), który w okresie czterech miesięcy obowiązywania (09.12.2009 – 05.04.2010) zasiłił budżet państwa kwotą 3,4 mld funtów (GBP).

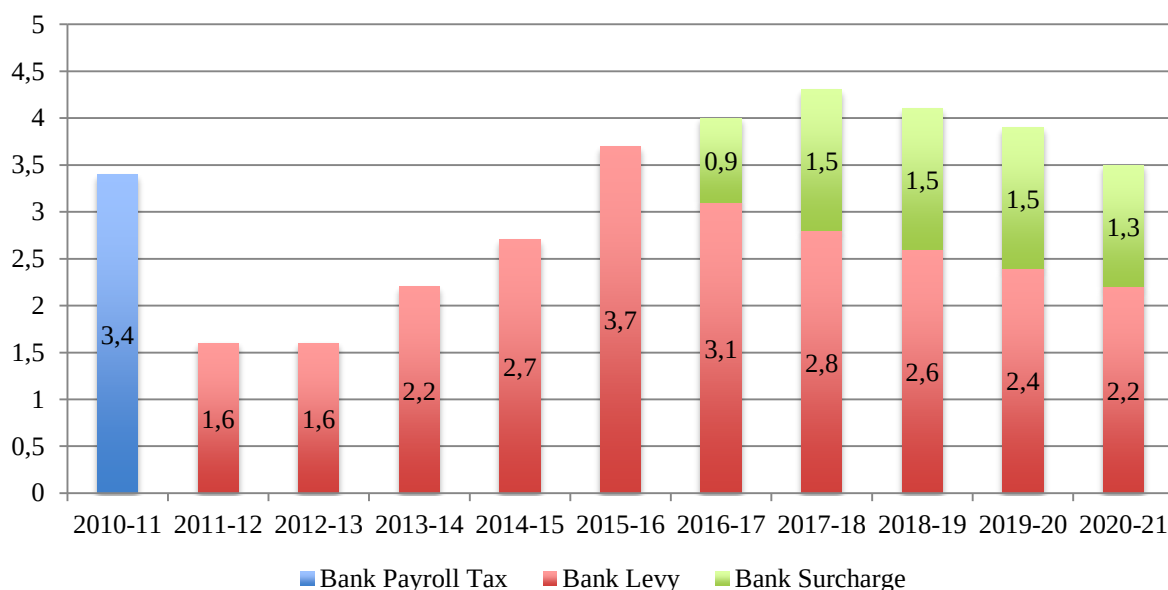
Wykres 2. Podatkowe dochody budżetowe z sektora bankowego w latach 2005-2015 (w mld funtów GBP)

Źródło: A. Seely, *Taxation of banking*, Briefing Paper Number 05251, September 2015, s. 34.

Na wykresie 3 przedstawione zostały dochody budżetowe generowane z dodatkowych podatków obciążających sektor finansowy od roku budżetowego 2010-11 do 2014-15 oraz prognozy wpływów podatkowych od roku 2015-16 do 2020-21 z uwzględnieniem zapowiedzianego wprowadzenia podatku od zysków banków (*bank surcharge*). Według prognoz wpływy z dotychczasowego podatku bankowego będą stopniowo zastępowane nową daniną, jednak wielkość całkowitego obciążenia ma ulec obniżeniu od roku budżetowego 2018-19.

Wykres 3. Podatkowe dochody budżetowe z dodatkowych podatków obciążających sektor bankowy w latach 2010-2015 i prognozy na lata 2015-2021 (w mld funtów GBP)

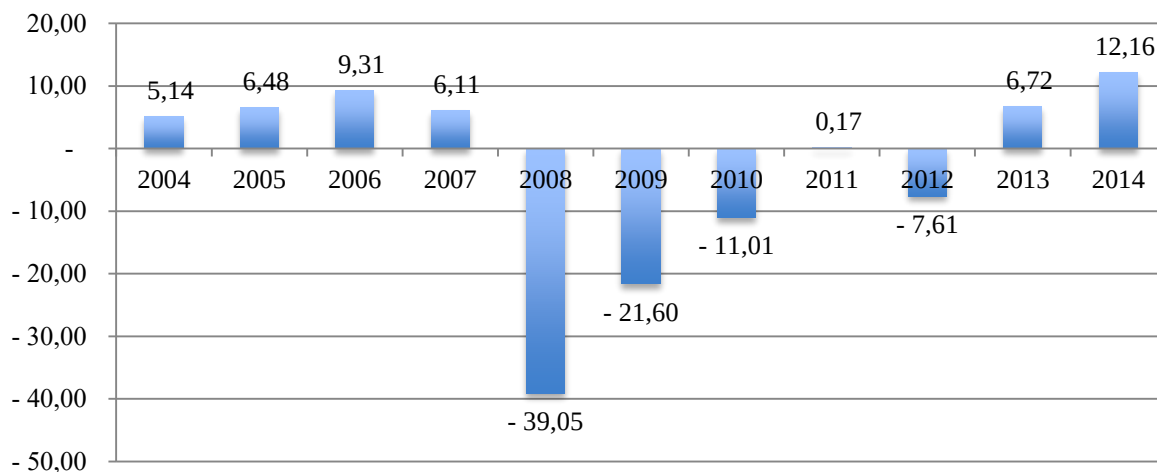
Źródło: A. Seely, *Taxation of banking*, Briefing Paper Number 05251, September 2015, s. 34.

Wynik brytyjskiego sektora finansowego uległ znacznemu pogorszeniu na skutek kryzysu, który rozpoczął się w 2007 roku. W latach 2008 – 2010 oraz 2012 sektor monetarnych instytucji finansowych (*monetary financial institutions*)³⁷ wygenerował straty (por. wykres 4). W związku z tym dyskusyjnym może zdawać się wprowadzanie dodatkowej daniny, tym bardziej powiązanej nie z zyskowością instytucji finansowych, a ich pasywami (zobowiązaniami). Oznaczało to, że nawet instytucje, które w danym roku wygenerowały

³⁷ *Monetary financial institutions* (MFI) – monetarne instytucje finansowe: bank centralny, krajowe instytucje kredytowe, inne krajowe instytucje finansowe, których działalność polega na przyjmowaniu depozytów i/lub bliskich substytutów depozytów od podmiotów innych niż monetarne instytucje finansowe oraz udzielaniu kredytów i/lub inwestowaniu w papiery wartościowe na własny rachunek; m.in. banki, kasy oszczędnościowo-kredytowe, fundusze inwestycyjne rynku pieniężnego, European Central Bank, *Explanatory notes on statistics on Monetary Financial Institutions sector*, https://www.ecb.europa.eu/stats/pdf/money/mfi/mfi_definitions.pdf?1bb17bb3939ed54de233c530f47853ff.

stratę, i tak obciążone były podatkiem bankowym. Pomimo tego, od 2013 roku sektor monetarnych instytucji finansowych generował już nadwyżkę.

Wykres 4. Zyski monetarnych instytucji finansowych (*monetary financial institutions*) w latach 2004 – 2014 (w mld funtów GBP)

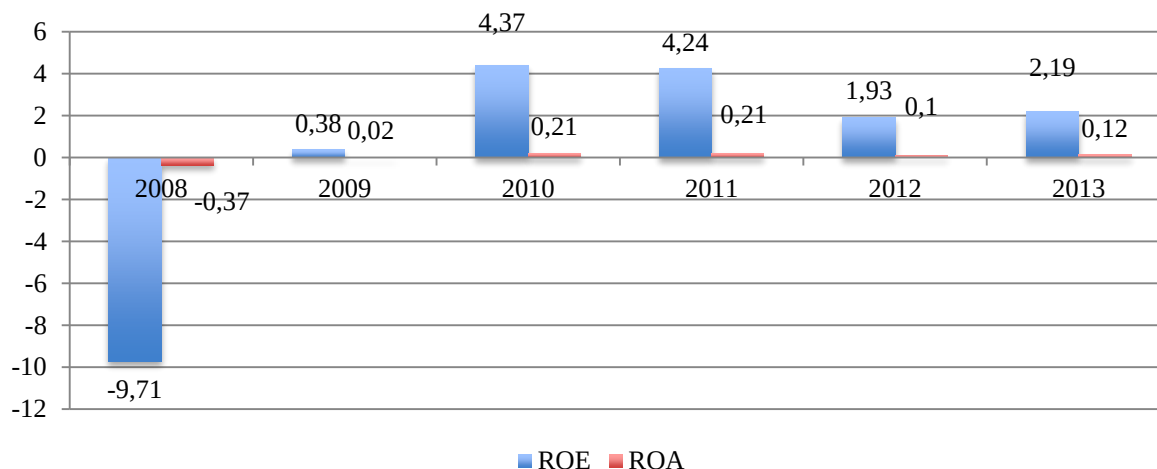
Źródło: Bank of England, *Statistics*, <http://www.bankofengland.co.uk/statistics/> (14.11.2015).

Dane (Aneks, tabela 1) przedstawiające wyniki instytucji kredytowych (*total credit institutions*) w krajach UE wskazują na straty brytyjskich instytucji kredytowych w latach 2008 – 2012. W 2011 roku, kiedy wprowadzony został podatek bankowy, sektor zanotował 2,6 mld EUR straty, co jednakże w porównaniu do roku poprzedniego (strata 17,6 mld EUR) stanowiło zauważalną poprawę. W 2011 roku straty instytucje kredytowe zanotowały również w Grecji (39,2 mld EUR), Hiszpanii (14,6 mld EUR), Cyprze (2,8 mld EUR), Portugalii (1,8 mld EUR), Węgrzech (1,0 mld EUR), Litwie (0,9 mld EUR), Słowenii (0,4 mld EUR) i Włoszech (0,02 mld EUR).

Kryzys finansowy i spowolnienie gospodarcze powodowały straty banków, co miało odzwierciedlenie również w ujemnej rentowności kapitałów własnych ROE oraz rentowności aktywów ROA. Warto jednak zauważyć, że już od 2009 roku wskaźniki uległy poprawie, po czym w latach 2012 – 2013 nastąpiło niewielkie ograniczenie rentowności banków i grup bankowych oraz zagranicznych filii i oddziałów (por. wykres 5).

Skumulowane aktywa instytucji kredytowych (Aneks, tabela 2) w Wielkiej Brytanii, po spadku w latach 2008 i 2009, wykazują powolny wzrost o 3,1%, 1,7% i 2,7% odpowiednio w latach 2010, 2011 i 2012. Podobny trend daje się zauważyć w całej Unii Europejskiej, wartość łącznych skumulowanych aktywów instytucji kredytowych w UE uległa obniżeniu w 2007 i 2009 roku, natomiast w latach 2010 i 2011 zanotowany został wzrost odpowiednio o 5,4% i 3,75%, po czym w 2012 roku ponownie uległy obniżeniu o 1,2%.

Wykres 5. Rentowność kapitałów własnych ROE i rentowność aktywów ROA krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2008 - 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Udział aktywów finansowych brytyjskiego sektora finansowego w PKB jest po Luksemburgu, Malcie, Irlandii i Holandii najwyższy w UE (por. Aneks, tabela 3). W 2011 roku wskaźnik ten wynosił w Wielkiej Brytanii 1321,6% i obniżył się do 1081,2% w 2012 roku.

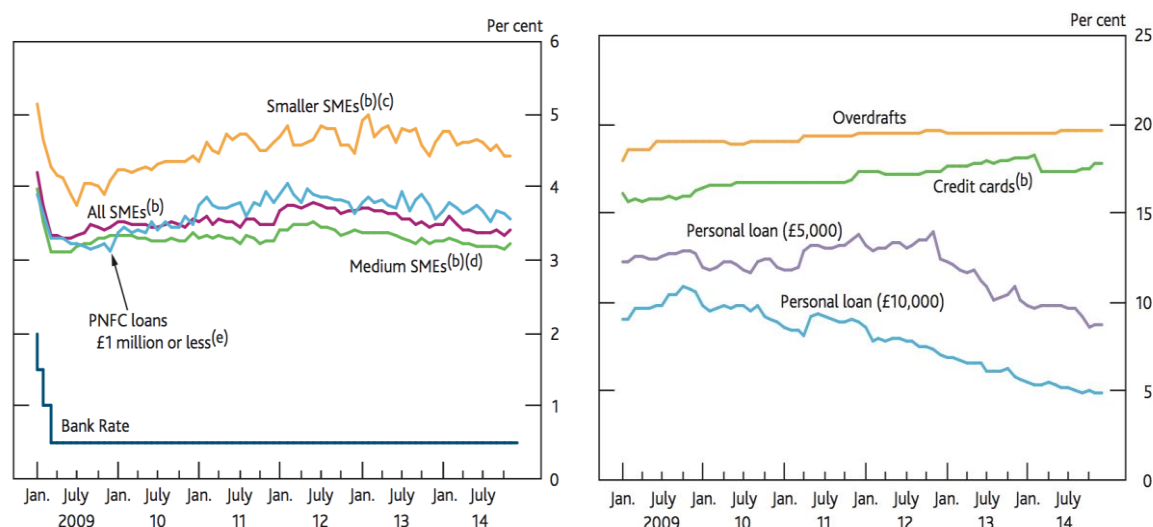
Tabela 9. Rachunek zysków i strat monetarnych instytucji finansowych (*monetary financial institutions*) w latach 2006 – 2014 (w mln funtów GBP)

Wyszczególnienie		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Odsetki	otrzymane	274 030	352 090	378 056	193 437	166 055	170 909	156 862	139 045	132 152
	zapłacone	234 942	310 554	319 499	135 426	105 929	111 384	103 473	84 457	72 936
	netto	39 087	41 536	58 556	58 011	60 125	59 525	53 389	54 588	59 216
Dywidendy otrzymane		14 763	22 038	14 621	20 619	11 138	14 509	15 090	12 282	12 924
Opłaty i prowizje	otrzymane	32 781	35 437	35 668	33 303	33 672	30 446	29 571	29 804	29 501
	zapłacone	8 159	10 083	12 863	12 714	11 583	9 527	8 961	9 439	9 361
	netto	24 622	25 355	22 804	20 589	22 089	20 919	20 609	20 365	20 140
Wynik z operacji		15 144	3 403	-32 204	3 360	16 463	10 200	13 303	10 894	5 129
Inne dochody		16 871	18 175	20 163	16 787	18 462	22 771	21 549	23 000	26 205
WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI BANKOWEJ		110 487	110 507	83 941	119 366	128 278	127 924	123 940	121 129	123 615
Koszty operacyjne	koszty pracownicze	31 706	33 123	30 719	34 127	35 355	34 374	33 345	32 368	32 507
	inne	35 175	37 830	45 628	41 622	45 006	51 036	50 336	51 383	56 472
	łącznie	66 881	70 953	76 347	75 749	80 360	85 410	83 681	83 750	88 979
ZYSK PRZED REZERWAMI		43 605	39 554	7 593	43 617	47 917	42 515	40 260	37 379	34 636
Utworzone rezerwy netto		9 389	10 857	30 917	48 363	25 597	18 725	16 806	10 718	1 085
Inne pozycje (+/-)		1 784	3 418	2 381	-5 813	-19 567	-12 600	-19 270	-8 365	-9 325
ZYSK PRZED OPOD.		36 001	32 115	-20 942	-10 559	2 753	11 190	4 183	18 296	24 225
Podatek		5 061	3 978	-5 099	-1 751	5 008	2 384	2 369	3 543	5 403
Dywidendy zapłacone		19 951	19 745	20 624	11 539	8 186	7 824	6 752	7 874	6 151
Inne transfery		1 682	2 277	2 580	1 249	572	810	2 675	164	514
ZYSK ZATRZYMANY		9 306	6 115	-39 047	-21 597	-11 013	172	-7 612	6 716	12 157

Źródło: Bank of England, *Statistics*, <http://www.bankofengland.co.uk/statistics/> (14.11.2015).

Warto zauważyć, że od 2011 roku, kiedy został wprowadzony podatek bankowy, nie wzrosły istotnie otrzymane przez monetarne instytucje finansowe opłaty i prowizje. Wartość zgromadzonych opłat i prowizji obniżyła się w latach 2011, 2012 i 2014. Oznacza to, że instytucje te nie przerzuciły kosztu nowego podatku na swoich klientów w formie wyższych opłat i prowizji. Również wynik z odsetek obniżał się w latach 2011 i 2012, chociaż odsetki otrzymane m.in. z udzielonych kredytów i pożyczek nieco wzrosły w 2011 roku, to wzrosły również zapłacone odsetki m.in. od depozytów złożonych w banku przez klientów (por. tabela 9). Dane przedstawione na wykresie 6, przedstawiające przeciętne oprocentowanie kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz kredytów konsumenckich, również potwierdzają, że od momentu wprowadzenia podatku bankowego w 2011 roku nie nastąpił wzrost oprocentowania kredytów, a w niektórych przypadkach można zauważyć spadek oprocentowania kredytów, co związane jest z większą płynnością na rynku pieniężnym oraz niższym ryzykiem kredytowym. Nie wiąże się to natomiast ze zmianami stóp procentowych banku centralnego, ponieważ Bank of England od 5 marca 2009 roku utrzymuje stopy procentowe na stałym poziomie, podstawowa stopa procentowa (*Current Official Bank Rate*) ustalona została na poziomie 0,5%³⁸.

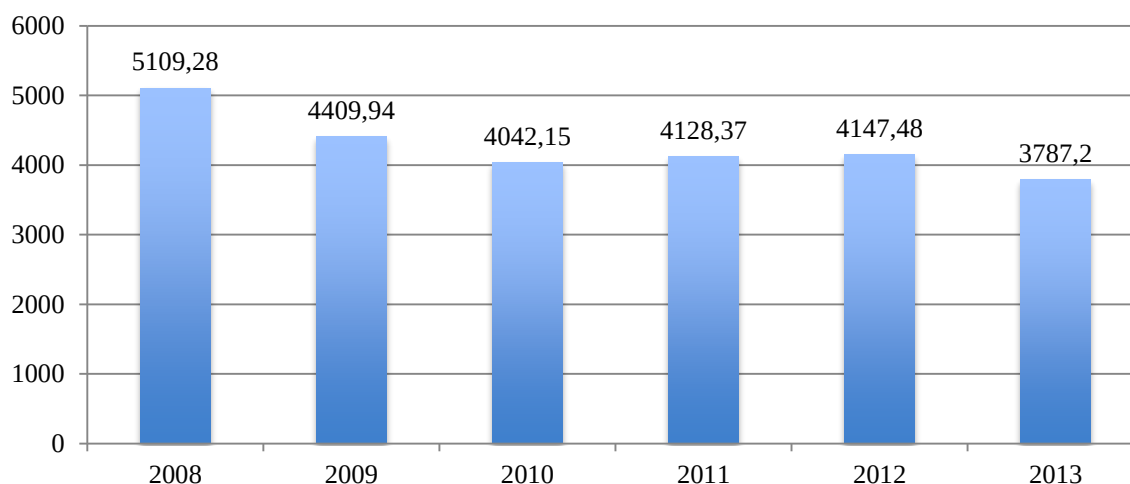
Wykres 6. Przeciętne oprocentowanie kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw (SMEs) oraz przeciętne oprocentowanie kredytu konsumenckiego w Wielkiej Brytanii w latach 2009 - 2014

Źródło: Bank of England, *Trends in Lending*, January 2015, s. 12.

³⁸ Bank of England, <http://www.bankofengland.co.uk/boeapps/iadb/Repo.asp> (15.11.2015).

Wykres 7. Udzielone kredyty i pożyczki przez krajowe banki i grupy bankowe oraz zagraniczne oddziały i filie (w mld EUR) w latach 2008 – 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

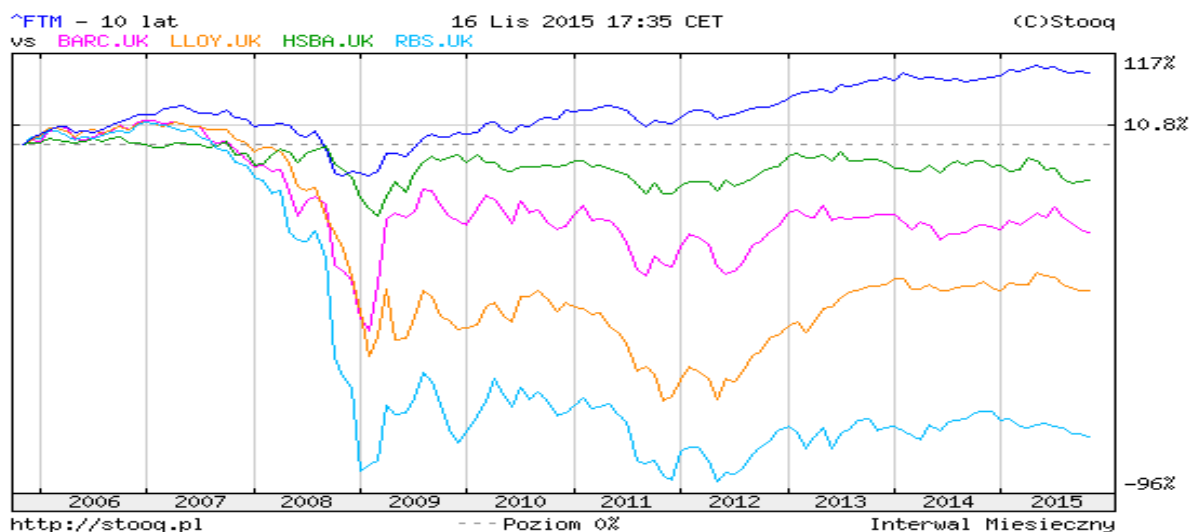
Wartość udzielonych przez banki kredytów i pożyczek obniżyła się na skutek kryzysu gospodarczo-finansowego, natomiast nie zaobserwowano takich zmian po wprowadzeniu podatku bankowego w 2011 roku, kiedy wartość udzielonych kredytów i pożyczek wzrastała w latach 2011-2012, po czym obniżyła się w 2013 roku. Dane wskazują, że ograniczania akcji kredytowej nie można wiązać z wprowadzeniem nowego podatku (por. wykres 7).

Systematycznie jednak od 2011 roku obniżane były koszty pracownicze (tabela 9), co było związane z szukaniem oszczędności w tym obszarze oraz ze zmniejszaniem zatrudnienia. Można więc przypuszczać, że pewna część obciążeń związanych z podatkiem bankowym mogła zostać przerzucona na pracowników.

Krótki okres analizy utrudnia wyciągnięcie jednoznacznych wniosków co do skutków wprowadzenia nowej daniny obciążającej sektor bankowy. Jednakże można zauważyć, że nowy podatek wprowadzony w 2011 roku nie ma bezpośredniego wpływu na gospodarstwa domowe oraz przedsiębiorstwa, ponieważ podatek ten obciąża bezpośrednio banki, grupy bankowe oraz kasy oszczędnościowo-kredytowe. W związku ze zwolnieniem z podatku instytucji, których zobowiązania nie przekraczają 20 mld funtów (GBP), podatek dotyczy około 30 największych grup bankowych i kas oszczędnościowo-kredytowych w Wielkiej Brytanii.³⁹ Duża konkurencja na rynku bankowym w Wielkiej Brytanii stanowi swoistą barierę przed przerzucaniem kosztów tego podatku na klientów.

³⁹ HM Revenue & Customs, *Bank levy rate change*, 2014, 2015.

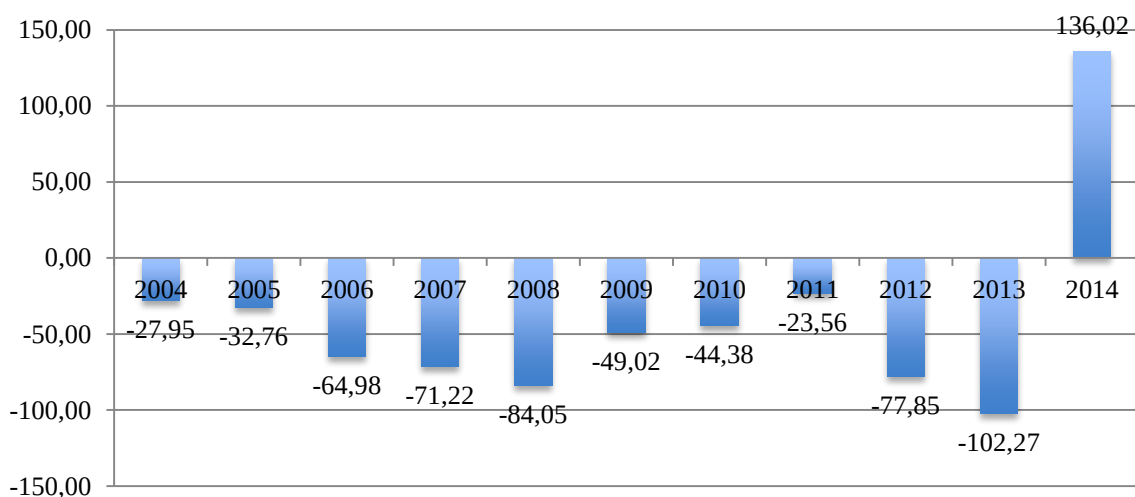
Wykres 8. Notowania indeksu FTSE 250 (FTM) oraz akcji największych banków w Wielkiej Brytanii: Barclays (BARC.UK), Lloyds (LLOY.UK), HSBC (HSBA.UK) oraz RBS (RBS)

Źródło: www.stooq.pl (16.11.2015).

Z analizy wykresu 8 wynika, że główny trend dla FTSE 250 – głównego indeksu giełdy londyńskiej (*London Stock Exchange*) oraz największych banków: Barclays, Lloyds, HSBC oraz RBS był zbliżony. Wyraźnie widać jednak większe załamanie cen akcji banków w stosunku do całego rynku. Zapowiedź, a później wprowadzenie na początku 2011 roku podatku bankowego również negatywnie wpłynęły na notowania akcji banków.

Wykres 9. Rachunek finansowy bilansu płatniczego Wielkiej Brytanii w latach 2004-2014 (w mld USD)

Źródło: OECD Statistics, <http://stats.oecd.org> (16.11.2015).

Dodatkowe obciążenia podatkowe mogą powodować odpływ kapitału za granicę lub wycofywanie się inwestorów zagranicznych. Saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego Wielkiej Brytanii (Aneks, tabela 4) we wszystkich analizowanych latach, poza

rokiem 2014, było ujemne, co oznacza, że więcej środków finansowych (m.in. bezpośrednich inwestycji zagranicznych, inwestycji portfelowych) odpływa z Wielkiej Brytanii, niż do niej napływa.

W 2011 roku, kiedy wprowadzono podatek bankowy, saldo rachunku finansowego wyniosło -23 560,08 mln USD i nie uległo pogorszeniu w stosunku do roku poprzedniego, kiedy wynosiło -44 380,96 mln USD. Istotne pogorszenie daje się zauważyć w latach kolejnym, kiedy deficyt rachunku finansowego wynosił 77 849,48 mln USD i 102 270,3 mln USD odpowiednio w latach 2012 i 2013 (por. wykres 9).

4.2. Niemcy

Celem wprowadzenia w Niemczech dodatkowej daniny obciążającej banki i instytucje kredytowe było pozyskanie środków zasilających specjalny fundusz, wykorzystywany do przeprowadzania postępowania restrukturyzacyjnego w bankach systemowo ważnych. W związku z tym podatek bankowy jest swoistą opłatą za zapewnienie przez sektor publiczny stabilności systemu finansowego. Jednocześnie podatek bankowy ma ograniczać chęć banków do podejmowania ryzyka.⁴⁰

Podatek bankowy (*bank levy*) w Niemczech został wprowadzony od 1 stycznia 2011 roku przez *German Bank Restructuring Act*, przyjęty przez niemiecki Senat (*Bundesrat*) 26 listopada 2010 roku i ogłoszony w Federalnym Dzienniku Ustaw w dniu 14 grudnia 2010 roku oraz *Restructuring Fund Ordinance* z lipca 2011 roku.⁴¹ *German Bank Restructuring Act* określa ramy prawne dla zorganizowanej restrukturyzacji i reorganizacji zagrożonych banków niemieckich oraz zawiera *Restructuring Fund Act (Restrukturierungsgesetz)*, zakładający utworzenie funduszu ratunkowego o docelowej wartości 70 mld EUR, finansowanego z podatku bankowego. Konstrukcja podatku, zasady ustalania podstawy opodatkowania i stawki podatku zostały określone w *Restructuring Fund Regulation (Restrukturierungsfonds-Verordnung)*.⁴²

Podatkiem bankowym (*bank levy*) objęte są⁴³:

⁴⁰ Federal Agency for Financial Market Stabilisation (Bundesanstalt für Finanzmarktstabilisierung) <http://www.fmsa.de/en/fmsa/restructuring-fund/bank-levy/index.html>.

⁴¹ M. Rötting, *The German Bank Restructuring Act*, NBR Conference on Key Aspects of Bank Resolution, Bucharest, 1 November 2013.

⁴² *German Bank Levy. Federal Government Issues Restructuring Fund Regulation*, Alert Memo, March 3, 2011 <http://www.cgsh.com/files/News/781734aa-5598-4635-884e-6e29297de9b9/Presentation/NewsAttachment/1d667420-70d9-4db6-8b99-70baeb8cb54d/CGSH%20Alert%20-%20German%20Bank%20Levy.pdf>.

⁴³ PwC, *Proposed bank levies – update*, May 2013.

- banki i instytucje kredytowe w rozumieniu ustawy bankowej (*German Banking Act*), które posiadają niemiecką licencję bankową i podlegają niemieckiemu rozporządzeniu o rachunkowości instytucji kredytowych,
- oddziały banków zagranicznych działające w Niemczech, z zastrzeżeniem:
 - oddziały banków z EOG nie podlegają opodatkowaniu,
 - oddziały banków spoza EOG podlegają opodatkowaniu, jeżeli są zobowiązane do posiadania niemieckiej licencji bankowej,
- podmioty zależne banków zagranicznych działające w Niemczech (zobowiązane do posiadania niemieckiej licencji bankowej),
- zagraniczne oddziały banków niemieckich.

Zagraniczne spółki zależne niemieckich banków nie podlegają opodatkowaniu. Podstawa opodatkowania jest ustalana dla danego podmiotu, a nie całej grupy. Tylko podmioty posiadające niemiecką licencję bankową podlegają opodatkowaniu podatkiem bankowym.

Podstawą opodatkowania I są zobowiązania (pasywa) pomniejszone o kapitał własny (Tier 1), gwarantowane zobowiązania wobec klientów (z wyjątkiem zobowiązań wobec osób prawnych, które są powiązane z instytucją kredytową i powinny być włączone do skonsolidowanego sprawozdania finansowego) oraz fundusz na ogólne ryzyko bankowe. Podstawą opodatkowania II w przypadku derywatów jest natomiast wartość nominalna pozabilansowych instrumentów pochodnych. Stawka podatku jest progresywna i uzależniona od rozmiarów prowadzonej działalności (tabela 10).

Tabela 10. Skala podatkowa i stawki podatku bankowego (*bank levy*) w Niemczech

Podstawa opodatkowania (mld EUR)	Stawka (%)
Podstawa opodatkowania I	
≤ 0,3	0
0,3 - 10	0,02
10 – 100	0,03
100 – 200	0,04
200 – 300	0,05
> 300	0,06
Podstawa opodatkowania II	
Wartość nominalna derywatów	0,003

Źródło: C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer, *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014, s. 6.

Podatek maksymalnie może wynieść 20% rocznego zysku instytucji objętej opodatkowaniem, jednak jeżeli instytucja ta nie wypracuje w danym roku zysku lub poniesie

stratę, zobowiązana jest zapłacić co najmniej 5% kwoty podatku naliczonego w oparciu o zasady ogólne.

Podatek płacony jest 30. września każdego roku. Pierwsza płatność miała miejsce 30 września 2011 roku. Wysokość podatku ustalana jest na podstawie zatwierdzonego rocznego sprawozdania za poprzedni rok, zakończony nie później niż 1 marca. W związku z tym szczegóły dotyczące podatku zostały ogłoszone w 2011 roku, natomiast podatek bankowy był kalkulowany w oparciu o bilanse banków z 2010 roku.⁴⁴ Kwota zapłaconego podatku bankowego nie stanowi kosztu podatkowego w zakresie podatku dochodowego (CIT).

Wpływy z podatku bankowego nie stanowią dochodów budżetu państwa, trafiają do specjalnego funduszu *Restructuring Fund (Restrukturierungsfonds)*, w związku z tym stanowi on swoistą opłatę stabilizacyjną. Fundusz zarządzany jest przez *Federal Agency for Financial Market Stability (Bundesanstalt für Finanzmarktstabilisierung, FMSA)*, nadzorowaną przez Ministerstwo Finansów Niemiec (*Bundesministerium der Finanzen, BMF*). Według założeń, środki funduszu będą gromadzone na przestrzeni lat, docelowo fundusz ma osiągnąć wartość 70 mld EUR.⁴⁵ Jeżeli roczne składki wpłacane przez banki i instytucje kredytowe nie pokrywają kosztów działań Funduszu Restrukturyzacji, wówczas FMSA może nałożyć dodatkowe specjalne składki. Fundusz może również zaciągać zobowiązania, jeżeli nie jest w stanie pokryć swoich potrzeb finansowych za pomocą podatku bankowego i składek specjalnych.⁴⁶

Tabela 11. Wpływy z podatku bankowego do *Restructuring Fund (Restrukturierungsfonds)* w mld EUR

Rok	2011	2012	2013
Wpływy z podatku bankowego	0,58	0,69	0,52

Źródło: German Bundestag in Drucksache, <http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/17/123/1712339.pdf> (15.11.2015).

Podatek bankowy płacony w latach 2011 – 2013 nie przekraczał 1,5% zysku operacyjnego i 2,2% zysków przed opodatkowaniem niemieckich banków⁴⁷, co oznacza że nie wpływał istotnie na zyskowność prowadzonej działalności.

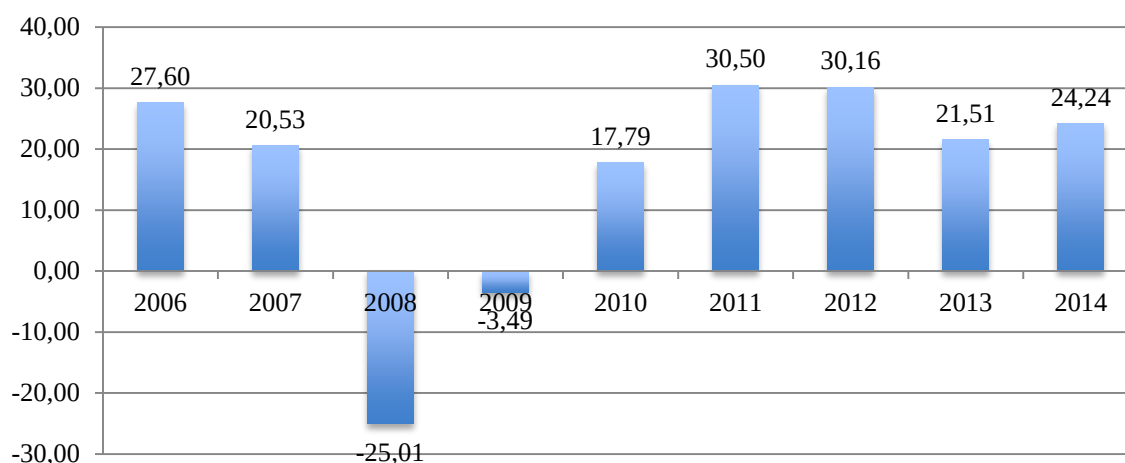
⁴⁴ C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer, *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014, s. 2.

⁴⁵ *German Bank Levy. Federal Government Issues Restructuring Fund Regulation*, Alert Memo, March 3, 2011 <http://www.cgsh.com/files/News/781734aa-5598-4635-884e-6e29297de9b9/Presentation/NewsAttachment/1d667420-70d9-4db6-8b99-70baeb8cb54d/CGSH%20Alert%20-%20German%20Bank%20Levy.pdf>.

⁴⁶ Federal Agency for Financial Market Stabilisation (Bundesanstalt für Finanzmarktstabilisierung) <http://www.fmsa.de/en/fmsa/restructuring-fund/bank-levy/index.html>.

⁴⁷ C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer, *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014, s. 2.

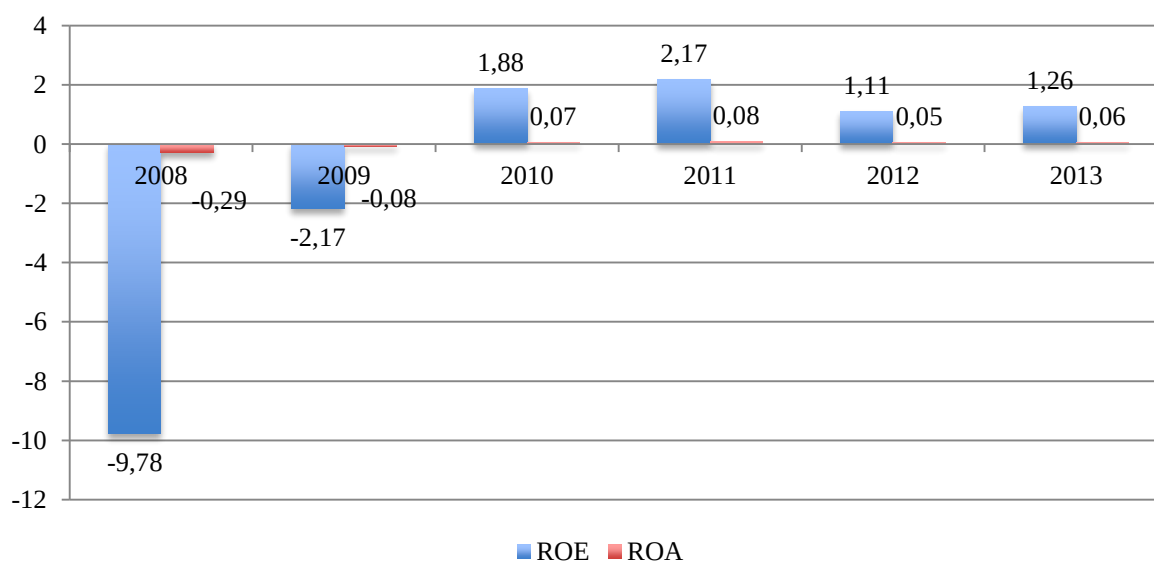
Wykres 10. Zysk przed opodatkowaniem banków w latach 2006-2014 (w mld EUR)

Źródło: Deutsche Bundesbank, *The performance of German credit institutions*, September 2015, http://www.bundesbank.de/Navigation/EN/Statistics/Banks_and_other_financial_institutions/Banks/Statistics_of_the_banks_profit_and_loss_accounts/tables/tabellen.html (15.11.2015).

Na skutek kryzysu wynik sektora bankowego w Niemczech uległ znacznemu pogorszeniu, notując straty w latach 2008 i 2009. W 2011 roku, kiedy wprowadzono podatek bankowy, sektor wygenerował zysk w wysokości 30,5 mld EUR. W latach kolejnych wynik sektora bankowego nieco się obniżył, jednak generował wciąż wysoką nadwyżkę (por. wykres 10). Porównując wynik instytucji kredytowych w poszczególnych państwach UE (Aneks, tabela 1), należy zauważyć, że wynik instytucji kredytowych w Niemczech był w 2011 i 2012 najwyższy spośród państw UE.

Wykres 11. Rentowność kapitałów własnych ROE i rentowność aktywów ROA krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2008 - 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Spadek zysków banków w latach 2008 – 2009 spowodował także spadek rentowności kapitałów własnych ROE i aktywów ROA. Warto jednak zauważyć, że w 2011 roku, kiedy wprowadzono podatek bankowy rentowność zarówno kapitałów własnych, jak też aktywów wzrosła. W związku z tym podatek bankowy nie miał wpływu na spadek rentowności banków.

W tabeli 12 przedstawiono wyniki banków w latach 2006 – 2014 w podziale ze względu na rodzaj i wielkość instytucji. Warto zauważyć, że w 2011 roku, kiedy wprowadzono podatek bankowy istotnie pogorszył się wynik finansowy dużych banków, które po osiągnięciu w 2010 roku zysku na poziomie 2 039 mln EUR, w roku kolejnym wygenerowały stratę na poziomie 94 mln EUR, jednak już w 2012 roku osiągnęły najwyższe od czasów kryzysu zyski na poziomie 5 138 mln EUR. Natomiast mniejsze banki (m.in. regionalne, spółdzielcze, oszczędnościowe), które często są wyłączone z opodatkowania podatkiem bankowym, miały stabilniejszą sytuację pod względem generowanych zysków.

Tabela 12. Zysk przed opodatkowaniem banków w latach 2006-2014 (w mln EUR)

Kategoria banku	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wszystkie kategorie banków	27597	20531	-25014	-3487	17785	30500	30159	21513	24242
Banki komercyjne	10144	18726	-16420	-6474	3339	2173	8125	6305	6587
Duże banki	7520	15290	-17833	-6691	2039	-94	5138	3551	3659
Banki regionalne i inne banki komercyjne	2500	3237	1301	22	1071	1986	2713	2493	2623
Oddziały banków zagranicznych	124	199	112	195	229	281	274	261	305
Prywatni bankierzy	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landesbanken*	6014	788	-6051	-5913	-929	72	2296	-479	-368
Banki oszczędnościowe	4421	3759	2161	4710	6586	16796	9460	8601	8652
Instytucje regionalne	382	-375	-416	696	614	1210	607	535	599
Banki spółdzielcze	3614	2880	2039	3404	4789	6981	7411	7650	6987
Banki hipoteczne	568	375	-2913	-1419	-86	-307	97	117	-166
Banki specjalnego przeznaczenia	2454	-5622	-3414	1509	3472	3575	2163	-1216	1951
Instytucje finansujące sprzedaż ratalną	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*Landesbanken – rodzaj banków państwowych w Niemczech, zorganizowanych regionalnie, ich działalność skupia się przede wszystkim na bankowości hurtowej.

Źródło: Deutsche Bundesbank, *The performance of German credit institutions*, September 2015, http://www.bundesbank.de/Navigation/EN/Statistics/Banks_and_other_financial_institutions/Banks/Statistics_of_the_banks_profit_and_loss_accounts/tables/tabellen.html (15.11.2015).

Skumulowane aktywa instytucji kredytowych (Aneks, tabela 2) w Niemczech, po spadku wartości w 2009 roku, wykazywały wzrost w latach 2010 i 2011, po czym ponownie ich wartość spadła w 2012 roku o 2,8%. Zmiany wartości aktywów instytucji kredytowych

w Niemczech wpisują się w ogólny trend w UE, gdzie skumulowana wartość aktywów wzrastała w latach 2010 i 2011, po czym uległa obniżeniu o 1,2% w 2012 roku.

Udział aktywów finansowych niemieckiego sektora finansowego w PKB (por. Aneks, tabela 3) przekracza 400%, jednak w porównaniu do takich państw wysoko rozwiniętych, jak Luksemburg, Irlandia, Holandia czy Wielka Brytania nie jest najwyższy. W 2010 roku wskaźnik ten wynosił 438,7% i spadł do 432% w 2011 roku, po czym wzrósł do 442,2% w 2012 roku i wahał się w latach kolejnych.

Tabela 13. Przychody instytucji kredytowych w latach 2006 – 2014 (w mln EUR)

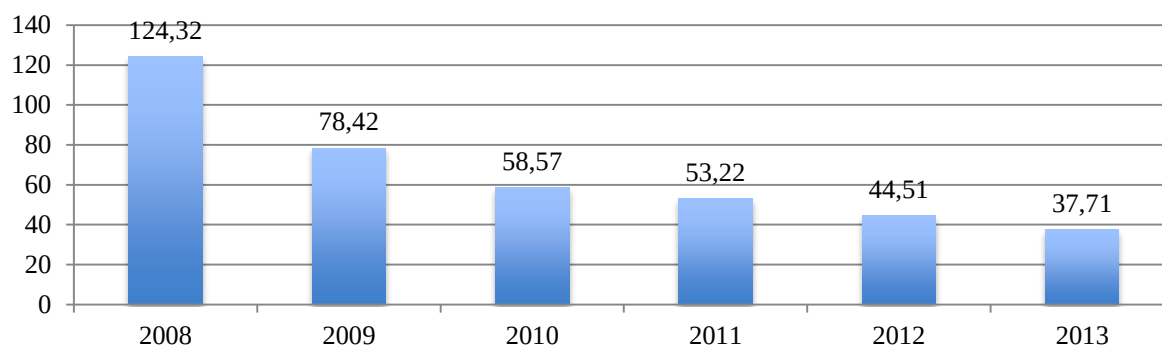
Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Odsetki otrzymane	332763	390039	408741	295407	247997	281194	248838	206425	189495
Dochody bieżące	18807	23965	18970	11386	12072	10983	11972	9761	11127
Zyski przekazane w ramach łączenia zysków i porozumień o transferze zysków	5891	4929	5135	3080	2112	3021	6215	4626	3112
Prowizje otrzymane	38411	42179	41060	39405	40614	39655	38547	39237	41299
Zysk netto z handlu portfolio	4908	3336	1044	8124	6401	5789	7359	6195	3998
Zysk brutto na transakcjach towarowych i transakcjach zależnych	172	173	177	157	170	184	187	186	190
Aktualizacja wartości pożyczek, zaliczek i rezerw na zobowiązania warunkowe i inne zobowiązania	3880	2889	2505	1873	2792	14189	7265	3985	3645
Aktualizacja wartości udziałów kapitałowych, udziałów w przedsiębiorstwach powiązanych i papiery wartościowe	2307	8970	1761	1093	1630	660	1396	1510	1729
Inne przychody operacyjne	12047	8821	11392	8956	11212	19959	18593	17607	15475
Przychody z tytułu rozwiązania rezerw specjalnych	27	38	121	37	0	0	0	0	0
Przychody nadzwyczajne	946	2111	3608	1270	6059	759	692	870	740
Przychody z transferu strat	71	49	1705	879	1181	5213	458	865	370
ŁĄCZNIE	420230	487499	496219	371667	332240	381606	341522	291267	271180

Źródło: Deutsche Bundesbank, *The performance of German credit institutions*, September 2015, http://www.bundesbank.de/Navigation/EN/Statistics/Banks_and_other_financial_institutions/Banks/Statistics_of_the_banks_profit_and_loss_accounts/tables/tabellen.html (15.11.2015).

Analizując przychody instytucji kredytowych w Niemczech warto zauważyć, że od 2011 roku, kiedy wprowadzono nowy podatek obciążający ten sektor, przychody z prowizji obniżyły się. Można więc wnioskować, że instytucje te nie przerzucały kosztów nowego podatku na klientów w postaci zwiększonych prowizji. Tendencja spadkowa utrzymywała się również w 2012 roku, po czym w latach kolejnych przychody z tego tytułu nieznacznie wzrosły, nie przekraczając jednak poziomu z 2007 roku. Od 2012 roku daje się natomiast zauważyć istotny spadek odsetek otrzymanych od udzielanych kredytów (por. wykres 12), co wynikało z ograniczenia akcji kredytowej (por. wykres 13). Zjawisko to

podkreślili również w swoich badaniach nad skutkami wprowadzenia podatku bankowego niemieccy ekonomiści.⁴⁸

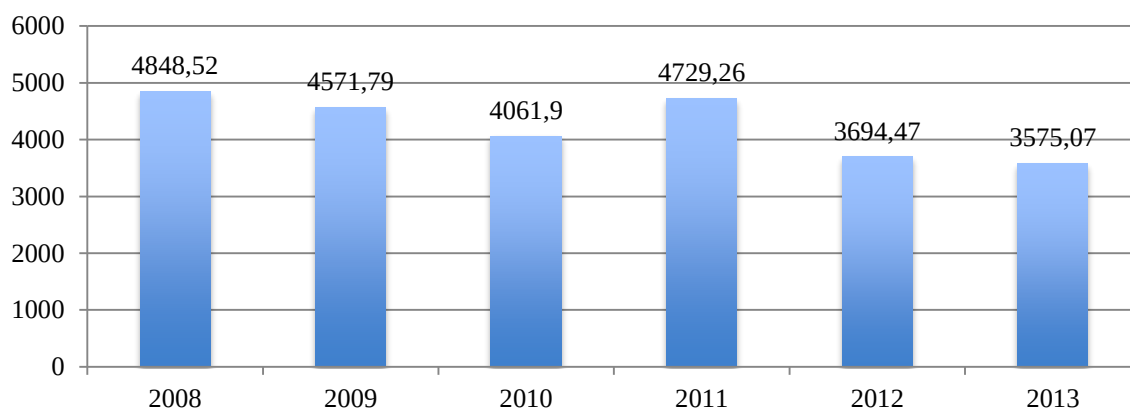
Wykres 12. Przychody z tytułu odsetek od kredytów, pożyczek i należności banków krajowych i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mld EUR) w latach 2008 – 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Wartość udzielonych kredytów i pożyczek bezpośrednio po wprowadzeniu podatku bankowego w 2011 roku nie uległa obniżeniu. Spadek nastąpił przede wszystkim w 2012 roku. W związku z tym dla określenia jednoznacznego wniosku dotyczącego wpływu podatku bankowego na spadek akcji kredytowej potrzebna jest pogłębiona analiza.

Wykres 13. Udzielone kredyty i pożyczki przez krajowe banki i grupy bankowe oraz zagraniczne oddziały i filie (w mld EUR) w latach 2008 – 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Zapłacone przez instytucje kredytowe odsetki od zdeponowanych środków klientów, po wzroście w 2011 roku, uległy istotnemu obniżeniu w latach kolejnych (por. tabela 14). W wyniku kryzysu i podjętych zmian organizacyjnych w bankach obniżane były od 2007 roku koszty pracownicze. Jednak w 2012 i 2014 roku zauważyć daje się wzrost kosztów

⁴⁸ C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer, *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014, s. 2.

pracowniczych, co świadczy o braku zjawiska przerzucania kosztu nowego podatku bankowego na pracowników banków.

Tabela 14. Koszty instytucji kredytowych w latach 2006 – 2014 (w mln EUR)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Odsetki zapłacone	268337	327356	342210	218401	170045	203856	174773	134471	113340
Prowizje zapłacone	8559	10498	11342	12003	11975	10877	10523	10569	11457
Strata netto z handlu portfolio	495	4479	19762	1218	689	1187	210	334	374
Strata brutto na transakcjach towarowych i transakcjach zależnych	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koszty pracownicze	45989	44604	42003	44964	42259	41674	43849	43055	43228
Inne koszty administracyjne	31608	33206	33069	33709	34536	35026	35186	36274	36949
Aktualizacja wartości aktywów trwałych i wartości niematerialnych	3894	3757	3793	3872	3887	5393	5745	5486	5480
Pozostałe koszty operacyjne	4719	5326	5641	8089	11208	16984	15047	16584	16095
Aktualizacja wartości pożyczek, zaliczek i rezerw na zobowiązania warunkowe i inne zobowiązania	17880	26492	39116	28803	18181	11841	11616	10439	10517
Aktualizacja wartości udziałów kapitałowych, udziałów w przedsiębiorstwach powiązanych i papiery wartościowe	2593	3929	15288	9621	4010	11113	7081	3631	3459
Opłaty za transfer strat	796	939	3318	3750	3941	6581	628	637	608
Transfery do rezerw specjalnych	49	65	30	23	0	0	0	0	0
Koszty nadzwyczajne	2656	1274	1938	7292	10370	2597	2381	3302	1450
Podatki od dochodu i zysków	5421	5953	1327	3915	5192	6843	8590	7182	7341
Inne podatki	191	156	209	168	280	557	205	171	176
Zyski przekazane w ramach łączenia zysków i porozumień o transferze zysków	4867	4887	3484	3241	3074	3420	4119	4801	3805
ŁĄCZNIE	398054	472921	522560	379069	319647	357949	319953	276936	254279

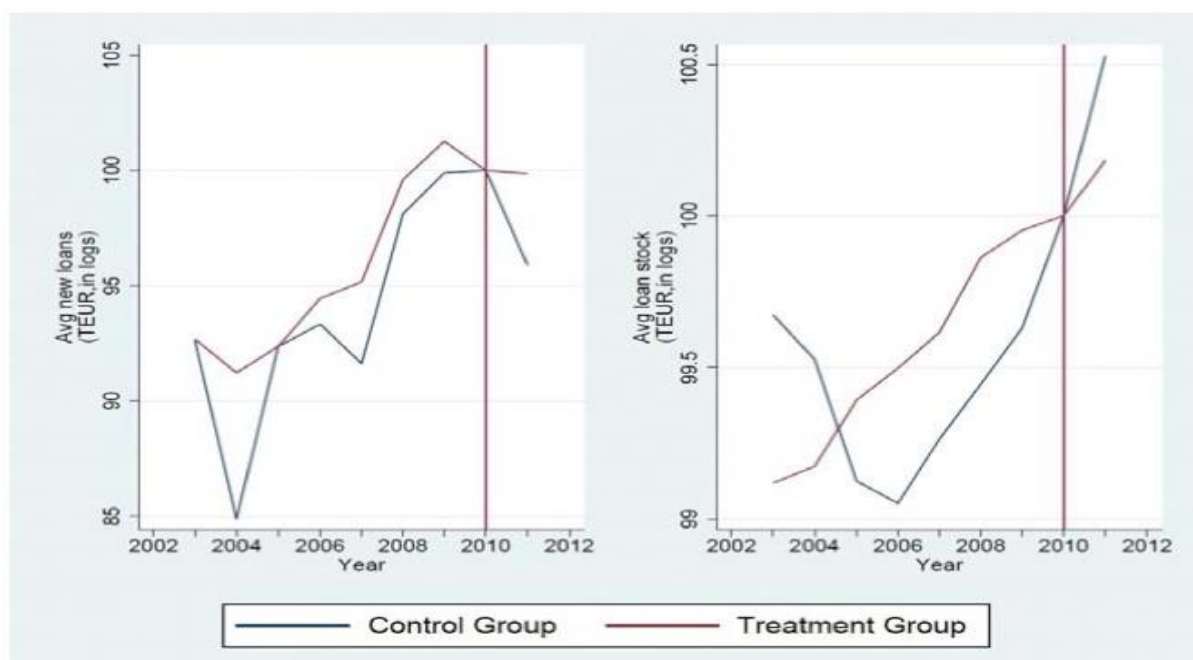
Źródło: Deutsche Bundesbank, *The performance of German credit institutions*, September 2015, http://www.bundesbank.de/Navigation/EN/Statistics/Banks_and_other_financial_institutions/Banks/Statistics_of_the_banks_profit_and_loss_accounts/tables/tabellen.html (15.11.2015).

C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer⁴⁹ przeprowadzili badania skutków wprowadzenia podatku bankowego w Niemczech, analizując przede wszystkim ciężar podatku w zależności od rodzaju banku oraz wpływ nowego podatku na zachowania banków. Zdaniem autorów, dochody budżetowe z podatku bankowego są niższe, niż oczekiwano, co wynika z niskich stawek podatku bankowego oraz wysokich progów zwolnień podatkowych. Podatkiem objęte były przede wszystkim duże banki komercyjne oraz centralne instytucje banków oszczędnościowych i spółdzielczych kas pożyczkowych (*credit unions*). Pogłębione analizy dotyczyły przede wszystkim trzech zagadnień. Po pierwsze, autorzy badali rozkład obciążeń podatkiem bankowym w zależności od rodzaju banku. W tym celu posłużyli się danymi

⁴⁹ C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer, *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014, s. 2.

gromadzonymi przez Deutsche Bundesbank. Wyniki pokazały, że większość niemieckich banków (77%) była zwolniona z podatku bankowego, ze względu na zwolnienie zobowiązań (z wyłączeniem kapitałów własnych i depozytów od klientów) poniżej 300 mln EUR. Zwolnienie dotyczyło większości małych banków oszczędnościowych, spółdzielczych kas pożyczkowych i banków komercyjnych. Z powodu progresywnej stawki podatkowej, większe banki muszą płacić więcej, jednak wysokość podatku ograniczona jest do 20% rocznych zysków. W związku z niską zyskownością banków w następstwie kryzysu może to tłumaczyć niskie wpływy z podatku bankowego, które stanowiły zaledwie 4,85% zysków sektora bankowego przed opodatkowaniem w 2011 roku. Badaniu poddany został także wpływ podatku bankowego na zachowania banków. Autorzy skupili się na próbie banków, dla których dostępne były dane dotyczące kredytów ogółem oraz nowych kredytów, jak również oprocentowania nowych kredytów i depozytów. Autorzy nie znaleźli jednoznacznych dowodów na zmiany w zakresie udzielania nowych kredytów. Jednak banki obciążone podatkiem bankowym w mniejszym stopniu zwiększały podaż kredytów w porównaniu do banków, które nie musiały płacić tej daniny.

Wykres 14. Wolumen wszystkich oraz nowych kredytów w latach 2002 - 2012

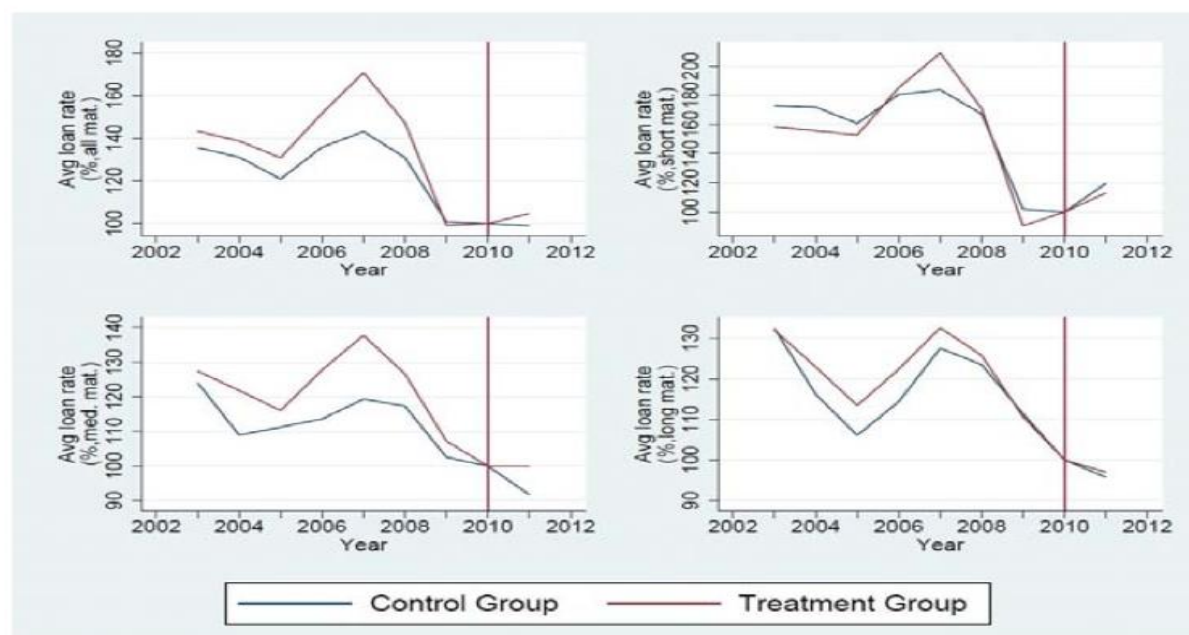
Dane obejmują banki, które przekazują statystyki do Ministerstwa Finansów Niemiec. Serie danych znormalizowane (2010=100). Control Group – banki o podstawie opodatkowania niższej lub równej 300 mln EUR, Treatment Group – banki, które muszą płacić podatek bankowy.

Źródło: C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer, *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014, s. 20.

Warto zwrócić również uwagę, że banki objęte podatkiem zwiększały oprocentowanie depozytów w większym stopniu, niż banki nie objęte podatkiem (por. wykres 16). Podobne

zjawisko można zauważyć porównując banki o wysokiej podstawie opodatkowania z bankami o niskiej podstawie opodatkowania. Wyniki te sugerują, że banki reagują na wzrost kosztów w wyniku nowego podatku na dwa sposoby. Po pierwsze, zmniejszają całkowitą wartość kredytów, podczas gdy warunki udzielania nowych kredytów pozostają bez zmian. Po drugie, banki starają się przyciągać depozyty, które są wyłączone z opodatkowania, poprzez zwiększenie ich oprocentowania i atrakcyjności dla klientów. Banki, poprzez wyższe oprocentowanie depozytów chciały przyciągnąć środki od klientów, ponieważ były one zwolnione z dodatkowego opodatkowania. W ten sposób osiągnięty został zamierzony skutek, czyli zmiana struktury pasywów banków. O ile zmniejszenie akcji kredytowej należy ocenić negatywnie pod względem skutków gospodarczych i społecznych, o tyle podwyższanie oprocentowania depozytów pozyskiwanych od klientów, przy jednoczesnym obniżaniu stóp procentowych banku centralnego od listopada 2011 roku⁵⁰, niesie pozytywne skutki społeczne, ponieważ klienci banków mogą uzyskać większy zwrot ze zgromadzonych oszczędności.

Wykres 15. Średnie stopy oprocentowania nowych kredytów w latach 2002 - 2012

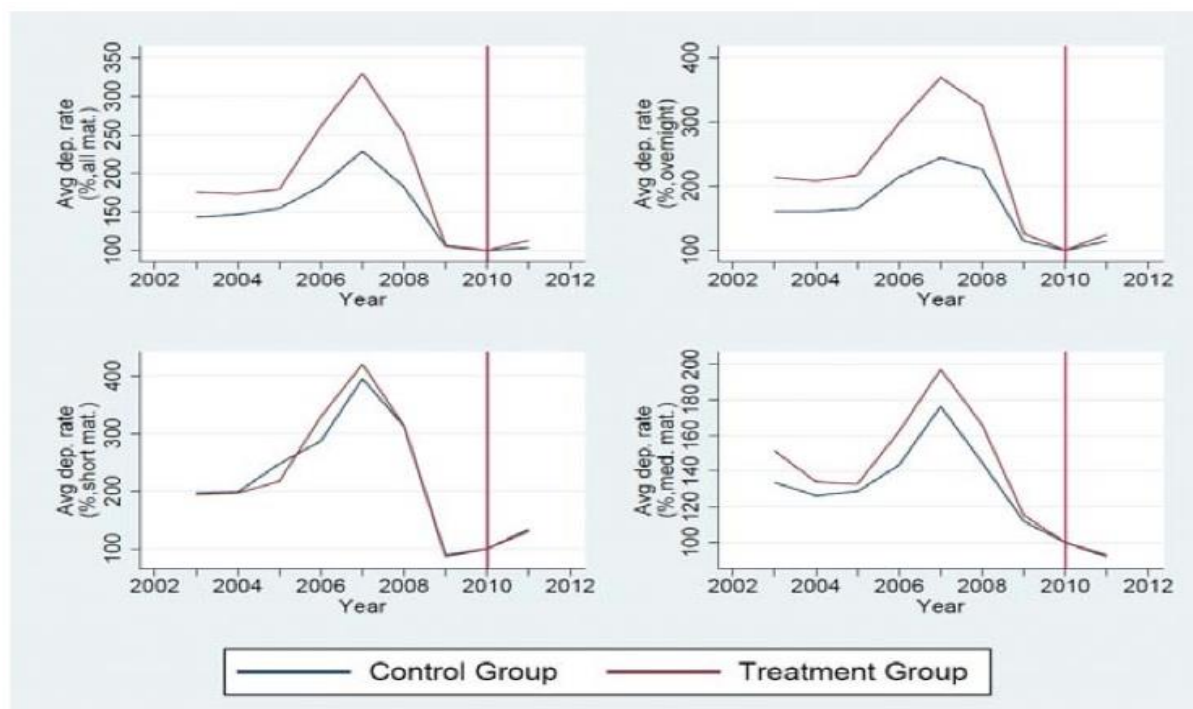

Oprocentowanie kredytów o różnych terminach zapadalności. Dane obejmują banki, które przekazują statystyki do Ministerstwa Finansów Niemiec. Serie danych znormalizowane (2010=100). Control Group – banki o podstawie opodatkowania niższej lub równej 300 mln EUR, Treatment Group – banki, które muszą płacić podatek bankowy.

Źródło: C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer, *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014, s. 21.

⁵⁰ Wysokość stopy referencyjnej Europejskiego Banku Centralnego: 1,00% - 13 maja 2009, 1,25% - 13 kwietnia 2011, 1,50% - 13 lipca 2011, 1,25% - 9 listopada 2011, 1,00% - 14 grudnia 2011, 0,75% - 11 lipca 2012, 0,50% - 8 maj 2013, 0,25% - 13 listopad 2013, 0,15% - 11 czerwca 2014, 0,05% - 10 września 2014. European Central Bank, <https://www.ecb.europa.eu/stats/monetary/rates/html/index.en.html>

Wykres 16. Średnie stopy oprocentowania nowych depozytów w latach 2002 - 2012

Oprocentowanie depozytów o różnych terminach zapadalności. Dane obejmują banki, które przekazują statystyki do Ministerstwa Finansów Niemiec. Serie danych znormalizowane (2010=100). Control Group – banki o podstawie opodatkowania niższej lub równej 300 mln EUR, Treatment Group – banki, które muszą płacić podatek bankowy.

Źródło: C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer, *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014, s. 21.

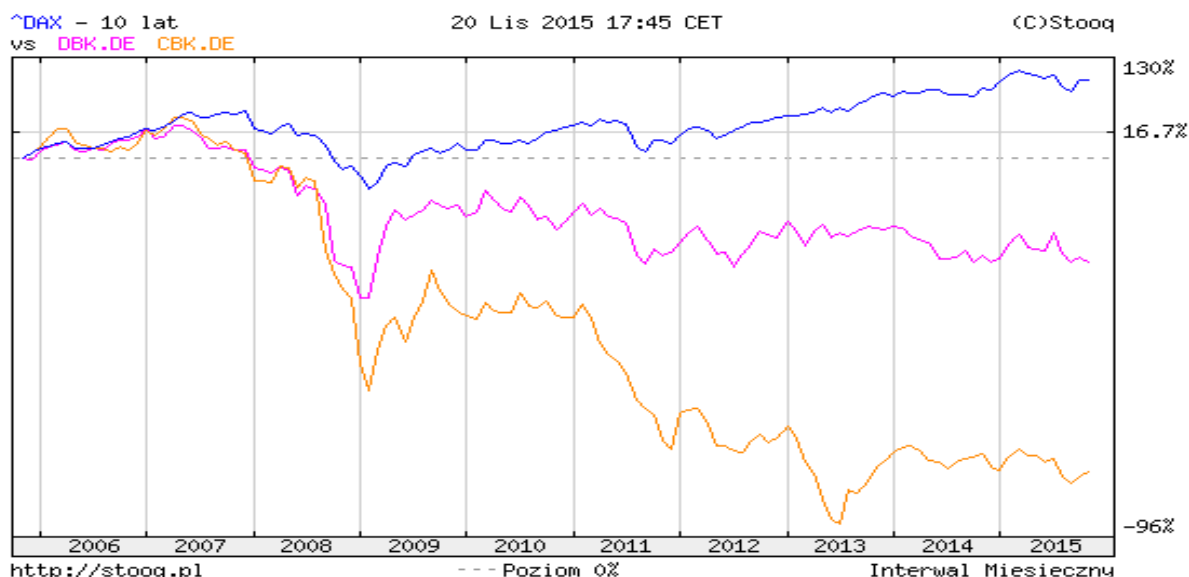
Autorzy zwrócili również uwagę, że konstrukcja podatku bankowego w Niemczech miała zachęcać do zmiany modelu biznesowego poprzez zachęty do zwiększania udziału kapitałów własnych oraz finansowania poprzez depozyty klientów. Badania nie wykazały jednak istotnej zmiany w zakresie modelu biznesowego banków, warto jednak zauważyć, że zmiany strukturalne mogą odbywać się w dłuższej perspektywie czasowej.⁵¹

Podatek bankowy funkcjonujący w Niemczech ma niewielki wpływ na gospodarstwa domowe oraz przedsiębiorstwa, ponieważ obciąża przede wszystkim największe banki, grupy bankowe oraz kasy oszczędnościowo-kredytowe, których pasywa pomniejszone m.in. o kapitał własny i depozyty od klientów przekraczają 300 mln EUR. Stanowi on swoistą opłatę za posiadanie bardziej ryzykownych pasywów. Banki chcąc zmniejszyć wysokość płaconego podatku dążą do zmiany struktury pasywów, zachęcając klientów do deponowania w banku oszczędności poprzez wyższe oprocentowanie depozytów bankowych. Zjawisko to należy ocenić pozytywnie pod względem społecznym, jak również poziomu bezpieczeństwa

⁵¹ C. Buch, B. Hilberg, L. Tonzer, *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014, s. 32.

sektorowego. Natomiast, skutki mikroekonomiczne dla banku mogą być dwójakiego rodzaju. Z jednej strony rosną koszty odsetkowe, z drugiej jednak poprzez zmianę struktury pasywów mogą ograniczyć kwotę płaconego podatku bankowego.

Wykres 17. Notowania indeksu DAX oraz akcji największych banków w Niemczech: Deutsche Bank (DBK.DE), Commerzbank (CBK.DE)

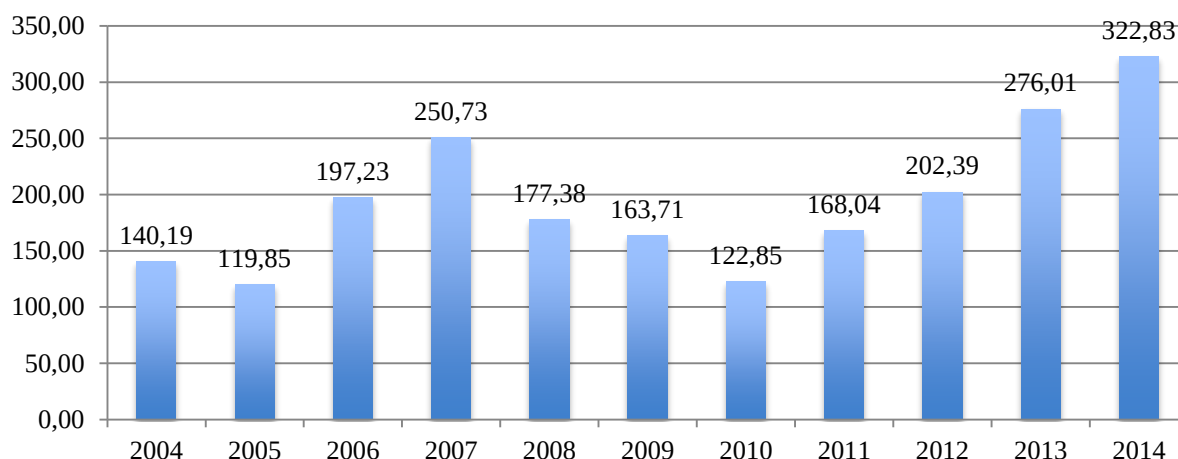

Źródło: www.stooq.pl (22.11.2015).

Analiza notowań DAX, głównego indeksu Frankfurckiej Giełdy Papierów Wartościowych (*Frankfurter Wertpapierbörse*, zarządzanej przez Deutsche Börse) oraz akcji największych banków w Niemczech Deutsche Bank i Commerzbank wskazuje na podobny trend (por. wykres 17). Warto jednak zauważyć, że załamanie, jakie wystąpiło na przełomie 2008 i 2009 roku, było znacznie głębsze w przypadku banków. W 2011 roku, kiedy wprowadzono podatek bankowy, nastąpił spadek notowań banków znacznie silniejszy niż dla całego rynku. Główny indeks rynku niemieckiego DAX utrzymuje się od połowy 2012 roku w trendzie wzrostowym, natomiast kursy akcji banków wahają się lub spadają.

Jednym z zagrożeń, wskazywanym przy rozważaniu wprowadzenia podatku bankowego jest odpływ kapitału za granicę oraz wycofywanie kapitału przez inwestorów zagranicznych. Saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego Niemiec (por. wykres 18 oraz aneks, tabela 4) we wszystkich analizowanych latach było dodatnie, co oznacza, że więcej środków finansowych (m.in. bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz inwestycji portfelowych) napływało do Niemiec, niż z nich odpływało.

Wykres 18. Rachunek finansowy bilansu płatniczego Niemiec w latach 2004-2014 (w mld USD)

Źródło: OECD Statistics, <http://stats.oecd.org> (22.11.2015).

W 2011 roku, kiedy wprowadzono nowy podatek saldo rachunku finansowego wyniosło 168,04 mld USD i uległo poprawie w stosunku do roku poprzedniego. W kolejnych latach daje się zauważyć wyraźny trend wzrostowy. W związku z powyższym nie można przypuszczać, że wprowadzenie podatku bankowego mogło spowodować istotne wycofywanie kapitału za granicę.

4.3. Francja

Prace nad podatkiem bankowym we Francji były prowadzone w konsultacji z rządem niemieckim, ponieważ wolą obydwu państw było uzgodnienie wspólnego stanowiska w tej sprawie.⁵² Po wspólnym oświadczeniu wydanym przez Niemcy, Francję i Wielką Brytanię dotyczącym potrzeby współpracy międzynarodowej w sprawie wprowadzenia środków fiskalnych obciążających sektor bankowy, szczegóły francuskiego podatku bankowego zostały określone w *Finance Bill 2011*, który został przedstawiony 29 września 2010 roku.⁵³ Podatek obowiązuje od 1 stycznia 2011 roku.

Podatek bankowy płacony jest przez instytucje finansowe, które podlegają nadzorowi *Prudential Control Authority (Autorité de Contrôle Prudentiel)* w zakresie stopy rezerw lub minimalnych wymogów kapitałowych określonych we francuskim kodeksie monetarnym i finansowym (*Monetary and Financial Code*). Podatek bankowy płacony jest niezależnie od wpłat do funduszu gwarantowania depozytów oraz opłat nadzorczych, które również

⁵² *Francja i Niemcy razem uzgodnią podatek bankowy*, „Gazeta Wyborcza”, 22.03.2010, http://wyborcza.biz/biznes/1,100896,7688724,Francja_i_Niemcy_razem_uzgodnia_podatek_bankowy.html (23.11.2015).

⁵³ PwC, *Global Financial Services. French Bank Tax*, Tax News Flash, October 2010.

obciążają instytucje finansowe.⁵⁴

Podatkiem bankowym we Francji objęte są:⁵⁵

- instytucje kredytowe,
- firmy inwestycyjne inne niż zarządzające inwestycjami portfelowymi,
- operatorzy rynku,
- członkowie izb rozliczeniowych,
- podmioty zarządzające działalnością zabezpieczającą lub instrumentami finansowymi,
- instytucje płatnicze,
- przedsiębiorstwa prowadzące działalność finansową oraz holdingi finansowe.

Francuskie grupy bankowe oraz filie banków zagranicznych płacą podatek bankowy na poziomie skonsolidowanym. Banki francuskie objęte są nieograniczonym obowiązkiem podatkowym, co oznacza, że podatek bankowy dotyczy ich całej ogólnoswiatowej działalności. Natomiast zagraniczne instytucje finansowe (spoza EOG) prowadzące działalność we Francji objęte są ograniczonym obowiązkiem podatkowym – podatek bankowy dotyczy tylko ich działalności na terenie Francji.

Z opodatkowania wyłączone są:⁵⁶

- instytucje, których siedziba znajduje się w innym państwie należącym do EOG, które prowadzą swoją działalność we Francji poprzez oddział lub w ramach swobody świadczenia usług w UE,
- Francuska Agencja Rozwoju (*Agence Française de Développement*),
- instytucje o kapitale poniżej 500 mln EUR.

Podstawę opodatkowania stanowią aktywa wazone ryzykiem, czyli minimalny wymóg kapitałowy ustalany przez *Autorité de Contrôle Prudentiel*. Kwota zapłaconego podatku bankowego stanowi koszt podatkowy w zakresie podatku dochodowego (CIT). Podatek pierwszy raz pobrany został 30 kwietnia 2011 roku w oparciu o bilanse banków z roku poprzedniego.

⁵⁴ PwC, *Proposed bank levies – update*, May 2013.

⁵⁵ PwC, *Global Financial Services. French Bank Tax*, Tax News Flash, October 2010.

⁵⁶ PwC, *Global Financial Services. French Bank Tax*, Tax News Flash, October 2010.

Stawka podatku została ustalona na poziomie 0,25% i obowiązywała do końca 2012 roku. Od 1 stycznia 2013 roku została podniesiona do 0,5%. Zakładane jest przy tym stopniowe obniżanie stawki podatku do 0,141% w 2019 roku.

Francuski rząd oczekiwał, że wpływy z podatku bankowego wyniosą 504 mln EUR w 2011 roku i wzrosną do 810 mln EUR w roku 2013. Wpływy z podatku bankowego we Francji zasilają budżet państwa. Poza celem fiskalnym, podatek bankowy ma także zachęcać banki do lepszego zarządzania ryzykiem.⁵⁷

Francja jest jednym z głównych zwolenników wprowadzenia globalnego podatku od transakcji finansowych (*financial transaction tax - FTT*). Już w listopadzie 2011 roku, na szczycie G20 były prezydent Francji Nicolas Sarkozy wzywał do wprowadzenia globalnego podatku od transakcji finansowych, który miałby służyć ograniczaniu spekulacji finansowych oraz zgromadzeniu środków na wypadek potrzeby ratowania zadłużonych gospodarek. Na poziomie UE, Francja zachęcała inne kraje do wprowadzenia wspólnotowego podatku od transakcji finansowych. Kiedy prezydent Nicolas Sarkozy ogłosił w lutym 2012 roku, że planuje wprowadzić we Francji podatek od transakcji finansowych na poziomie 0,1%, powiedział „(...) *what we want to do is to provoke a shock, to set an example*”, tłumacząc, że robi to w nadziei, że inne kraje UE będą naśladować jego kroki. Po wyborach prezydenckich w maju 2012 roku, nowo wybrany prezydent François Hollande, kontynuował działania w zakresie wdrażania podatku od transakcji finansowych we Francji oraz na szczeblu UE.⁵⁸

Francja wprowadziła podatek od transakcji finansowych (*taxe sur les transactions financières, financial transaction tax – FTT* lub *security transaction tax - STT*)⁵⁹ na mocy *First Amended Finance Bill 2012* z dnia 14 marca 2012 roku. Podatek został uregulowany w artykule 5 *Supplementary Budget Act 2012* (Act No. 2012-354 z 14 marca 2012), opublikowanym w *Official Gazette (Journal Officiel)* w dniu 15 marca 2012 roku i uzupełnionym instrukcją fiskalną 3°P-3-12 (BOI n°61 z 3 sierpnia 2012 roku).⁶⁰ W dniu 31 lipca parlament Francji uchwalił zmieniony *Second Amended Finance Bill 2012 (Loi de Finances rectificative)*. Podatek od transakcji finansowych obowiązuje we Francji od

⁵⁷ PwC, *Global Financial Services. French Bank Tax*, Tax News Flash, October 2010.

⁵⁸ Allen & Overy, *Global Tax practice. Financial Transaction Tax. Sending shock waves through global financial services*, March 2013, s. 28.

⁵⁹ PwC, *Financial Transaction Taxes. Basic Materials on the Italian, the French and the European Model of a Financial Transaction Tax*, 07.01.2014.

⁶⁰ French Tax Code, art. 235 TER ZD, 235 ZD BIS and 235 TER ZD TER; Annexe III to the French Tax Code, Art. 58 Q, 58 R and 58 S, http://www.impots.gouv.fr/portal/deploiement/p1/fichedescriptive_7432/fichedescriptive_7432.pdf

1 sierpnia 2012 roku.⁶¹

Zauważyć należy, że podobny podatek (*Impôt sur les opérations de bourse*) funkcjonował we Francji od 1893 roku i został zniesiony w 2007 roku.⁶²

Francuski podatek od transakcji finansowych składa się z trzech części:⁶³

- podatku od nabycia papierów wartościowych,
- podatku od handlu wysokiej częstotliwości (*high frequency cancellations/modifications*),
- podatku od niezabezpieczonych swapów ryzyka kredytowego (*credit default swaps – CDS*).

Podatek od nabycia papierów wartościowych stosuje się do nabycia akcji wyemitowanych przez spółkę zarejestrowaną we Francji, której kapitalizacja rynkowa była wyższa niż 1 mld EUR na dzień 1 grudnia roku poprzedzającego rok podatkowy i dopuszczonych do obrotu na krajowych lub zagranicznych rynkach regulowanych. Lista podmiotów, których akcje objęte są podatkiem jest corocznie publikowana przez Ministerstwo Finansów Francji. W 2012 roku podatkiem objęte były akcje 109 podmiotów, w 2013 roku 113 a w 2014 roku 114 podmiotów.⁶⁴

Stawki podatku przedstawione zostały w tabeli 15. Pierwotnie stawka dotycząca nabycia akcji wyemitowanych przez spółki o kapitalizacji przewyższającej 1 mld EUR została ustalona na poziomie 0,1%. W dniu 4 lipca 2012 roku rząd ogłosił podwojenie wysokości stawki do poziomu 0,2%.⁶⁵

Tabela 15. Stawki podatku od transakcji finansowych we Francji

Podstawa opodatkowania	Stawka (%)
akcje wyemitowane przez spółki, o kapitalizacji rynkowej wyższej niż 1 mld EUR	0,2 (wcześniej 0,1)
handel wysokiej częstotliwości (HFT)	0,01
CDS	0,01

Źródło: PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 37.

⁶¹ PwC, *French financial transaction tax on equity securities. Latest development and practical implications for the market*, 14 August 2012.

⁶² G. Capelle-Blancard, O. Havrylchuk, *The Impact of the French Securities Transaction Tax on Market Liquidity and Volatility*, RIETI Discussion Paper Series 14-E_007, January 2014, s. 10.

⁶³ French Tax Code, art. 235 TER ZD, 235 ZD BIS and 235 TER ZD TER; Annexe III to the French Tax Code, Art. 58 Q, 58 R and 58 S,

http://www.impots.gouv.fr/portal/deploiement/p1/fichedescriptive_7432/fichedescriptive_7432.pdf

⁶⁴ F. Šramko, *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, International Journal of Economic Sciences, Vol. IV(3), 2015, s. 58.

⁶⁵ G. Capelle-Blancard, O. Havrylchuk, *The Impact of the French Securities Transaction Tax on Market Liquidity and Volatility*, RIETI Discussion Paper Series 14-E_007, January 2014, s. 33.

Z podatku wyłączone są:⁶⁶

- nabycie akcji na rynku pierwotnym,
- nabycie akcji przez izby rozliczeniowe i centralne depozyty papierów wartościowych, z wyjątkiem transakcji, które nie są związane z podstawową działalnością,
- nabycie akcji przez animatorów rynku (*market maker*),
- nabycie akcji wynikające z zawartych umów o płynności (*liquidity contracts*),
- transakcje w ramach grupy,
- nabycie tymczasowe, np. umowy z przyrzeczeniem odkupu,
- nabycie akcji przez członków pracowniczych programów oszczędnościowych,
- nabycie w ramach programów oszczędnościowych lub obligacji zamiennych na akcje.

Francuski FTT ma ograniczony zakres opodatkowania w porównaniu do proponowanego FTT na poziomie UE. Jak zostało wspomniane powyżej, celem wprowadzenia FTT we Francji było przejęcie inicjatywy i utworzenie FTT na szczeblu krajowym, jako rozwiązanie tymczasowe, do czasu wprowadzenia wspólnotowego FTT. Zawężenie zakresu opodatkowania w stosunku do propozycji unijnej wynikało z obawy rządu francuskiego, że mogłoby to spowodować przeniesienie transakcji finansowych poza Francję, odpływ kapitału i negatywny wpływ na gospodarkę. Przede wszystkim w przedmiocie opodatkowania nie zostały uwzględnione obligacje, ponieważ rząd obawiał się, że może to negatywnie wpłynąć na zdolność francuskich firm do pozyskiwania finansowania.⁶⁷ Zastosowane wyłączenie z opodatkowania ma ograniczyć potencjalnie negatywny wpływ FTT na wolumen obrotu na rynku finansowym poprzez opodatkowanie tylko najbardziej płynnych aktywów oraz zwolnienie transakcji związanych z organizowaniem obrotu (*market making*).⁶⁸

Wpływy z podatku zasilają budżet centralny. Według wstępnych szacunków rządu, podatek miał przynieść dochody budżetowe na poziomie 1,6 mld EUR w 2013 roku, czyli

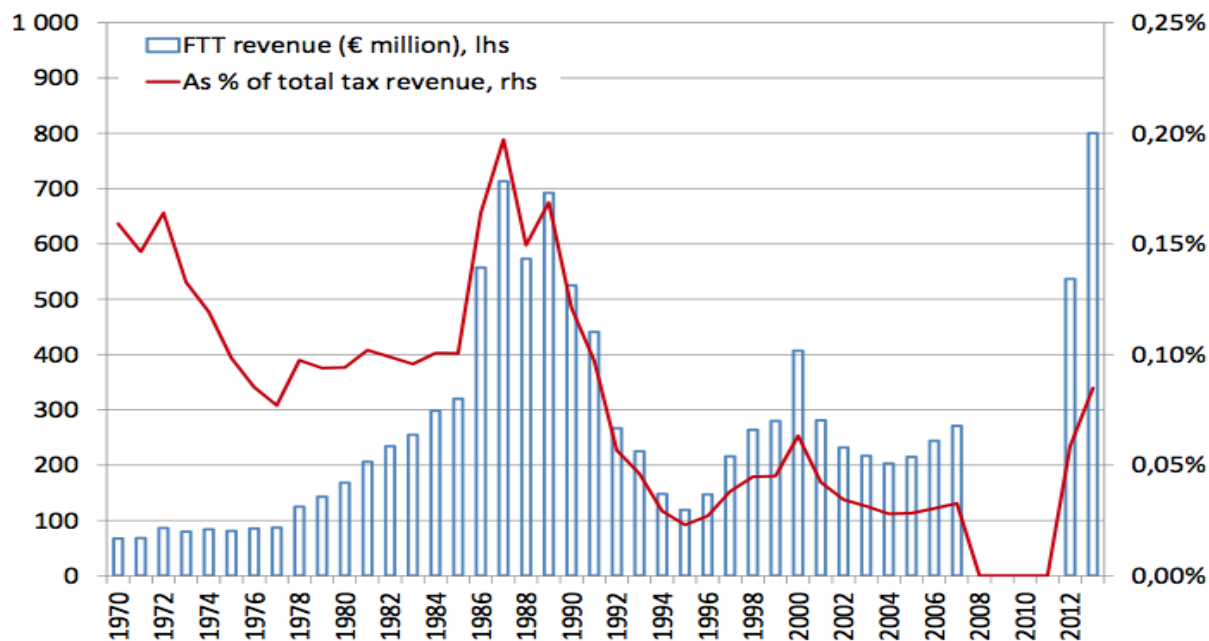
⁶⁶ F. Šramko, *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, International Journal of Economic Sciences, Vol. IV(3), 2015, s. 58.

⁶⁷ Allen & Overly, *Global Tax practice. Financial Transaction Tax. Sending shock waves through global financial services*, March 2013, s. 29.

⁶⁸ F. Šramko, *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, International Journal of Economic Sciences, Vol. IV(3), 2015, s. 58.

około 0,2% całkowitych dochodów podatkowych. Rok później, na podstawie pierwszego wyniku w roku 2012, szacunki zostały skorygowane w dół o 50% do poziomu 0,8 mld EUR.⁶⁹

Wykres 19. Dochody z podatku od transakcji finansowych we Francji (w mln EUR) oraz udział w łącznych dochodach podatkowych (w %)

Źródło: G. Capelle-Blancard, O. Havrylchuk, *The Impact of the French Securities Transaction Tax on Market Liquidity and Volatility*, RIETI Discussion Paper Series 14-E_007, January 2014, s. 46.

W rzeczywistości wpływy z podatku od transakcji finansowych we Francji wyniosły niespełna 0,55 mld EUR w 2012 roku i wzrosły do 0,8 mld EUR w roku kolejnym, co stanowiło około 0,05% całkowitych dochodów podatkowych w 2012 roku i 0,08% w 2013 roku (por. wykres 19). Warto zauważyć, że 99,5% wpływów z podatku stanowi podatek od nabycia papierów wartościowych, 0,5% to wpływy z opodatkowania CDS, natomiast podatek od handlu wysokiej częstotliwości (HFT) nie generuje dochodów.⁷⁰

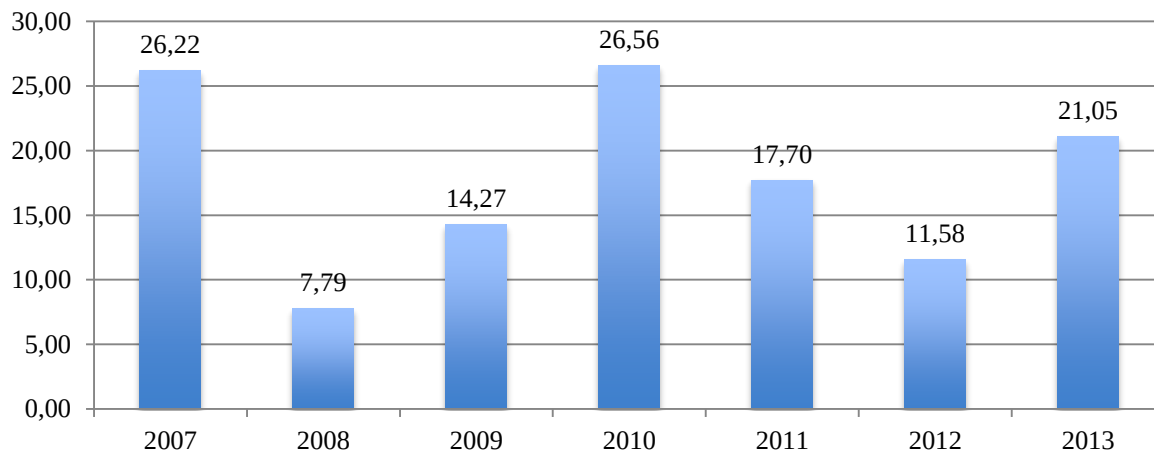
Kryzys gospodarczy – finansowy spowodował pogorszenie w 2008 roku wyniku finansowego sektora bankowego we Francji (por. wykres 20). W latach 2009 – 2010 zyski miały tendencję wzrostową. W 2011 roku, kiedy we Francji wprowadzono podatek bankowy, sektor ponownie zanotował gorszy wynik niż w roku poprzednim. Wprowadzenie w 2012 roku kolejnej daniny obciążającej sektor bankowy – podatku od transakcji finansowych, również wiązało się z gorszym wynikiem sektora bankowego. Choć porównując wynik

⁶⁹ G. Capelle-Blancard, O. Havrylchuk, *The Impact of the French Securities Transaction Tax on Market Liquidity and Volatility*, RIETI Discussion Paper Series 14-E_007, January 2014, s. 10.

⁷⁰ Finance Committee of the French Parliament's Lower House, Information report n°1328 of 25 July 2013.

sektora bankowego w poszczególnych państwach UE (Aneks, tabela 1a), należy zauważyć, że wyniki banków we Francji były jednymi z najwyższych spośród państw UE.

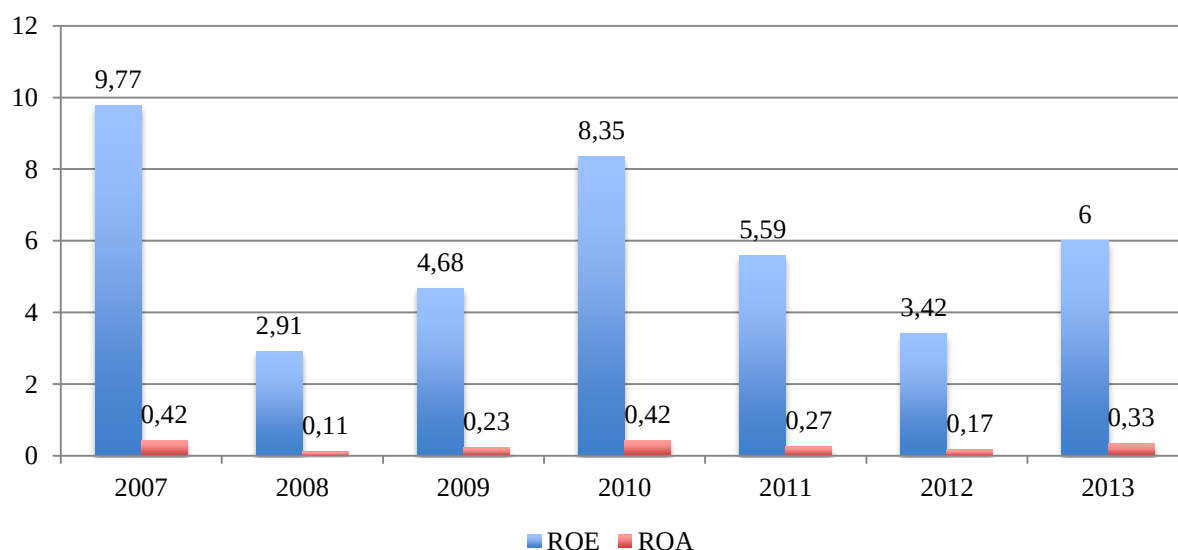
Wykres 20. Zyski/straty krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mld EUR) w latach 2007 - 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Zmniejszenie zysków sektora bankowego spowodowało również ograniczenie rentowności banków we Francji (por. wykres 21). Rentowność kapitałów własnych ROE oraz rentowność aktywów ROA obniżyły się zarówno po wprowadzeniu podatku bankowego, jak też podatku od transakcji finansowych. Warto jednak zauważyć, że rentowność (ROE i ROA) banków we Francji była wysoka w stosunku do innych państw UE i przekraczała przeciętną rentowność banków w UE (por. Aneks, wykres 1 i 2 oraz tabela 6 i 7).

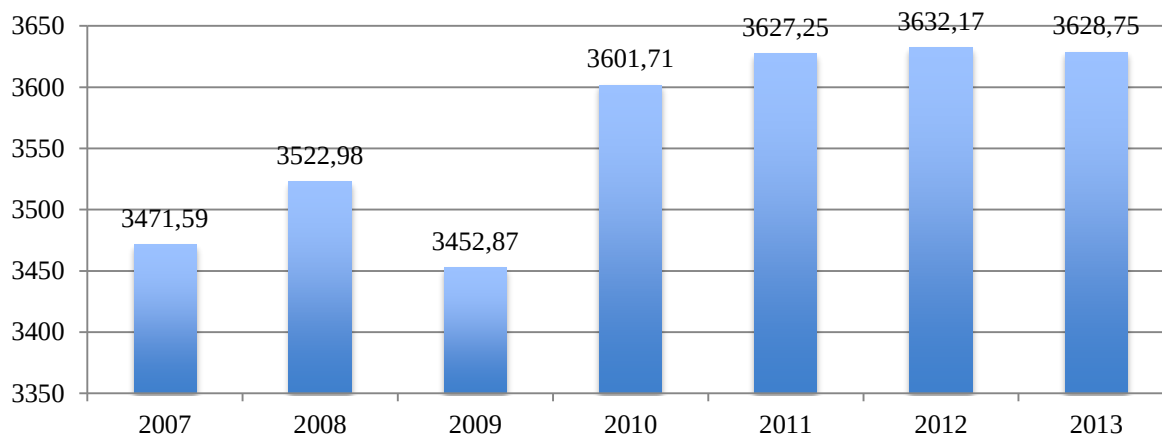
Wykres 21. Rentowność kapitałów własnych ROE i rentowność aktywów ROA krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2007 - 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Skumulowane aktywa instytucji kredytowych (Aneks, tabela 2) we Francji wykazywały wzrost w latach 2004 - 2011, po czym ich wartość spadła w 2012 roku. Zmiany wartości aktywów instytucji kredytowych we Francji wpisują się w ogólny trend w UE, gdzie skumulowana wartość aktywów wzrastała w latach 2005-2006, 2008 i 2010 - 2011, po czym uległa obniżeniu o 1,2% w 2012 roku.

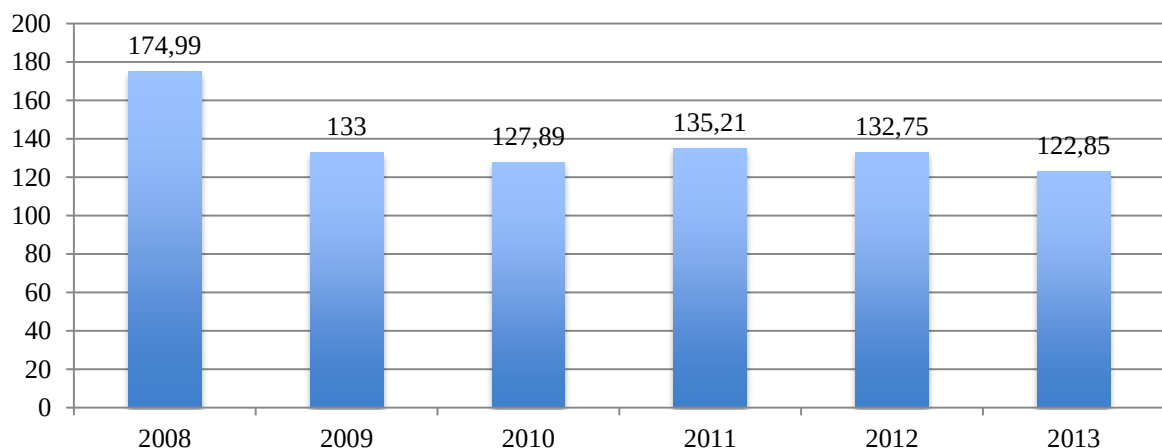
Wykres 22. Udzielone kredyty i pożyczki przez krajowe banki i grupy bankowe oraz zagraniczne oddziały i filie (w mld EUR) w latach 2007 – 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Warto zauważyć, że po wprowadzeniu podatku bankowego w 2011 roku, nie doszło do ograniczenia akcji kredytowej. Wartość udzielonych kredytów i pożyczek obniżyła się natomiast w 2013 roku, po wprowadzeniu podatku od transakcji finansowych we Francji (wykres 22). Podobne zjawisko można obserwować w innych krajach, które nałożyły dodatkowe daniny na sektor bankowy (Aneks, wykres 3 i tabela 8).

Wykres 23. Przychody z tytułu odsetek od kredytów, pożyczek i należności banków krajowych i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mld EUR) w latach 2008 – 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Analogiczna sytuacja wystąpiła w zakresie przychodów z odsetek od kredytów, pożyczek i innych należności. Ograniczenie akcji kredytowej po wprowadzeniu podatku od transakcji finansowych spowodowało zmniejszenie przychodów z tego tytułu (wykres 23).

W literaturze przedmiotu odnaleźć można próby zbadania skutków wprowadzenia podatku od transakcji finansowych we Francji. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że wpływ podatku na zmienność cen instrumentów finansowych jest niejednoznaczny. L. Becchetti, M. Ferrari i U. Trenta stwierdzili, że francuski podatek od transakcji finansowych ogranicza zmienność cen w ciągu dnia.⁷¹ Z kolei Credit Suisse podaje, że podatek może prowadzić do większej zmienności, zauważa jednak, że okres badania jest zbyt krótki do wyciągnięcia jednoznacznych wniosków.⁷²

Trudno również wyciągnąć jednoznaczne wnioski w odniesieniu do wpływu podatku na wolumen obrotu. Z jednej strony TABB Group wskazuje, że francuski FTT miał ograniczony wpływ na wolumen obrotu akcjami, twierdząc, że udział w rynku obrotu akcjami francuskich spółek spadł z 17,3% w 2011 roku do 15,3% w 2012.⁷³ Potwierdza to również Credit Suisse wskazując, że w sierpniu 2012 roku nastąpił bezpośredni spadek, po którym jednak nastąpił istotny wzrost we wrześniu 2012 roku.⁷⁴ Z drugiej jednak strony, badania CEPII (*Centre d'Études Prospectives et d'Informations Internationales*) wykazały, że akcje objęte FTT (akcje spółek zarejestrowanych we Francji, których kapitalizacja przekracza 1 mld EUR) doświadczyły większego spadku wolumenu obrotu niż akcje innych podobnych firm (tabela 16).

Tabela 16. Zmiany wolumenu obrotu akcji objętych francuskim FTT i innych akcji (%)

Zmiana wolumenu obrotu (luty 2012 – styczeń 2013)	Euronext 100	Next 150
Akcje spółek francuskich, kapitalizacja > 1mld EUR	-20%	-30%
Akcje spółek francuskich, kapitalizacja < 1 mld EUR	-	-20%
Akcje innych spółek	-10%	-10%

Źródło: CEPII (2013) *Taxer les Transactions Financières n'a pas d'Incidence sur la Volatilité des Marchés*, La Lettre du CEPII 311, Paris: Centre d'Etudes Prospectives et d'Informations Internationales; za: PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 38.

M. Alcaraz i G. Maujean podkreślają, że obrót francuskimi akcjami zmniejszył się we wrześniu 2013 roku o 15% bardziej niż obrót akcjami innych europejskich spółek, według wyliczeń NYSE Euronext.⁷⁵ Do podobnych wniosków doszli także L. Becchetti, M. Ferrari

⁷¹ L. Becchetti, M. Ferrari, U. Trenta, *The impact of the French Tobin tax*, CEIS Research Paper 266, Rome: Centre for Economic and International Studies. (2013).

⁷² Credit Suisse, *Impact of French Financial Transaction Tax*, Zurich: Credit Suisse, 2013.

⁷³ PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 38.

⁷⁴ Credit Suisse, *Impact of French Financial Transaction Tax*, Zurich: Credit Suisse, 2013.

⁷⁵ Alcaraz, M. and Maujean, G., *Les volumes à Paris déjà affectés par la taxe sur les transactions*, Les Echos, 27

i U. Trenta, którzy wskazali, że podatek doprowadził do znacznego zmniejszenia wolumenu obrotów.⁷⁶

G. Capelle-Blancard i O. Havrylchuk w konkluzjach do przeprowadzonych badań stwierdzili, że podatek od transakcji finansowych we Francji nie jest ani „panaceum”, ani „szaleństwem” na rynkach finansowych. Podkreślili, że wyniki badań nie potwierdziły oczekiwań, że podatek zmniejszy niestabilność rynku poprzez ograniczenie działań spekulacyjnych, ale jednocześnie nie ma istotnego wpływu na płynność na rynku finansowym.⁷⁷ Analizę przeprowadzoną przez G. Capelle-Blancard i O. Havrylchuk rozwinął i rozszerzył F. Šramko.⁷⁸ Potwierdził on brak wpływu podatku na zwiększenie stabilności rynku. Autor zauważył, że celowość wprowadzenia podatku od transakcji finansowych może być kwestionowana, ponieważ podatek nie spełnia swojej roli naprawczej (stabilizacyjnej), nie będąc podatkiem Pigou⁷⁹. Podatek ma jednak negatywne skutki w postaci ograniczenia aktywności handlowej i płynności rynku.⁸⁰

Wykres 24. Notowania indeksu CAC 40 oraz akcji największych banków we Francji: BNP Paribas (BNP:FP), Crédit Agricole (ACA:FP) i Société Générale (GLE:FP)

Źródło: <http://www.bloomberg.com> (28.11.2015)

September 2012; za: PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 38.

⁷⁶ L. Becchetti, M. Ferrari, U. Trenta, *The impact of the French Tobin tax*, CEIS Research Paper 266, Rome: Centre for Economic and International Studies (2013).

⁷⁷ G. Capelle-Blancard, O. Havrylchuk, *The Impact of the French Securities Transaction Tax on Market Liquidity and Volatility*, RIETI Discussion Paper Series 14-E_007, January 2014, s. 33-34.

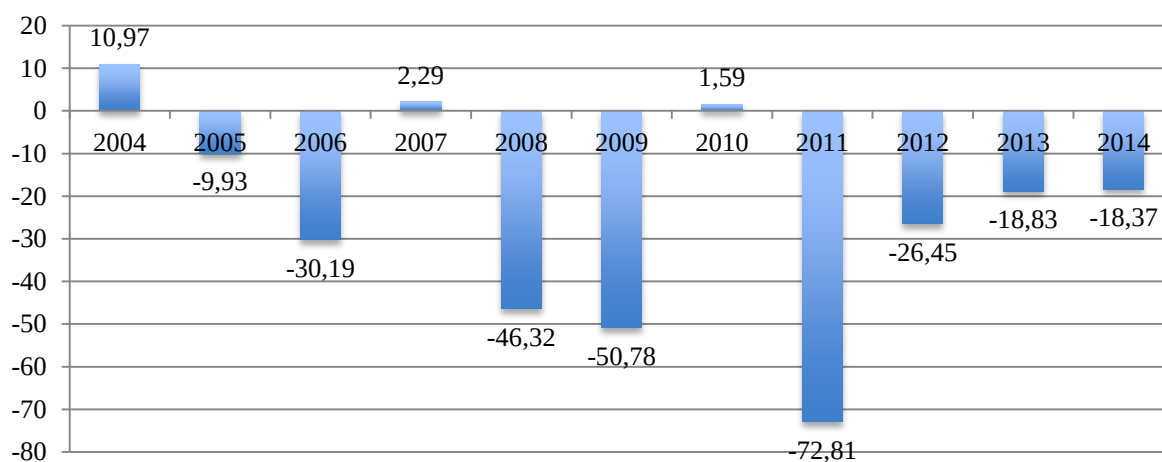
⁷⁸ F. Šramko, *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, International Journal of Economic Sciences, Vol. IV(3), 2015, s. 52-93.

⁷⁹ Podatek Pigou – teoretyczna forma podatku nakładana w celu niwelowania negatywnych skutków efektów zewnętrznych.

⁸⁰ F. Šramko, *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, International Journal of Economic Sciences, Vol. IV(3), 2015, s. 52-93.

Analiza notowań CAC 40 – głównego indeksu giełdy francuskiej (*Bourse de Paris*) oraz największych francuskich banków: BNP Paribas, Crédit Agricole i Société Générale wskazuje na podobny trend. Wprowadzenie podatku bankowego w 2011 roku nie miało dużego odzwierciedlenia w notowaniach akcji banków francuskich, natomiast po wprowadzeniu podatku od transakcji finansowych w sierpniu 2012 roku ceny akcji największych banków francuskich spadły znacznie bardziej niż wartość indeksu CAC 40 (por. wykres 24). Należy jednak mieć na uwadze, że mógł być to skutek innych czynników ekonomicznych lub politycznych niezwiązanych z wprowadzeniem podatku.

Wykres 25. Rachunek finansowy bilansu płatniczego Francji w latach 2004-2014 (w mld USD)

Źródło: OECD Statistics, <http://stats.oecd.org> (22.11.2015).

Wprowadzenie dodatkowych danin obciążających sektor bankowy pogłębiło deficyt na rachunku finansowym bilansu płatniczego Francji. Od 2011 roku saldo było ujemne, co oznacza, że więcej środków finansowych odpływało z Francji, niż do niej napływało. Wprowadzenia podatku bankowego i zapowiedzi podatku od transakcji finansowych mogły spowodować odpływ kapitału za granicę i wycofywanie kapitału przez inwestorów zagranicznych (m.in. bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz inwestycji portfelowych).

4.4. Włochy

Od stycznia 2012 roku Włochy wspierały wprowadzenie podatku od transakcji finansowych na poziomie UE (czemu przeciwny był poprzedni rząd), są też w grupie 11 państw członkowskich, które podjęły prace nad wprowadzeniem podatku od transakcji finansowych na zasadzie wzmocnionej współpracy. Włochy, podobnie jak Francja, podczas oczekiwania na wprowadzenie wspólnotowego podatku od transakcji finansowych przyjęły

tymczasowe reguły funkcjonowania krajowego podatku od transakcji finansowych do czasu wprowadzenia rozwiązań wspólnotowych.

24 grudnia 2012 roku włoski parlament (*Parlamento Italiano*) zatwierdził ustawę budżetową, która wprowadziła włoski podatek od transakcji finansowych (*tassa sulle transazioni finanziarie*, *financial transaction tax – FTT* lub *security transaction tax - STT*).⁸¹ Podatek obowiązuje od 1 marca 2013 roku, czyli wszedł w życie 8 miesięcy później niż we Francji.⁸² Konstrukcja włoskiego FTT jest podobna do wersji francuskiej, jednak, zdaniem ekspertów, zawiera mniej możliwości do uchylania się od opodatkowania.⁸³ Podatek dotyczy przeniesienia praw własności akcji i innych udziałowych papierów wartościowych wyemitowanych przez spółki będące rezydentami Włoch oraz innych instrumentów finansowych opartych na akcjach i innych udziałowych papierach wartościowych.⁸⁴ Podatkiem objęte są:⁸⁵

- papiery wartościowe wyemitowane we Włoszech,
- handel wysokiej częstotliwości (HFT) instrumentami finansowymi wyemitowanymi we Włoszech (od 1 marca 2013),
- instrumenty pochodne oraz handel wysokiej częstotliwości (HFT) instrumentami pochodnymi.

Podobnie jak we Francji, podatek ma zastosowanie do akcji i podobnych instrumentów finansowych wyemitowanych przez spółki zarejestrowane we Włoszech. Akcje spółek o kapitalizacji rynkowej poniżej 500 mln EUR są zwolnione z podatku.⁸⁶

Stawka podatku (tabela 17) od transakcji na rynku regulowanym wynosi 0,1%, natomiast od transakcji na rynkach pozagiełdowych 0,2%, co bez wątpienia stanowi wyraz

⁸¹ Article 1, paragraphs 491 to 500, of Law n.228 of 24 December 2012.

⁸² PwC, *Financial Transaction Taxes. Basic Materials on the Italian, the French and the European Model of a Financial Transaction Tax*, 07.01.2014.

⁸³ F. Šramko, *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, *International Journal of Economic Sciences*, Vol. IV(3), 2015, s. 59.

⁸⁴ Allen & Overy, *Global Tax practice. Financial Transaction Tax. Sending shock waves through global financial services*, March 2013, s. 33.

⁸⁵ PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 40., PwC, *Italian FTT – the draft. Decree: do we now have all the answers?* 8 February 2013, PwC, *Italian FTT – Latest developments*, 8 April 2013, PwC, *The latest Italian FTT guidance – clarity at last? Don't hold your breath...*, 23 August 2013.

⁸⁶ F. Šramko, *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, *International Journal of Economic Sciences*, Vol. IV(3), 2015, s. 59.

dyskryminacji obrotu pozagiełdowego i ma zapobiec dalszej fragmentaryzacji rynku. Stawka była przejściowo wyższa o 0,02 pkt. proc. do końca 2013 roku.⁸⁷

Tabela 17. Stawki podatku od transakcji finansowych we Włoszech

Podstawa opodatkowania	Stawka (%)
obróć giełdowy	0,1 od 1 stycznia 2014 roku (wcześniej 0,12)
obróć pozagiełdowy OTC	0,2 od 1 stycznia 2014 roku (wcześniej 0,22)
handel wysokiej częstotliwości (HFT)	0,02 (od 1 września 2013)
pochodne instrumenty finansowe	Opłata jednorazowa uzależniona od rodzaju i wartości kontraktu (od 1 września 2013)

Źródło: PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 40.

Z podatku wyłączone są:⁸⁸

- transakcje z kontrahentami instytucjonalnymi,
- transakcje realizowane przez animatorów rynku (*market maker*),
- transakcje wynikające z zawartych umów o płynności (*liquidity contracts*),
- obowiązkowe fundusze emerytalne lub instytucje zabezpieczenia społecznego z siedzibą w państwach członkowskich UE lub EOG.

Najbardziej znaczącą różnicą pomiędzy podatkiem włoskim i francuskim jest włączenie od września 2013 roku do opodatkowania instrumentów pochodnych, których wartość jest powiązana z papierami wartościowymi, które podlegają opodatkowaniu FTT. Stąd też, zdaniem ekspertów, włoski system jest bardziej szczelny a możliwość uniknięcia podatku we Włoszech jest bardziej problematyczna i kosztowna. Transakcje na pochodnych instrumentach finansowych objęte są stałą kwotą podatku, ustalaną w zależności od rodzaju umowy oraz jej wartości.⁸⁹

Podobnie jak w przypadku Francji, wpływy z opodatkowania transakcji finansowych we Włoszech zasilają budżet państwa. Rządowe szacunki wskazywały, że włoski FTT ma zapewnić wpływy do budżetu na poziomie 1 mld EUR w 2013 roku. Jak zauważa M. Coelho, szacunki te jednak nie brały pod uwagę behawioralnych reakcji uczestników rynku finansowego.⁹⁰ Zrealizowane dochody budżetowe nie osiągnęły nawet połowy szacowanej kwoty w latach 2013 – 2014 (por. tabela 18).

⁸⁷ F. Šramko, *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, International Journal of Economic Sciences, Vol. IV(3), 2015, s. 59.

⁸⁸ PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 40.

⁸⁹ F. Šramko, *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, International Journal of Economic Sciences, Vol. IV(3), 2015, s. 59.

⁹⁰ M. Coelho, *Dodging Robin Hood: Responses to France and Italy's Financial Transaction Taxes*, July 17, 2014, s. 6.

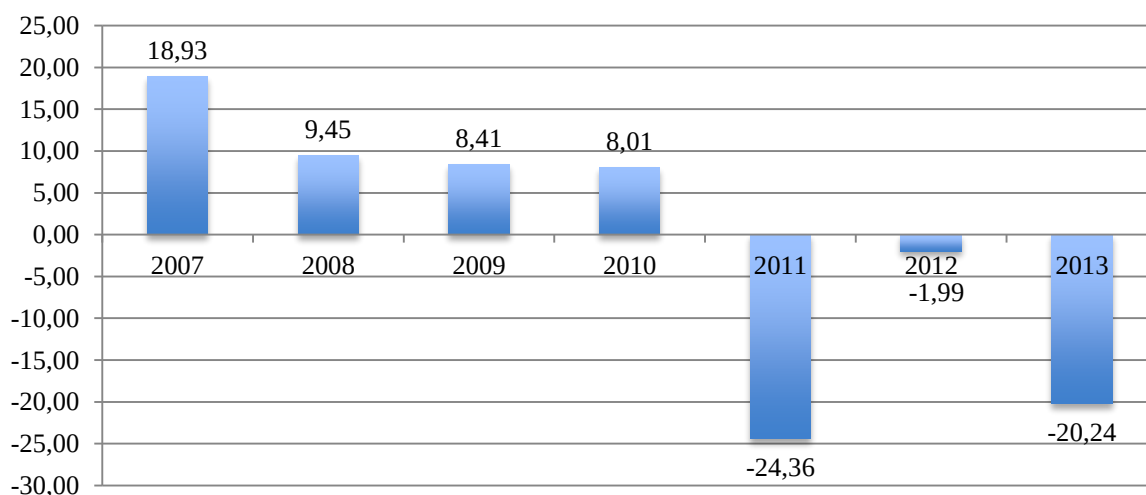
Tabela 18. Dochody z podatku od transakcji finansowych we Włoszech (w mln EUR)

Rok	2013	2014
Dochody budżetowe z FTT	260	401

Źródło: V. Stroppa, *Tobin tax, incassi flop*, 05.06.2015

http://www.italiaoggi.it/solofisco/solofisco_dett.asp?id=201506051057445475&titolo=Tobin%20tax,%20incassi%20flop (22.11.2015).

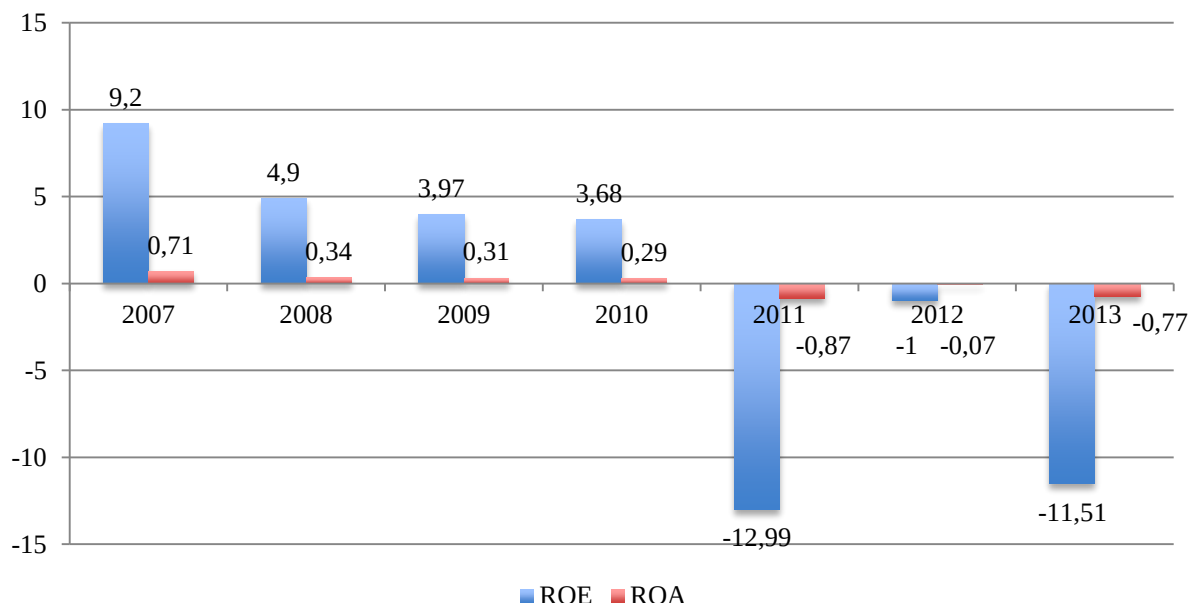
Kryzys na rynku finansowym oraz niska koniunktura gospodarcza spowodowały pogorszenie sytuacji w sektorze bankowym we Włoszech, chociaż do 2010 roku sektor ten notował zyski. W 2011 roku skumulowana strata banków krajowych, grup bankowych oraz oddziałów i filii wyniosła ponad 24 mld EUR (por. wykres 26). We wszystkich państwach UE sektor bankowy w 2013 roku zanotował zmniejszenie straty lub dodatni wynik (poza Włochami, Portugalią i Słowenią), natomiast we Włoszech nastąpiło istotne zwiększenie straty w porównaniu do roku poprzedniego (por. Aneks, tabela 1a). Na pogorszenie kondycji banków we Włoszech mogło mieć wpływ wprowadzenia od marca 2013 roku podatku od transakcji finansowych, jednak nie należy zapominać o innych czynnikach ekonomicznych i politycznych nie związanych z wprowadzeniem podatku. Dopiero pogłębiona analiza mogłaby wskazać jednoznaczne konkluzje.

Wykres 26. Zyski/straty krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mld EUR) w latach 2007 - 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Od 2011 roku sektor bankowy we Włoszech jest nierentowny (por. wykres 27). W 2013 roku rentowność kapitałów własnych ROE wyniosła -11,51%, natomiast rentowność aktywów ROA -0,77%, co oznacza, że na każde 100 zł kapitałów własnych przypada 11,51 zł straty, natomiast każde 100 zł aktywów generowało 0,77 zł straty.

Wykres 27. Rentowność kapitałów własnych ROE i rentowność aktywów ROA krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2007 - 2013

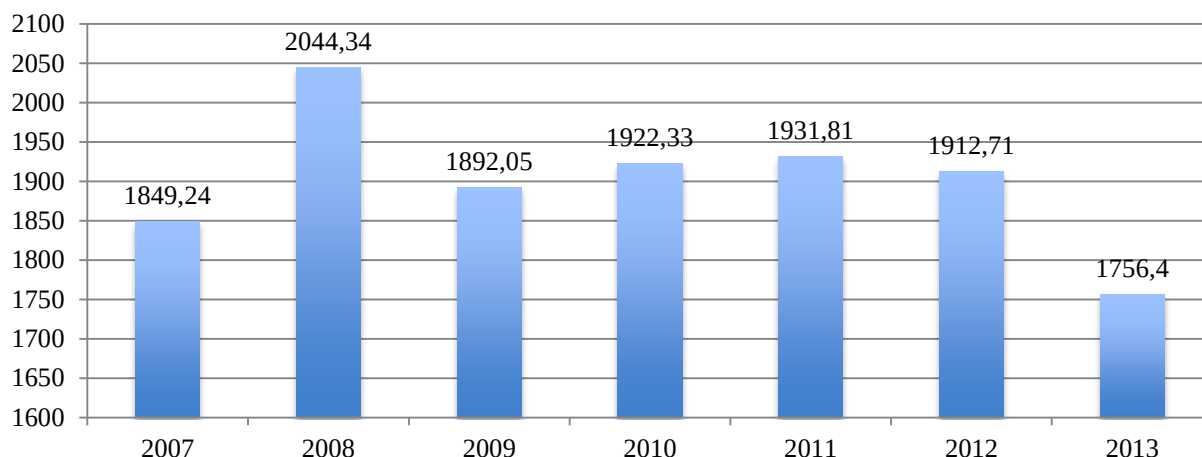

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Rentowność sektora bankowego we Włoszech jest jedną z najniższych w państwach UE. Warto zauważyć, że w innych państwach (poza Węgrami), które wprowadziły różnego rodzaju podatki bankowe nie doszło do dużego spadku rentowności (por. Aneks, wykres 1 i 2 oraz tabela 6 i 7). We Francji, która również wprowadziła podatek od transakcji finansowych nie nastąpił spadek rentowności, a w 2013 roku banki francuskie odnotowały nawet pewną poprawę.

W 2013 roku doszło do istotnego ograniczenia akcji kredytowej. Wartość udzielonych przez włoskie banki i grupy bankowe wraz z zagranicznymi oddziałami i filiami kredytów i pożyczek w 2013 roku spadła o 8,17% w stosunku do roku poprzedniego, z 1912,71 mld EUR w 2012 roku do 1756,40 mld EUR w 2013 roku. Konstrukcja podatku od transakcji finansowych nie zakłada bezpośredniego opodatkowania aktywów banków lub ich części (np. udzielanych kredytów), jednak zapewnienie płynności i finansowania akcji kredytowej banku często wymaga zawierania transakcji na rynku finansowym. W związku z tym FTT pośrednio obciąża również akcję kredytową banków, czego skutki przedstawiają dane na wykresie 28. Podobne zjawisko można obserwować w innych krajach, które nałożyły dodatkowe daniny na sektor bankowy (Aneks, wykres 3 i tabela 8).

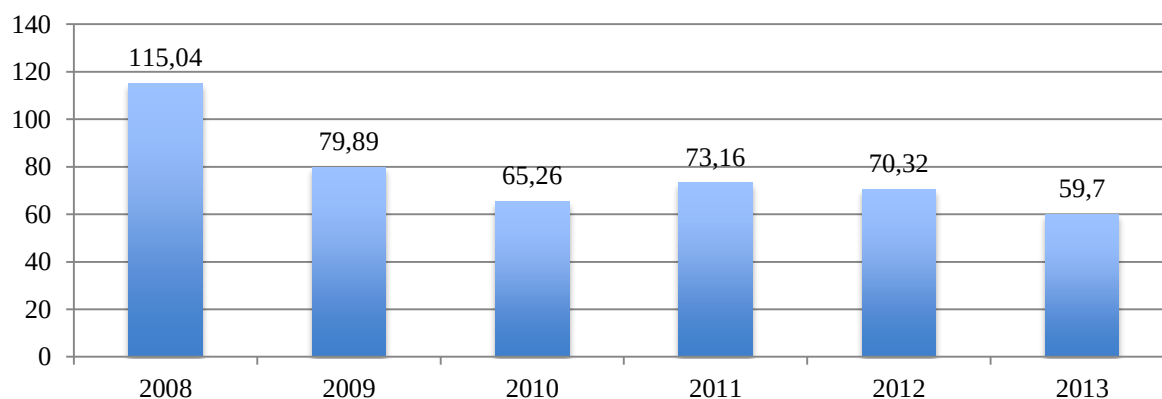
Wykres 28. Udzielone kredyty i pożyczki przez krajowe banki i grupy bankowe oraz zagraniczne oddziały i filie (w mld EUR) w latach 2007 – 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Z ograniczeniem akcji kredytowej wiązał się także spadek przychodów z tytułu odsetek, które uległy obniżeniu w 2013 roku o 15,10% w stosunku do roku poprzedniego, z 70,2 mld EUR w 2012 roku do 59,70 mld EUR w 2013 roku (wykres 29).

Wykres 29. Przychody z tytułu odsetek od kredytów, pożyczek i należności banków krajowych i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mld EUR) w latach 2008 – 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Pomimo stosunkowo krótkiego okresu obowiązywania podatku od transakcji finansowych we Włoszech, przeprowadzone badania wskazują, że podatek ten wpływa na spadek wolumenu obrotu instrumentami, których dotyczy. TABB Group wskazała, że wpływ włoskiego FTT na rynek finansowy był silniejszy niż podatku francuskiego, co wynikało m.in. z szerszego zakresu opodatkowania we Włoszech. Zgodnie z Thomson Reuters, średnie dzienne obroty na rynku finansowym we Włoszech spadły o 38% w okresie od początku 2013 roku do 12 marca 2013, podczas gdy w Europie wzrosły średnio o 2,64% w tym samym

okresie. Warto jednak przy interpretacji wyników pamiętać, że Włochy przeżywały w tym czasie znaczące przemiany polityczne, które mogły mieć wpływ na decyzje inwestycyjne na włoskich rynkach finansowych.⁹¹

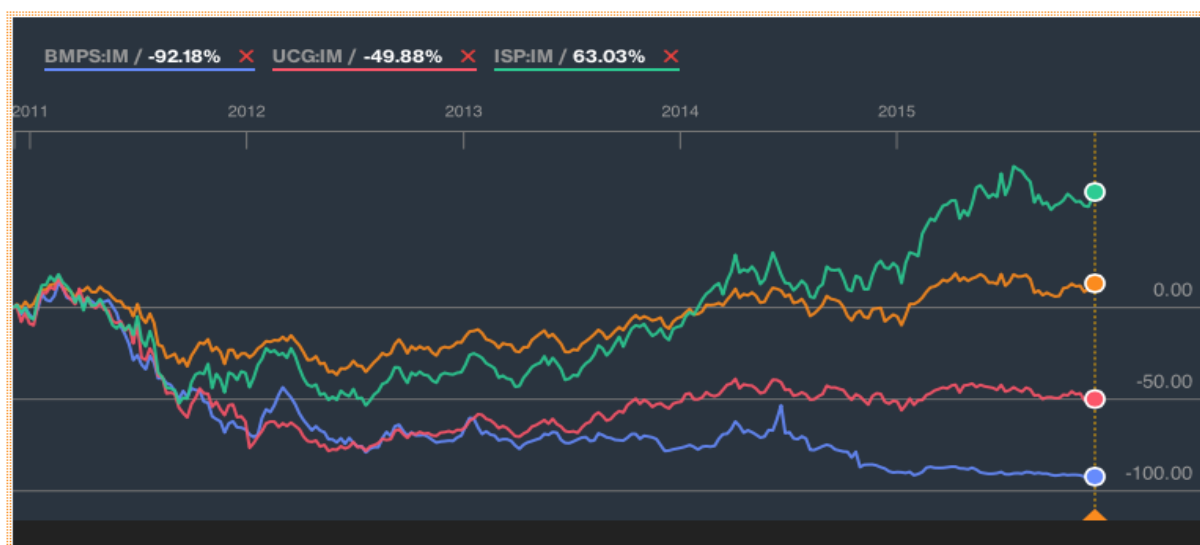
Tabela 19. Zmiany wolumenu obrotu akcji objętych włoskim FTT i innych akcji (%)

Średnie dzienne zmiany wolumenu	od lutego do marca	od stycznia do kwietnia
2013	-8%	-16%
2012	-3%	9%

Źródło: PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 41.

Analiza danych z Giełdy Papierów Wartościowych w Mediolanie (*Borsa Italiana*) potwierdza, że obroty na włoskiej giełdzie uległy obniżeniu. Jak wskazują dane z tabeli 19, średnie dzienne obroty spadły o 8% w okresie od lutego do marca 2013 roku, podczas gdy w roku poprzednim w tym samym okresie obniżyły się o 3%. Ponadto, w okresie od stycznia 2013 roku do kwietnia 2013 roku odnotowano spadek o 16%, w porównaniu ze wzrostem o 9% w tym samym okresie poprzedniego roku.

Wykres 30. Notowania indeksu FTSE MIB (FTSEMIB:IND) oraz akcji największych banków we Włoszech: UniCredit (UCG:IM), Intesa Sanpaolo (ISP:IM) i Monte dei Paschi di Siena (BMPS:IM)

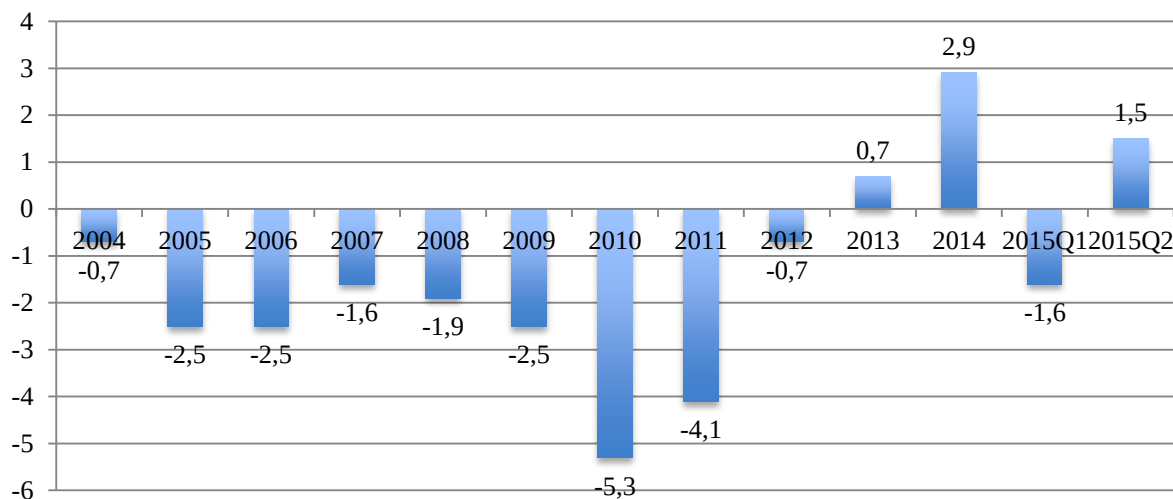
Źródło: <http://www.bloomberg.com> (30.11.2015)

Analiza notowań głównego indeksu Giełdy Papierów Wartościowych w Mediolanie - FTSE MIB oraz notowań największych włoskich banków: UniCredit, Intesa Sanpaolo i Monte dei Paschi di Siena wskazuje, że wprowadzenie podatku od transakcji finansowych we Włoszech mogło mieć wpływ na spadek notowań, silniejszy w przypadku banków niż całego indeksu. Jak wskazują notowania przedstawione na wykresie 30, zmiany notowań

⁹¹ PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 40.

poszczególnych banków są różne, co oznacza, że duży wpływ mają także dane fundamentalne poszczególnych spółek.

Wykres 31. Rachunek finansowy bilansu płatniczego Włoch w latach 2004-2015* (w % PKB)

* Dane za 1 i 2 kwartał 2015 roku.

Źródło: Eurostat Database, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> [bop_gdp6_q], (16.11.2015).

Jednym z zagrożeń, wskazywanym przy rozważaniu wprowadzenie dodatkowego opodatkowania sektora finansowego jest odpływ kapitału za granicę oraz wycofywanie kapitału przez inwestorów zagranicznych. Dane statystyczne (wykres 31) nie potwierdzają jednoznacznie tego zjawiska, chociaż należy pamiętać, że już same plany i zapowiedzi wprowadzenia podatku mogą skłonić inwestorów do wycofywania kapitału. Saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego Włoch (por. Aneks, tabela 5) w 2013 i 2014 roku było dodatnie, co oznacza, że więcej środków finansowych (m.in. bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz inwestycji portfelowych) napływało do Włoch, niż z nich odpływało. Jednak, jak można zauważyć, w latach poprzednich nastąpił istotny odpływ kapitału z Włoch.

4.5. Węgry

Węgry jako jedne z pierwszych państw członkowskich UE (Szwecja wprowadziła podatek bankowy w 2009 roku) podjęły decyzję o wprowadzeniu dodatkowej daniny obciążającej banki. Podatek ten stanowi część pakietu „Propozycja dotycząca tworzenia i modyfikacji niektórych ustaw gospodarczych i finansowych” (*Proposal on making and modifying certain economic and financial laws* T581/190). W dniu 22 lipca 2010 roku węgierski parlament uchwalił wprowadzenie podatku bankowego (*bank levy*) zasilającego

budżet państwa. Podatek obowiązuje od 27 września 2010 roku.⁹² Węgierscy deputowani zatwierdzili podatek bankowy trzy razy wyższy niż proponowane w innych państwach UE⁹³, co od razu spotkało się z krytyką ze strony instytucji międzynarodowych. Premier Węgier Viktor Orbán podjął tak radykalne kroki w celu obniżenia poziomu deficytu budżetowego. Zarówno *European Banking Federation*, jak też największe grupy bankowe (m.in. UniCredit SpA of Milan, Erste Group Bank AG of Vienna), będące właścicielami banków na Węgrzech nie kryły swojego sprzeciwu. Międzynarodowy Fundusz Walutowy wyraził obawy, że podatek bankowy w proponowanej wersji może osłabić akcję kredytową banków, a przez to również wzrost gospodarczy. Unia Europejska również wyraziła zaniepokojenie, że podatek może doprowadzić zarówno do osłabienia banków, jak też pogorszenia klimatu inwestycyjnego i wzrostu gospodarczego.⁹⁴

Zakres podmiotowy podatku jest szeroki i obejmuje:⁹⁵

- instytucje kredytowe oraz inne instytucje świadczące usługi finansowe (m.in. ubezpieczyciele),
- węgierskie banki i ich zagraniczne oddziały,
- węgierskie oddziały banków zagranicznych.

Od stycznia 2013 roku firmy ubezpieczeniowe są wyłączone z podatku bankowego, jednak zostały objęte specjalnym nowym podatkiem obciążającym produkty ubezpieczeniowe (*insurance tax*).⁹⁶

W przeciwieństwie do większości podatków bankowych wprowadzonych w państwach UE, podstawą opodatkowania są aktywa (z wyjątkiem aktywów międzybankowych, które są odliczane w celu uniknięcia podwójnego opodatkowania). Podatek stanowi koszt uzyskania przychodów dla celów podatku dochodowego. Z podstawy opodatkowania wyłączone są:⁹⁷

- należności wynikające z pożyczek międzybankowych, akcji i innych papierów wartościowych wyemitowanych przez inne instytucje kredytowe, przedsiębiorstwa finansowe oraz spółki inwestycyjne,

⁹² Section 115 of Act XC of 2010. In force: as of 27. 09. 2010.

⁹³ Węgierski podatek bankowy jest najwyższy w krajach UE, na drugim miejscu pod względem ciężaru opodatkowania znajduje się propozycja polskiego podatku bankowego, przedstawiona w 2011 roku. E. Nova, *Fiscal responses to the Economic downturn in Eastern Europe in 2010-11. With special attention paid to unorthodox measures*, Financial Research Papers, Budapest, Hungary, November 2011, s. 10-13.

⁹⁴ K. Osvát, S. Osvát, *Bank tax in Hungary. Quick analysis on a debate pioneering step. The idea is not popular Down Under*, ANU Centre for European Studies. Working Paper Series, Vol. 1 No. 2 (September 2010), s. 1-2.

⁹⁵ G. Capelle-Blancard., O. Havrylchuk, *Incidence of bank levy and bank market power*, CEPII Working Paper July 21, 2013, http://www.cepii.fr/pdf_pub/wp/2013/wp2013-21.pdf s. 6.

⁹⁶ PwC, *Proposed bank levies – update*, May 2013, s. 5.

⁹⁷ G. Capelle-Blancard., O. Havrylchuk, *Incidence of bank levy and bank market power*, s. 6.

- kredyty, pożyczki podporządkowane, dodatkowe pożyczki podporządkowane udzielone przedsiębiorstwom finansowym i firmom inwestycyjnym (w tym transakcje odwracalne – *reverse placement transaction* i umowy odkupu - *repurchase agreements*).

W chwili wprowadzenia podatek został przedstawiony jako środek tymczasowy, a podstawa opodatkowania została ustalona w oparciu o bilanse banków z 31 grudnia 2009 roku.⁹⁸ Zgodnie z pierwotnymi planami, podatek miał zostać zmniejszony o połowę w 2013 roku i całkowicie zniesiony od 2014 roku. Jednak w listopadzie 2012 roku węgierski rząd zdecydował, że podatek pozostanie na czas nieokreślony, jako dodatkowa danina obciążająca sektor bankowy.⁹⁹ Podstawa opodatkowania oraz stawki podatku są zróżnicowane w zależności od specyfiki instytucji (tabela 20).

Tabela 20. Stawki podatku bankowego na Węgrzech

Podstawa opodatkowania	Stawka (%)
Instytucje kredytowe (kwota bilansowa po stosownych odliczeniach)	0,53% > 50 mld HUF (0,31% od 2016 roku) 0,15% ≤ 50 mld HUF
Ubezpieczyciele (skorygowany przychód z ubezpieczeń)*	6,2%
Przedsiębiorstwa finansowe (przychody odsetkowe oraz przychody z opłat i prowizji)	6,5%
Firmy inwestycyjne, firmy zarządzające funduszami typu <i>venture capital</i> (skorygowane przychody netto)	5,6%
Firmy zarządzające funduszami inwestycyjnymi (wartość netto zarządzanych aktywów)	0,028%

* Od stycznia 2013 ubezpieczyciele zostali zwolnieni z podatku bankowego i objęci *insurance tax*.

Źródło: K Osvát, S. Osvát, *Bank tax in Hungary. Quick analysis on a debate pioneering step. The idea is not popular Down Under*, ANU Centre for European Studies. Working Paper Series, Vol. 1 No. 2 (September 2010), s. 3, PwC, *Proposed bank levies – update*, May 2013, s. 5.

W przypadku instytucji kredytowych występuje progresywna skala podatkowa. Stawka podatku wynosi 0,15% dla kwoty stanowiącej podstawę opodatkowania do 50 mld HUF (162 mln EUR), (małe banki) i 0,53% dla pozostałej części (duże banki - powyżej 50 mld HUF).¹⁰⁰ Na początku 2015 roku Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (*European Bank for Reconstruction and Development, EBRD*) podpisał porozumienie z węgierskim rządem, który zobowiązał się do obniżenia podatku bankowego z obecnych 0,53% do 0,31% w 2016 roku.¹⁰¹

⁹⁸ PwC, *Proposed bank levies – update*, May 2013, s. 5.

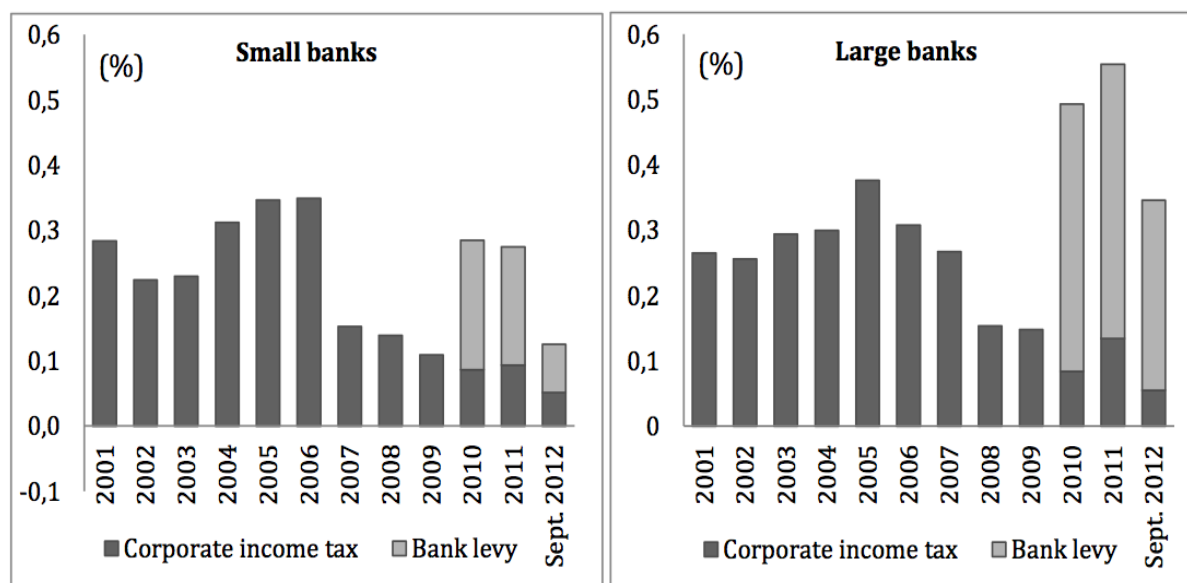
⁹⁹ Eurostat Statistical Book, *Taxation trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway*, 2014, s. 96.

¹⁰⁰ Eurostat Statistical Book, *Taxation trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway*, 2014, s. 96.

¹⁰¹ *Podatek bankowy w Polsce? Nie naśladujmy Węgier*, 05.08.2015, <http://www.forbes.pl/podatek-bankowy-w-polsce-a-podatek-bankowy-na-wegrzech,artykuly,197858,1,2.html> (30.11.2015).

Podatek nie uwzględnia rentowności poszczególnych instytucji, co oznacza, że podmioty nierentowne również muszą ponosić ciężar podatku. W wyniku kryzysu rentowność banków oraz kwota płaconego przez nie podatku dochodowego (CIT) spadły, jednak wprowadzony nowy podatek bankowy zwiększył efektywne obciążenie podatkowe węgierskich banków, co dotkliwie odczuły przede wszystkim większe podmioty, których podstawa opodatkowania przekraczała 50 mld HUF. Stosunek podatków płaconych przez duże banki wzrósł ponad trzykrotnie z 0,15% sumy aktywów do 0,55% (wykres 32).

Wykres 32. Udział podatków płaconych przez banki (CIT i podatek bankowy) w łącznej wartości aktywów (w %)

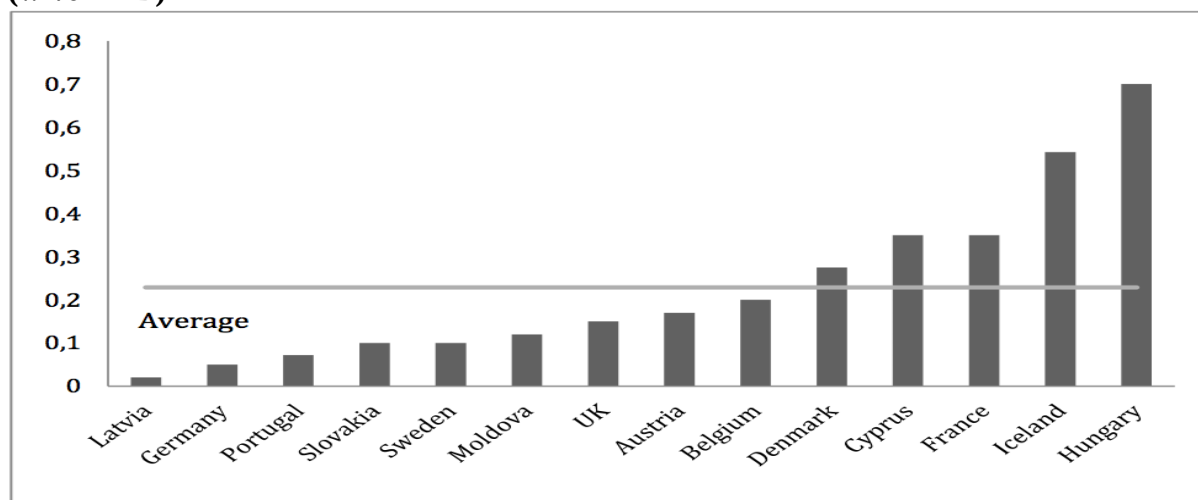
Źródło: G. Capelle-Blancard., O. Havrylchuk, *Incidence of bank levy and bank market power*, CEPII Working Paper July 21, 2013, http://www.cepii.fr/pdf_pub/wp/2013/wp2013-21.pdf, s. 20.

Podatek stanowi dochód budżetu państwa. Według założeń, podatek miał generować rocznie dochody na poziomie 200 mld HUF (700 mln EUR), z czego 130 mld HUF miało pochodzić od banków i 70 mld HUF od innych instytucji finansowych.¹⁰² Osiągnięte dochody okazały się znacznie niższe, w 2012 roku wpływy z podatku bankowego stanowiły 67 mld HUF, co częściowo było spowodowane możliwością odpisywania części strat banków poniesionych na kredytach hipotecznych w walutach obcych.¹⁰³ Chociaż podatki bankowe zostały wprowadzone także w innych krajach, to podatek węgierski jest najbardziej odczuwalny. Udział dochodów z podatku bankowego w PKB jest zdecydowanie najwyższy w przypadku Węgier (wykres 33).

¹⁰² K. Osvát, S. Osvát, *Bank tax in Hungary. Quick analysis on a debate pioneering step. The idea is not popular Down Under*, ANU Centre for European Studies. Working Paper Series, Vol. 1 No. 2 (September 2010), s. 2.

¹⁰³ Węgry: wpływy z podatku bankowego niższe niż oczekiwano, 10.09.2012, <http://www.pb.pl/2664723,14618,wegry-wplywy-z-podatku-bankowego-nizsze-niz-oczekiwano> (29.11.2015).

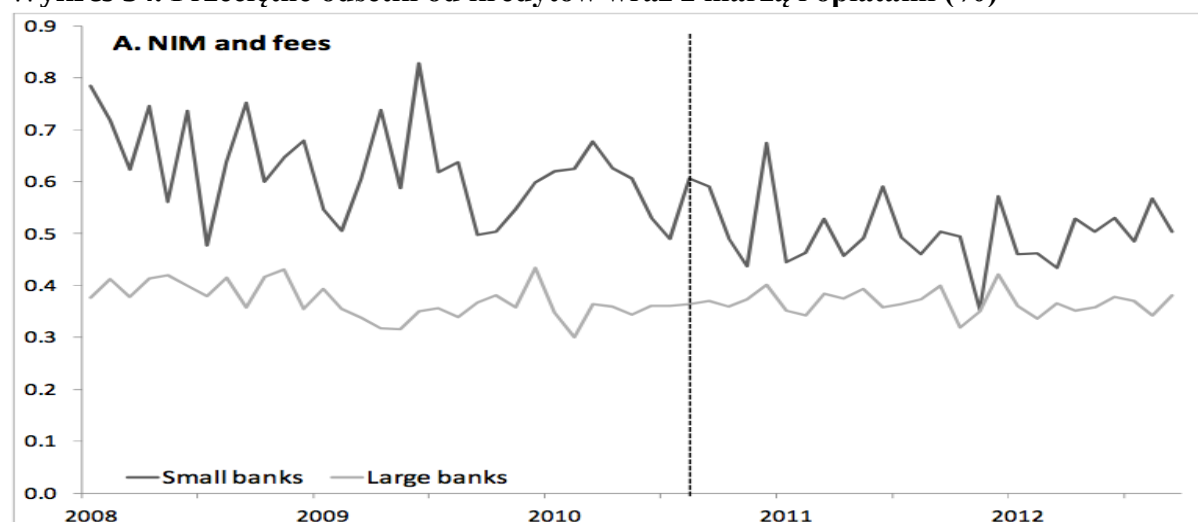
Wykres 33. Szacunkowe dochody z podatków bankowych w poszczególnych państwach (w % PKB)

Źródło: G. Capelle-Blancard., O. Havrylchuk, *Incidence of bank levy and bank market power*, s. 20.

Wprowadzenie tak wysokiego obciążenia instytucji finansowych na Węgrzech spowodowało określone skutki społeczne. Banki, chcąc utrzymać rentowność podjęły działania mające na celu ograniczenie kosztów. Między innymi wprowadzeniem podatku banki tłumaczyły przeprowadzane zwolnienia pracowników banków (m.in. belgijski KBC zaplanował redukcję 220 etatów, 5% zatrudnienia, austriacki Erste Bank – 200 etatów, 10% zatrudnienia).¹⁰⁴ Trudno jest jednak ocenić, czy było to podyktowane ekonomią czy pretekstem do usprawiedliwienia strategii restrukturyzacyjnych i skutków społecznych szerszych przemian w sektorze bankowym (m.in. bankowość elektroniczna).

Wykres 34. Przeciętne odsetki od kredytów wraz z marżą i opłatami (%)

NIM and fees – odsetki i prowizje pobierane przez banki.

Źródło: G. Capelle-Blancard., O. Havrylchuk, *Incidence of bank levy and bank market power*, s. 21.

¹⁰⁴ Węgierskie banki zwalniają przez brutalny podatek, 24.11.2010 <http://www.money.pl/banki/wiadomosci/artikel/wegierskie;banki;zwalnaja;przez;brutalny;podatek,176,0,716208.html> (29.11.2015).

Dane przedstawione na wykresie 34 wskazują, że odsetki i opłaty od kredytów pobierane przez duże banki były niższe niż odsetki i opłaty naliczane przez banki małe, jednak od czasu wprowadzenia podatku bankowego różnica ta staje się coraz mniejsza.

Poza podatkiem bankowym węgierski rząd od początku rozważał wprowadzenie podatku od transakcji finansowych, aby zmusić sektor finansowy do udziału w kosztach węgierskiego kryzysu. Podatek miał również pomóc w utrzymaniu deficytu budżetowego w granicach 3% PKB, co było jednym z warunków wznowienia negocjacji w sprawie nowej linii kredytowej z UE i MFW.¹⁰⁵ Węgierski parlament 23 lipca 2012 roku przyjął ustawę wprowadzającą podatek od transakcji finansowych (*pénzügyi tranzakciós adó, financial transaction tax - FTT*) Act 116 of 2012 „FTT Act” oraz zmieniającą Act 178 of 2012.¹⁰⁶ Podatek obowiązuje od 1 stycznia 2013 roku.¹⁰⁷

Podatkiem objęte zostały:¹⁰⁸

- przelewy bankowe, pocztowe przekazy pieniężne,
- płatności, wpłaty i wypłaty z rachunków,
- polecenia zapłaty,
- depozyty,
- realizacja czeków,
- transakcje wymiany walut (w tym sprzedaż walut obcych i sprzedaż forintów),
- wszelkie inne płatności, które są uznane za transakcje finansowe.

Zakres opodatkowania węgierskim FTT jest zupełnie inny niż proponowanego wspólnotowego FTT oraz podatków wprowadzonych przez inne państwa członkowskie UE (m.in. Francja, Włochy). Węgierski FTT nie ogranicza się do transakcji na rynku wtórnym, ale odnosi się w dużym zakresie do przekazów pieniężnych, operacji bankowych i transakcji walutowych. Węgierski rząd planuje rozszerzyć podatek również na transakcje na instrumentach pochodnych, jednak do tej pory proponowane zmiany nie zostały wprowadzone.¹⁰⁹ Tak określony zakres opodatkowania może wydawać się wątpliwy pod względem celu stabilizacji systemu finansowego w sytuacji, gdy podstawowe transakcje

¹⁰⁵ Węgry wprowadzają podatek od transakcji finansowych, 09.05.2012, <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/Wydarzenia/wegry-wprowadzaja-podatek-od-transakcji-finansowych,26863,1> (29.11.2015).

¹⁰⁶ PwC, *New tax on financial transaction*, „Tax & Legal Alert”, Hungary, Issue 492, 27 July 2012.

¹⁰⁷ PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 39.

¹⁰⁸ PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 39, B. Balazs, E. Varga, *Hungarian Financial Transaction Tax*, Ryan Tax Services Hungary, 4 February 2015.

¹⁰⁹ B. Balazs, E. Varga, *Hungarian Financial Transaction Tax*, Ryan Tax Services Hungary, 4 February 2015.

przeprowadzane przez klientów indywidualnych (m.in. przelewy, wypłaty gotówki, depozyty) są objęte podatkiem, natomiast transakcje na instrumentach pochodnych, które generują największe ryzyko, są wyłączone z opodatkowania.

Z podatku wyłączone zostały:¹¹⁰

- przelewy pomiędzy rachunkami w tym samym banku, należącymi do tej samej osoby,
- *cash pooling* na rachunku bankowym należącym do korporacji,
- transakcje pomiędzy rachunkiem bieżącym i rachunkiem inwestycyjnym należącymi do tej samej osoby w tej samej instytucji finansowej.

Stawka podatku od transakcji finansowych na Węgrzech została pierwotnie ustalona na poziomie 0,1 dla wszystkich transakcji, z górnym limitem podatku na poziomie 6000 HUF (około 20 EUR). Podatek, pomimo że był najwyższym obciążeniem podatkowym banków w UE, ulegał stopniowemu podwyższaniu.¹¹¹ Jeszcze przed wprowadzeniem podatku, w październiku 2012 roku, podwyższono stawkę FTT z 0,1% do 0,2%. Następnie, w listopadzie Komitet Budżetowy zaproponował zmianę ustawy (*Amendment Act*), zwiększającą stawkę podatku z 0,2% do 0,3% oraz wprowadzającą podatek w wysokości 0,01% od transakcji na instrumentach pochodnych, będącą skuteczną pierwszego dnia roku następującego po akceptacji wniosku dotyczącego dyrektywy w sprawie zharmonizowanego podatku od transakcji finansowych na szczeblu UE. Zmiana ustawy została zatwierdzona w dniu 27 czerwca 2013 roku i od 1 sierpnia zmianie uległy stawki podatku: podstawowa stawka (m.in. od przelewów) wzrosła z 0,2% do 0,3%, natomiast stawka obejmująca wypłaty gotówki została podwyższona z 0,3% do 0,6%, z jednoczesnym usunięciem górnego limitu podatku od tych transakcji. Dodatkowy jednorazowy FTT został wprowadzony w 2013 roku w celu pozyskania dodatkowych dochodów budżetowych. Stawka tego podatku wyniosła 208%, podatek obowiązywał w okresie styczeń – kwiecień 2013 roku.¹¹² Stawki podatku przedstawione zostały w tabeli 17.

Tabela 21. Stawki podatku od transakcji finansowych na Węgrzech

Podstawa opodatkowania	Stawka
Wszystkie transakcje, z wyjątkiem wypłat gotówki	0,3%
Wypłaty gotówki	0,6%

Źródło: B. Balazs, E. Varga, *Hungarian Financial Transaction Tax*, Ryan Tax Services Hungary, 04.02.2013.

¹¹⁰ PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 39, B. Balazs, E. Varga, *Hungarian Financial Transaction Tax*, Ryan Tax Services Hungary, 4 February 2015.

¹¹¹ Eurostat Statistical Book, *Taxation trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway*, 2014, s. 97.

¹¹² H. Nikolich-Bor, *Hungarian Financial Transaction Tax*, 4.12.2013.

Podstawą opodatkowania jest wartość transakcji. Podstawowa stawka podatku wynosi 0,3% z górnym limitem podatku, który wynosi 6 000 HUF (około 20 EUR) za transakcję. Wyплаты gotówkowe z rachunków oraz wypłaty gotówkowe za pośrednictwem czeków są opodatkowane stawką 0,6% bez górnego limitu. Stawka niższa 0,3% bez górnego limitu stosowana jest do wypłat gotówkowych i transakcji gotówkowych, gdzie zobowiązanym do zapłacenia podatku jest Węgierskie Pocztove Centrum Księgowe (*Hungarian Postal Accounting Centre*) lub Skarb Państwa (*National Treasury*). Płatności dokonywane przez Skarb Państwa w odniesieniu do obligacji rządowych objęte są stawką 0,3% z górnym limitem podatku 6 000 HUF za transakcję. W odniesieniu do płatności za pomocą karty kredytowej, FTT nie jest pobierany od pojedynczej płatności, natomiast karta jest objęta stałą roczną kwotą podatku na poziomie 800 HUF (około 2,66 EUR) od każdej karty kredytowej używanej przez indywidualnego właściciela konta. Zmniejszona kwota podatku 500 HUF (około 1,66 EUR) dotyczy kart *pay-pass*.¹¹³

Wpływy z podatku stanowią dochód budżetu państwa. Pomimo wysokich stawek podatku, węgierski FTT generuje mniejsze dochody niż prognozowano. Rząd liczył na roczne dochody z nowego podatku w granicach 240 mld HUF.¹¹⁴ W pierwszych czterech miesiącach obowiązywania podatku prognozowano dochody na poziomie 82 mld HUF, natomiast realizacja wyniosła zaledwie 38,8 mld HUF.¹¹⁵

Wprowadzenie nowej daniny obciążającej bezpośrednio banki i inne instytucje finansowe spotkało się ze sprzeciwem zarówno partii opozycyjnej w węgierskim parlamencie, jak również banku centralnego. Lider opozycyjnej Węgierskiej Partii Socjalistycznej (A. Mesterhazy) nazwał nowe obciążenie „*podatkiem Robin Hooda*”, ponieważ koszty mogą ponieść wszyscy Węgrzy. Głównym podnoszonym przez niego zarzutem było opodatkowanie przelewów m.in. płac na konta pracowników, wypłat gotówki z bankomatów i przelewów pocztowych. Wyraził również swoje obawy, że podatek może przyczynić się do wzrostu szarej strefy i ucieczki oszczędności Węgrów za granicę. Potencjalne negatywne skutki wprowadzenia niezharmonizowanego FTT podkreślił także EBC w opinii wydanej 24 lipca 2012 roku. Zwrócił uwagę na możliwe zakłócenia w funkcjonowaniu rynków finansowych i gospodarki realnej poprzez zwiększenie kosztu kapitału, zmniejszenie płynności finansowej oraz dostępu do finansowania, stworzenie „zachęt” do uchylania się od opodatkowania oraz

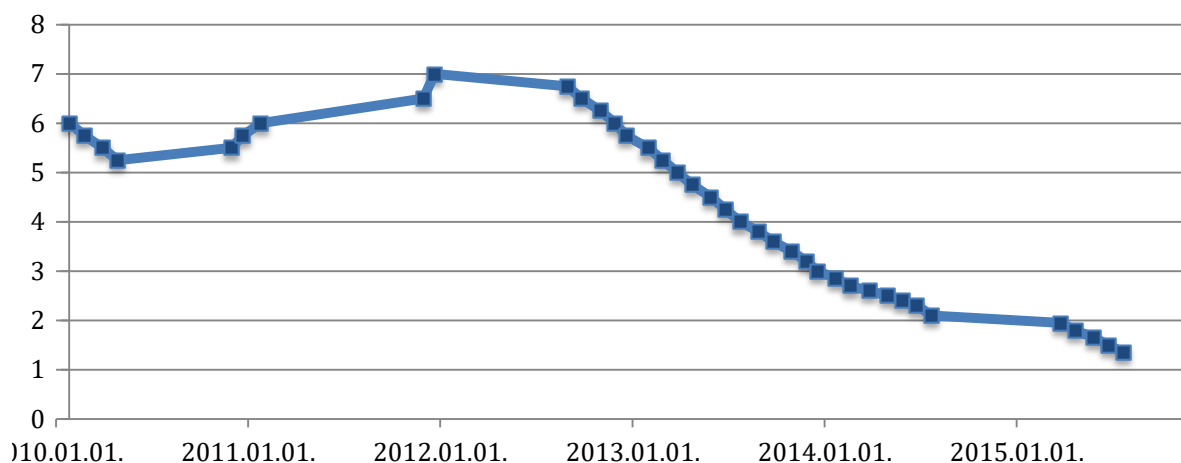
¹¹³ B. Balazs, E. Varga, *Hungarian Financial Transaction Tax*, Ryan Tax Services Hungary, 4 February 2015.

¹¹⁴ PwC, *New tax on financial transaction*, „Tax & Legal Alert”, Hungary, Issue 492, 27 July 2012.

¹¹⁵ Hungarian Ministry for National Economy, *Everything hinges on Growth in Hungary – EcoMin Varga*, Budapest: Ministry for National Economy, 2013.

przenoszenia działalności do innych państw.¹¹⁶ Z kolei prezes węgierskiego banku centralnego (A. Simor) uznał, że podatek może „ograniczyć niezależność banku”, a natychmiastową reakcją tej instytucji będzie podwyższenie stóp procentowych o 2,5 proc.¹¹⁷

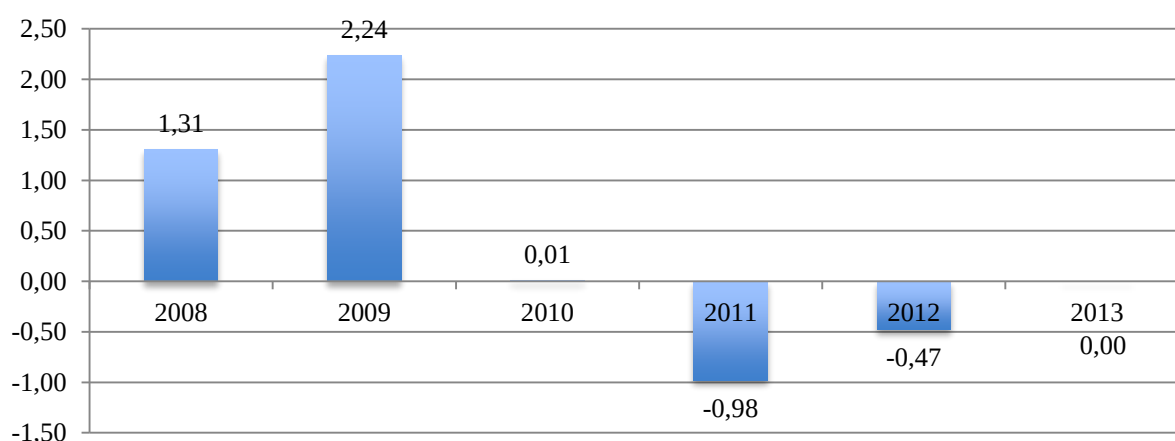
Wykres 35. Podstawowe stopy procentowe (*Jegybanki alapkamat mértéke*) Banku Centralnego Węgier w latach 2010-2015 (w %)

Źródło: The Magyar Nemzeti Bank (MNB), <https://www.mnb.hu/> (24.11.2015).

Nie wszystkie przedstawiane obawy i zagrożenia spełniły się. Od 29 sierpnia 2012 roku nastąpiła fala obniżek stóp procentowych banku centralnego, podstawowa stopa procentowa Banku Centralnego Węgier została obniżona z poziomu 7%, który obowiązywał od 21 grudnia 2011 roku do 1,35% od 22 lipca 2015 roku (wykres 35).

Wykres 36. Zyski/straty krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mld EUR) w latach 2007 - 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

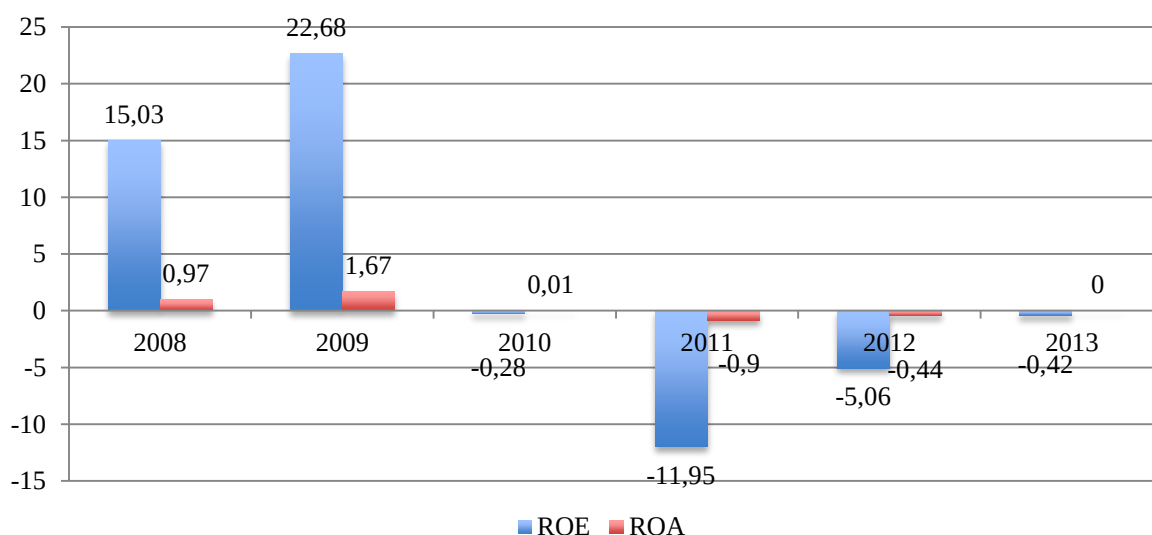
¹¹⁶ European Central Bank, *Opinion of the European Central Bank of 24 July 2012 on the financial transaction tax* (CON/2012/59), s. 4.

¹¹⁷ Podatek od transakcji finansowych zatwierdzony. Węgry odczują niezadowolenie MFW? 09.07.2012, <http://www.wprost.pl/ar/332857/Podatek-od-transakcji-finansowych-zatwierdzony-Wegry-odczuja-niezadowolenie-MFW/> (29.11.2015).

Na skutek kryzysu oraz zawirowań na węgierskim rynku finansowym i walutowym zyski banków zostały znacznie ograniczone w 2010 roku. Po wprowadzeniu podatku bankowego od września 2010 roku, wynik sektora w roku kolejnym obniżył się jeszcze bardziej. Natomiast w roku 2013, kiedy wprowadzono podatek od transakcji finansowych, sektor również zanotował ujemny wynik na poziomie -3,65 mln EUR, ale sytuacja poprawiła się w porównaniu do roku poprzedniego, kiedy sektor wygenerował stratę na poziomie -474,08 mln EUR (por. wykres 36). Wynik węgierskiego sektora bankowego nie był najgorszy wśród państw UE, znacznie większe straty wygenerował sektor bankowy we Włoszech, Irlandii, Portugalii, Słowenii, Cyprze i Austrii (por. Aneks, tabela 1a).

W 2010 roku nastąpił spadek rentowności banków na Węgrzech. Rentowność kapitałów własnych ROE była ujemna w latach 2010 – 2013, jednak ulegała poprawie. W 2013 roku, kiedy wprowadzono podatek od transakcji finansowych, ROE nadal było ujemne i wyniosło -0,42%, co było wynikiem lepszym w porównaniu do roku poprzedniego (por. wykres 37). Warto jednak zauważyć, że rentowność kapitałów własnych banków na Węgrzech w 2009 roku była najwyższa spośród krajów UE. Z kolei w latach 2010 - 2013 rentowność kapitałów własnych banków ROE i rentowność aktywów ROA na Węgrzech była jedną z najniższych w krajach UE (por. Aneks, tabela 6 i 7).

Wykres 37. Rentowność kapitałów własnych ROE i rentowność aktywów ROA krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2008 - 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

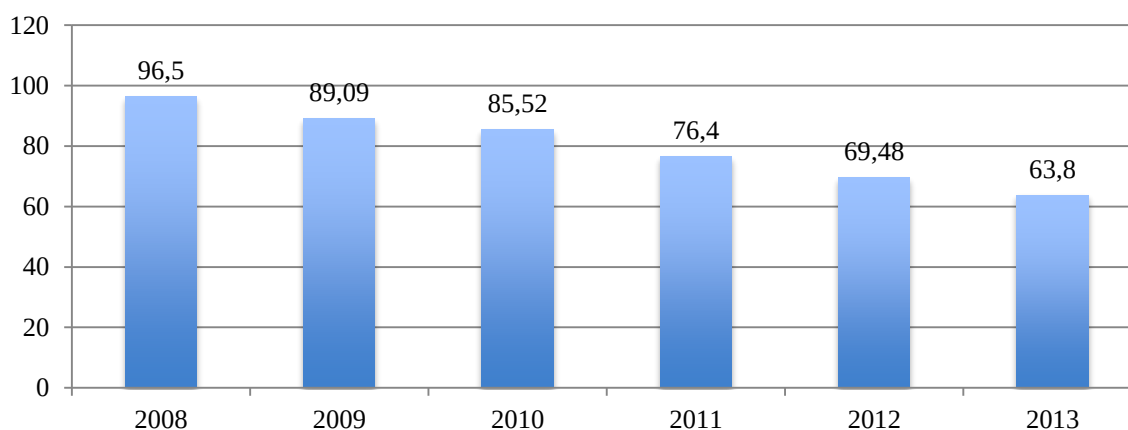
Pogorszenie warunków funkcjonowania banków na Węgrzech skłoniło wiele banków zagranicznych do wycofywania się z tego kraju poprzez sprzedaż swoich oddziałów.

Kupującymi oddziały banków zagranicznych były przede wszystkim kontrolowane przez państwo banki krajowe. W związku z tym doszło do zamierzonej przez węgierski rząd zmiany struktury własnościowej banków i ich nacjonalizacji.¹¹⁸

Wartość skumulowanych aktywów instytucji kredytowych na Węgrzech nie spadła po wprowadzeniu podatku bankowego w 2010 roku, ich wartość spadła natomiast o 19% w roku 2013, co można wiązać z wprowadzeniem podatku od transakcji finansowych. Wartość skumulowanych aktywów instytucji kredytowych w całej UE również obniżyła się, ale zaledwie o 1,2% (Aneks, tabela 2).

W analizowanych latach miał miejsce stopniowy spadek wartości udzielonych kredytów i pożyczek, które w latach 2008 – 2013 obniżyły się z poziomu 96,5 mld EUR do 63,8 mld EUR (wykres 38).

Wykres 38. Udzielone kredyty i pożyczki przez krajowe banki i grupy bankowe oraz zagraniczne oddziały i filie (w mld EUR) w latach 2008 – 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

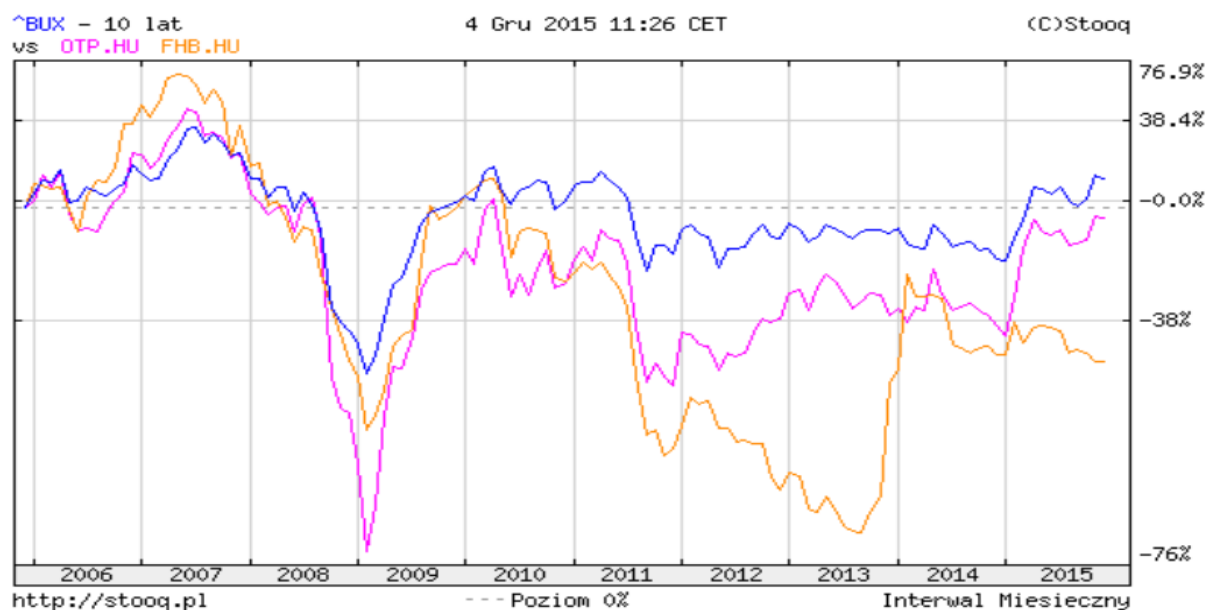
Spadek wartości udzielonych kredytów i pożyczek, przede wszystkim po wprowadzeniu podatku od transakcji finansowych miał miejsce także w innych krajach UE (por. Aneks, tabela 8). Warto zauważyć, że po wprowadzeniu dodatkowych podatków obciążających sektor bankowy na Węgrzech wzrosło ryzyko niestabilności finansowej. W przeciągu dwóch

¹¹⁸ Podatek bankowy w Polsce? Nie naśladujemy Węgier, 05.08.2015, <http://www.forbes.pl/podatek-bankowy-w-polsce-a-podatek-bankowy-na-wegrzech,artykuly,197858,1,2.html> (30.11.2015). *Węgry znacjonalizują zagraniczne banki? Jest już pierwsza oferta*, 07.01.2014, http://wyborcza.biz/biznes/1,100896,15232585,Wegry_znacjonalizuja_zagraniczne_banki__Jest_juz_pierwsza.html.

lat od wprowadzenia podatku bankowego udział kredytów zagrożonych wzrósł z poziomu 7,8% do 13,7% w 2012 roku, pozostając na zbliżonym poziomie w kolejnych latach.¹¹⁹

Analiza notowań głównego indeksu Giełdy Papierów Wartościowych w Budapeszcie - BUX oraz notowań największych banków: OTP Bank i FHB Mortgage Bank wskazuje, że wprowadzenie podatku bankowego nie miało tak dużego wpływu na cenę akcji, jak wprowadzenie od stycznia 2013 roku podatku od transakcji finansowych. Warto jednak zauważyć, że wartość indeksu BUX w latach 2010 – 2014, po niewielkim spadku w 2011 roku, utrzymywała się na stałym poziomie. Natomiast od początku 2015 roku wartość indeksu się umacnia. Z kolei sytuacja poszczególnych banków jest zróżnicowana. Po wprowadzeniu podatków istotnie spadły ceny akcji FHB Mortgage Bank, natomiast ceny akcji OTP Banku były stabilniejsze (wykres 39).

Wykres 39. Notowania indeksu BUX oraz akcji największych banków na Węgrzech: OTP Bank (OTP.HU), FHB Mortgage Bank (FHB.HU)

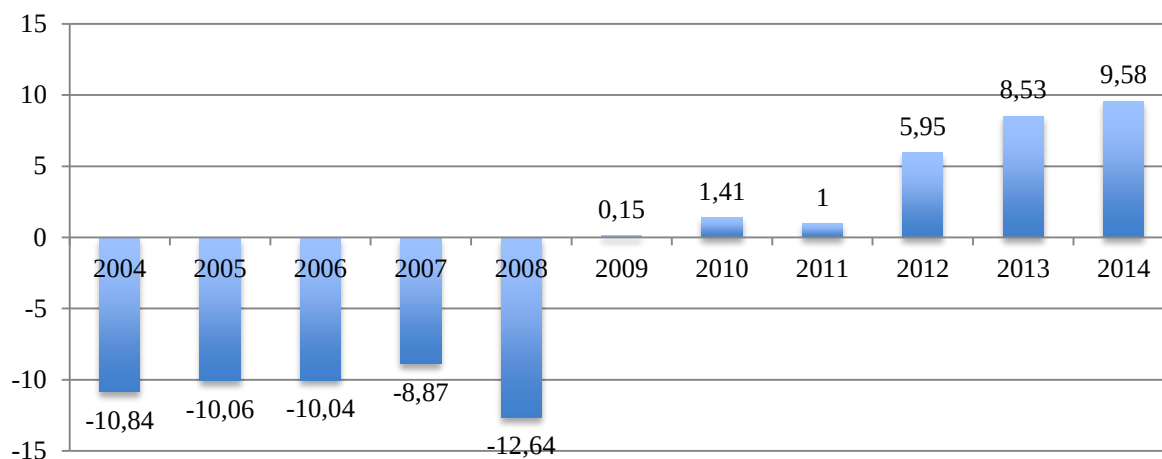

Źródło: www.stooq.pl (04.12.2015).

Analiza danych przedstawionych na wykresie 40 wskazuje, że nie spełniły się zapowiedzi dotyczące drastycznej ucieczki kapitału za granicę. Od 2009 roku saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego Węgier jest dodatnie, co oznacza, że więcej środków finansowych (m.in. bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz inwestycji portfelowych) napływało do Węgier, niż z nich odpływało. W związku z tym inne czynniki, o charakterze gospodarczym i politycznym również odgrywają ważną rolę.

¹¹⁹ Podatek bankowy w Polsce? Nie naśladujemy Węgier, 05.08.2015, <http://www.forbes.pl/podatek-bankowy-w-polsce-a-podatek-bankowy-na-wegrzech,artykuly,197858,1,2.html> (30.11.2015).

Wykres 40. Rachunek finansowy bilansu płatniczego Węgier w latach 2004-2014 (w mld USD)

Źródło: OECD Statistics, <http://stats.oecd.org> (22.11.2015).

4.6. Szwecja

Szwecja jest jednym z najczęściej podawanych przykładów państw, które doświadczyły negatywnych skutków podatku od transakcji finansowych. W 1984 roku, mimo sprzeciwu ówczesnego ministra finansów Kjell-Olof Feldta, wprowadzony został podatek od transakcji finansowych w wysokości 0,5% od obrotu akcjami i kontraktami terminowymi oraz 1% od obrotu opcjami. Stawki podatku zostały w kolejnych latach podwyższone. Podatkiem objęte były tylko krajowe serwisy brokerskie, co wskazuje się jako jedną z wad tego podatku. W 1989 roku rozszerzono podatek na papiery wartościowe o stałym zysku (stawki ustalone zostały od 0,002% dla obligacji o terminie zapadalności do 90 dni do 0,03% dla obligacji o terminie wykupu powyżej 5 lat). Już w pierwszym tygodniu po wprowadzeniu opodatkowania obrotu obligacjami, obrót spadł o 85%. W 1991 roku rząd wycofał podatek od transakcji finansowych. Spowodowane było to znacznie niższymi niż zakładano dochodami budżetowymi z tytułu podatku, co było spowodowane zmniejszeniem podstawy opodatkowania w wyniku spadku wolumenu transakcji oraz cen instrumentów finansowych. Skutkiem wprowadzenia podatku było także przeniesienie się handlu szwedzkimi instrumentami finansowymi na zagraniczne giełdy. J. Umlauf zauważył również, że podatek od transakcji finansowych w Szwecji został wprowadzony z powodów politycznych, w związku z tym reakcja szwedzkiej giełdy odzwierciedlała także zwiększoną niepewność polityczną.¹²⁰

¹²⁰ Szerzej: S. Umlauf, *Transaction taxes and the behaviour of the Swedish stock market*, "Journal of Financial

Negatywne doświadczenia z funkcjonowania podatku od transakcji finansowych w Szwecji nie zniechęciły do wprowadzenia w 2009 roku nowej daniny obciążającej sektor bankowy, jednak tym razem, jak wskazują doświadczenia i badania, znacznie bardziej racjonalnej i przemyślanej.

Szwecja wprowadziła opłatę bankową (*stability fee, Stabilitetsavgift*) przyjmując w dniu 8 października 2009 *Government Bill 2009/10:30 - Stability fee*. Nowa danina obowiązuje od 30 grudnia 2009 roku i ma charakter opłaty stabilizacyjnej, która zasila fundusz, mający gromadzić środki na wypadek złej sytuacji instytucji finansowych i konieczności udzielenia im pomocy.¹²¹

Fundusz Stabilizacyjny (*Stability Fund*) przeznaczony jest na finansowanie działań niezbędnych do zwalczania ryzyka zaburzeń w systemie finansowym Szwecji. Zgromadzone środki, którymi zarządza Agencja Obsługi Długu (*National Swedish Debt Office*), przechowywane są na oprocentowanym rachunku wyodrębnionym z budżetu państwa. Wpływy zasilające fundusz pochodzą z opłaty bankowej (*stability fee*), wnoszonej przez banki i instytucje kredytowe oraz z innych opłat dotyczących wsparcia udzielanego przez sektor publiczny, takich jak opłaty za gwarancje państwa.¹²²

Zakres podmiotowy opłaty obejmuje:¹²³

- banki krajowe, które prowadzą działalność na terytorium Szwecji,
- podmioty zależne banków zagranicznych, które mają siedzibę w Szwecji,
- oddziały banków krajowych, które prowadzą działalność zagranicą.

Opłata naliczana jest w zależności od wielkości pasywów pomniejszonych o kapitał własny, a także niektóre pozycje długu o charakterze długu podporządkowanego w oparciu o dane z bilansu na koniec roku budżetowego. Kwota zapłaconej opłaty bankowej stanowi koszt uzyskania przychodu w zakresie podatku dochodowego (CIT). Celem wprowadzenia opłaty stabilizacyjnej w Szwecji było zwiększenie stabilności sektora bankowego. Środki zgromadzone w funduszu mają zapewnić finansowanie pomocy bankom w czasie kryzysu finansowego.¹²⁴ W związku z tym banki same będą ponosić potencjalne koszty przyszłych kryzysów. Opłata nie ma dużego znaczenia fiskalnego. Stawka opłaty została ustalona na

Economics”, J. Campbell, K. Froot, *International experiences with securities transaction taxes*, NBER Working Paper No. 4587, December 1993, PWC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013, s. 32-33.

¹²¹ *Government Bill, 2009/10:30 - Stability fee*, Sweden, 8 October 2009.

¹²² Swedish National Audit Office, *The Stabilisation Fund – Does it live up to its name?*, RiR 2011:26, 10 October 2011.

¹²³ *Government Bill, 2009/10:30 - Stability fee*, Sweden, 8 October 2009.

¹²⁴ Government Offices of Sweden, <http://www.government.se/legal-documents/2010/06/20091030/>

poziomie 0,036%, jednak na lata 2009 i 2010, w związku z trudną sytuacją gospodarczą została obniżona do 0,018%. Wygenerowane wpływy zasilają fundusz stabilizacyjny (*Stability Fund*). Na 2009 rok zaplanowano dochody na poziomie 250 mln EUR, docelowo w ciągu 15 lat w funduszu stabilizacyjnym ma zostać zgromadzone ok. 2,5% PKB Szwecji.

Z technicznego punktu widzenia opłata bankowa nie jest pobierana jak podatek, jednak organem zarządzającym jest Szwedzka Agencja Obsługi Długu (*National Swedish Debt Office*).¹²⁵ Fundusz Stabilizacyjny nie jest również funduszem w dosłownym tego słowa znaczeniu, ponieważ wpływy z opłaty stabilizacyjnej są wykorzystywane na pokrycie bieżących wydatków rządu. Jednak wpłaty na rzecz funduszu są księgowane na oprocentowanym rachunku w *National Debt Office*. Bilans Funduszu Stabilizacyjnego został przedstawiony w tabeli 22.

Tabela 22. Bilans Funduszu Stabilizacyjnego Szwecji na dzień 30 czerwca 2011 roku

Aktywa	Pasywa (kapitały i zobowiązania)
Aktywa finansowe: udziały w Nordea 5,6 mld SEK	Kapitały: Fundusz Stabilizacyjny 22,2 mld SEK
Środki pieniężne i saldo na rachunku bankowym 16,6 mld SEK	-
Łącznie 22,2 mld SEK	Łącznie 22,2 mld SEK

Źródło: Swedish National Audit Office, *The Stabilisation Fund – Does it live up to its name?*, RiR 2011:26, 10 October 2011, s. 19.

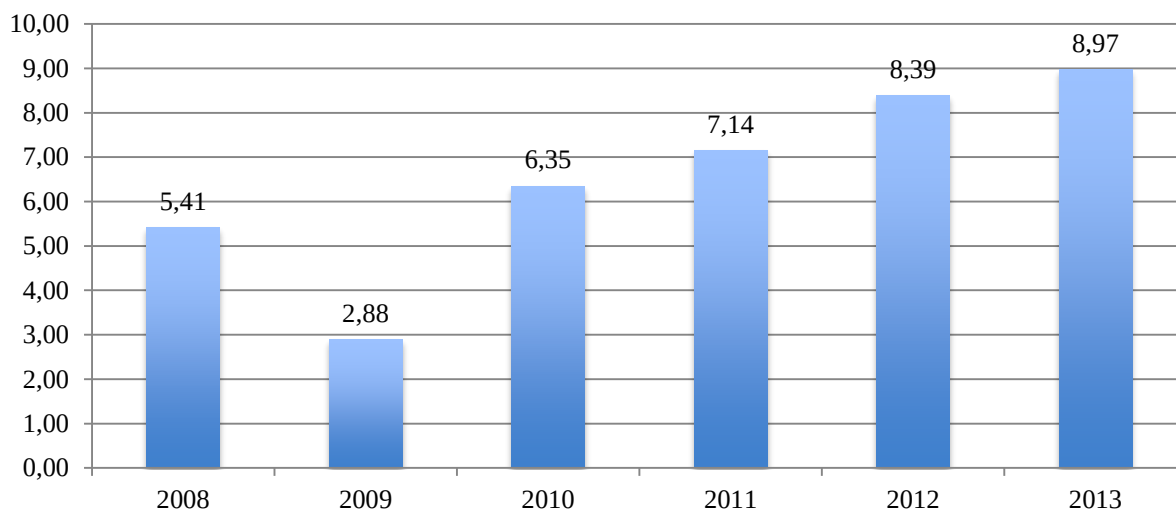
Charakter wprowadzonej w Szwecji daniny obciążającej banki jest zupełnie inny, niż w pozostałych krajach, chociaż w niektórych, np. Niemczech, Belgii oraz częściowo w Austrii i na Cyprze wpływy z podatku bankowego również trafiają do specjalnego funduszu stabilizacyjnego.

Niemniej jednak Szwecja również rozważa możliwość wprowadzenia innej formy podatku bankowego, który zasilaby budżet państwa. W maju 2015 roku Ministerstwo Finansów Szwecji zleciło ekspertyzę, która ma pomóc opracować koncepcję podatku bankowego. Pod uwagę brany jest podatek od obrotów lub specjalna składka płacona przez instytucje finansowe od wynagrodzeń w tym sektorze. Ze względu na doświadczenia lat 80. i początku 90. ub. wieku Szwecja stanowczo odrzuca możliwość wprowadzenia podatku od transakcji finansowych.¹²⁶

¹²⁵ PwC, *Proposed bank levies – update*, May 2013.

¹²⁶ *Jak są opodatkowane banki w UE? Co z kwotą wolną od podatku?*, 8.11.2015, <http://biznes.onet.pl/podatki/wiadomosci/jak-sa-opodatkowane-banki-w-ue-co-z-kwota-wolna-od-podatku/rc3yw3> (30.11.2015).

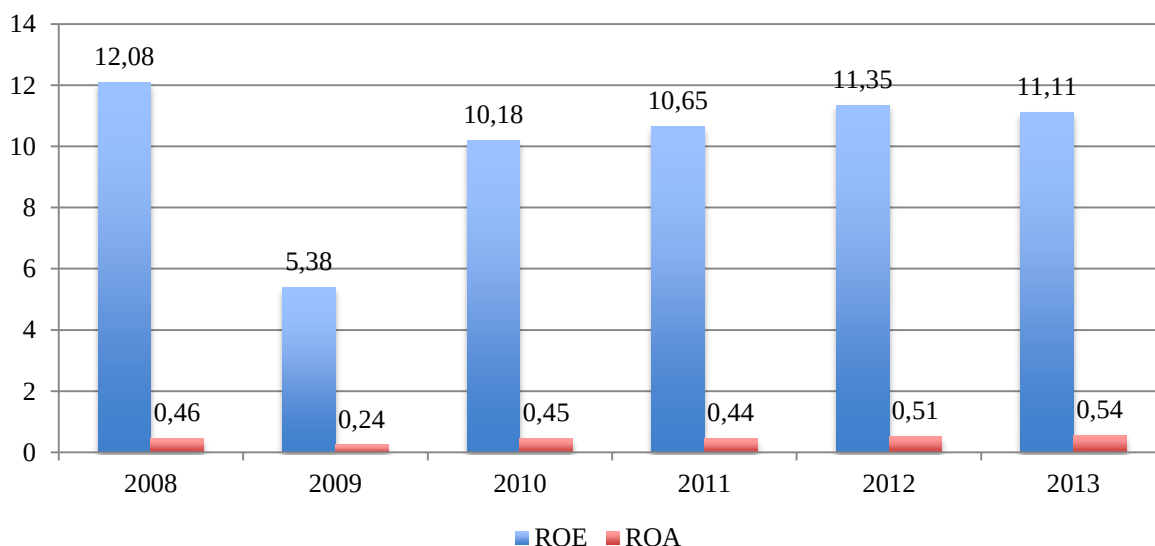
Wykres 41. Zyski/straty krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mld EUR) w latach 2007 - 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Kryzys gospodarczo – finansowy osłabił również kondycję banków. Spadek zysków można zauważyć w latach 2008 i 2009 (por. wykres 41). Warto jednak wskazać, że w porównaniu do innych państw w UE kondycja banków jest dobra i stabilna (por. Aneks tabela 1 i 1a).

Wykres 42. Rentowność kapitałów własnych ROE i rentowność aktywów ROA krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2008 - 2013

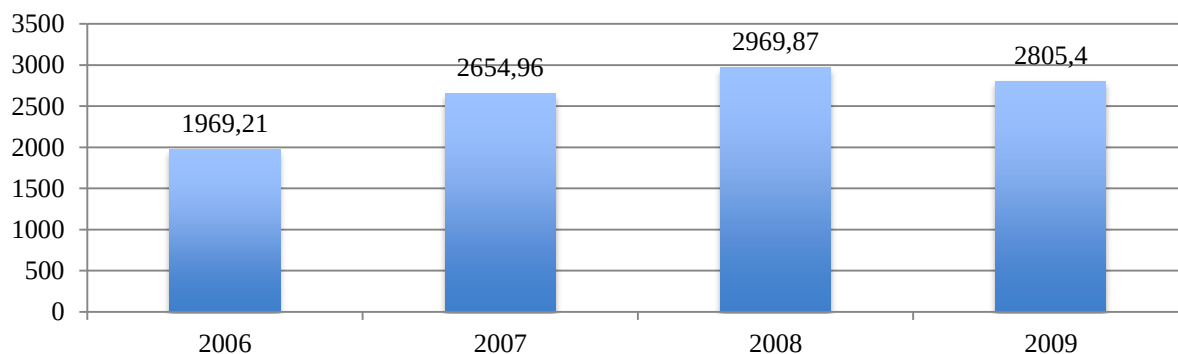

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

W wyniku ograniczenia zysków banków nastąpił również spadek ich rentowności. Rentowność kapitałów własnych ROE spadła z 12,08% w 2008 roku do 5,38% w 2009 roku. W latach kolejnych ROE niemal powróciła do poziomu z 2008 roku. Podobna tendencja

występowała w zakresie rentowności aktywów, która również spadła w 2009 roku (por. wykres 42). Warto zauważyć, że ROE i ROA banków w Szwecji, przede wszystkim od 2010 roku należy do najwyższych w krajach UE (por. Aneks, tabela 6 i 7). W 2009 roku wprowadzono opłatę stabilizacyjną, jednak spadek zysków i rentowności sektora bankowego należy wiązać raczej ze skutkami kryzysu niż wprowadzeniem nowej daniny.

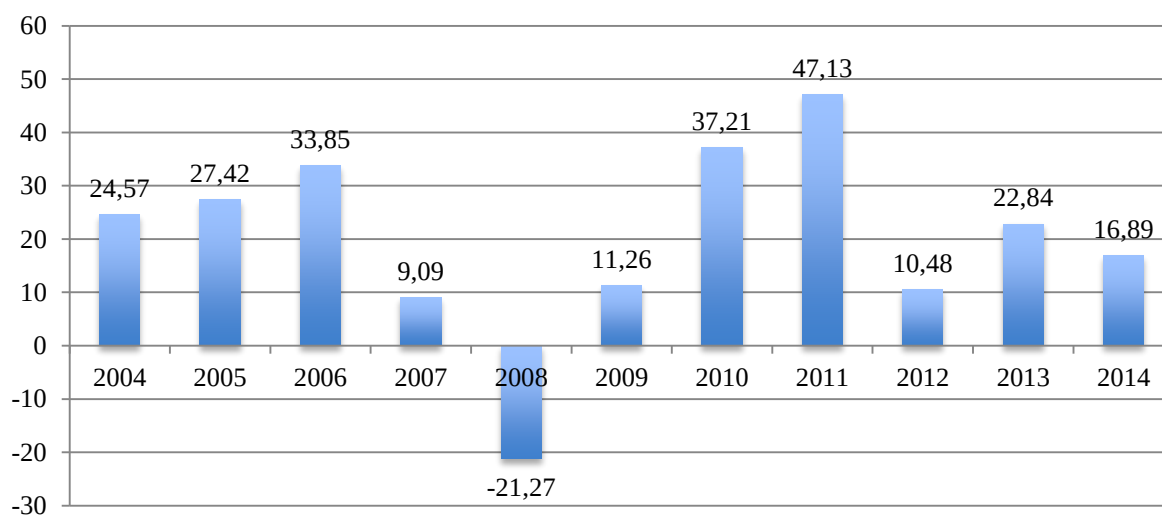
Wykres 43. Wartość kredytów udzielonych przez banki (w mld waluty krajowej) w latach 2006 - 2009

Źródło: OECD.Stat, *Bank Profitability Statistics*, <http://stats.oecd.org/> (14.11.2015 r.).

W 2009 roku, po wprowadzeniu opłaty stabilizacyjnej w Szwecji miał miejsce niewielki spadek wartości udzielonych przez banki kredytów. Brak dostępnych porównywalnych danych ogranicza możliwość analizy tego zjawiska w latach kolejnych.

Wykres 44. Rachunek finansowy bilansu płatniczego Szwecji w latach 2004-2014 (w mld USD)

Źródło: OECD Statistics, <http://stats.oecd.org> (22.11.2015).

Na skutek kryzysu nastąpił odpływ kapitału ze Szwecji, przede wszystkim w 2008 roku (por. wykres 44). Należy jednak zauważyć, że zjawisko to było krótkotrwałe. Już w 2009

roku, kiedy wprowadzono opłatę bankową, saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego było dodatnie i ulegało poprawie w latach kolejnych.

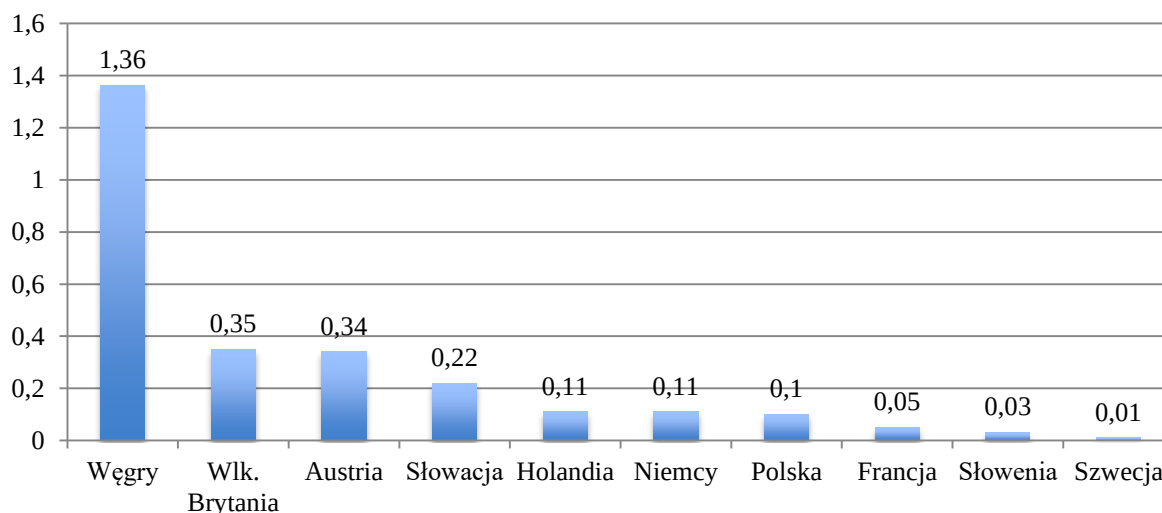
Przeprowadzona analiza wskazuje, że rozwiązania wprowadzone w 2009 roku w Szwecji nie są dotkliwym instrumentem dla banków oraz nie powodują negatywnych skutków gospodarczych i społecznych. Wprowadzona opłata bankowa na służyć stworzeniu swoistego bufora bezpieczeństwa, na wypadek przyszłych kryzysów bankowych czy finansowych.

5. Wnioski

1. Biorąc pod uwagę rolę i znaczenie banków i sektora finansowego w gospodarce, kluczowym jest obiektywne rozważenie celów, jakim miałyby służyć dodatkowa obciążająca je danina: cel fiskalny, czyli uzupełniające źródło dochodów publicznych, czy również, albo przede wszystkim, spełnianie celów pozafiskalnych (m.in. stabilizacja sektora finansowego, zmiana struktury pasywów banków, zniechęcenie do podejmowania ryzykownych operacji). Cele i motywy dodatkowego opodatkowania sektora finansowego mają bowiem istotny wpływ na wybór modelu i konstrukcji podatku.

Jeżeli głównym motywem wprowadzenia podatku jest cel fiskalny, to jak dowodzą dotychczasowe doświadczenia (w tym prezentowane w niniejszym opracowaniu), tego typu podatki charakteryzuje relatywnie niewielka wydajność fiskalną. Z pewnością zatem cel fiskalny nie stanowi wystarczająco silnej przesłanki do ich wprowadzania.

Wykres 45. Szacunkowe dochody budżetowe z podatków bankowych w poszczególnych państwach (w % łącznych dochodów budżetowych w 2011 roku)

Źródło: E. Nova, *Fiscal responses to the Economic downturn in Eastern Europe in 2010-11. With special attention paid to unorthodox measures*, Financial Research Papers, Budapest, Hungary, November 2011, s. 14.

Jeżeli główny motyw wprowadzenia podatku koncentruje uwagę na celach pozafiskalnych, to konieczne jest jasne ich doprecyzowanie. Dla większości państw, które wprowadziły, albo rozważają wprowadzenia rozwiązań w zakresie opodatkowania sektora finansowego, zazwyczaj są to działania stabilizacyjne. Doświadczenia różnych państw wskazują zarówno na pozytywne, jak i negatywne konsekwencje. Trudno jest zatem jednoznacznie ocenić skuteczność w realizacji tego rodzaju celów ze względu na krótki okres funkcjonowania dedykowanych im danin (w prezentowanych państwach UE rozwiązania podatkowe czy w zakresie podatku bankowego, czy podatku od transakcji finansowych, však nie przekraczały kilku lat) oraz nakładające się działania innych czynników współtowarzyszących (np. istotnych zmian politycznych jak we Włoszech, czy generalnie odczuwalnych efektów pokryzysowych w większości państw UE). Bazując na badaniach literaturowych można się spodziewać pozytywnych efektów zwłaszcza w przypadku rozwiązań zakładających specjalną daninę zasilającą wyodrębniony fundusz stabilizacyjny, czy też parabudżet. Konkretyzacja zarówno w aspekcie instrumentalnym (w tym charakteru samej daniny – podatek czy opłata, a może składka), jak i instytucjonalnym (fundusz celowy w ramach sektora finansów publicznych, czy poza nim, powiązany z systemem budżetowym, czy wykazujący autonomiczność) wymaga każdorazowo bardziej pogłębionych badań, w nawiązaniu do specyfiki uwarunkowań danego kraju w danym okresie.

Państwa wprowadzające dodatkowe opodatkowanie sektora bankowego nierzadko uwzględniały również inne cele pozafiskalne. Węgry dążyli do zmiany struktury własnościowej sektora i należy podkreślić, że cel ten w tym przypadku został przynajmniej częściowo osiągnięty. W Niemczech założono zmianę struktury pasywów banków na mniej ryzykowną i cel ten zrealizowano poprzez wzrost udziału zwolnionych z podatku depozytów od klientów w zobowiązaniach banków. Niemieckie banki chcąc zmniejszyć wysokość płaconego podatku zachęcały klientów do deponowania w banku oszczędności poprzez wyższe oprocentowanie depozytów bankowych. Zjawisko to należy ocenić pozytywnie pod względem społecznym, jak również poziomu bezpieczeństwa sektorowego.

2. Cel wprowadzenia podatku ma również wpływ na przeznaczenie zgromadzonych w formie podatku środków. Jeżeli dominuje cel fiskalny, to podatek powinien zasilać budżet centralny. Biorąc natomiast pod uwagę spełnienie zamierzeń pozafiskalnych, zdecydowanie lepszym rozwiązaniem zdaje się być specjalny charakter daniny zasilającej publiczny fundusz celowy

czy parabudżet.¹²⁷ Na pozytywne skutki stworzenia specjalnego funduszu stabilizacyjnego wskazują doświadczenia Szwecji i Niemiec. Wprowadzenie publicznego funduszu specjalnego przeznaczenia może stanowić ważny element rozwiązań systemowych na wypadek perturbacji na rynku finansowym w przyszłych okresach.

3. Doświadczenia wybranych państw członkowskich UE, które wprowadziły dodatkowe opodatkowanie sektora finansowego wskazują na zróżnicowane formy wdrożonego podatku. W analizowanych państwach zastosowano dwa główne modele dodatkowego opodatkowania sektora finansowego: 1) podatek bankowy, oraz 2) podatek od transakcji finansowych. Należy przy tym zauważyć, że autonomiczne wprowadzanie podatku od transakcji finansowych w wybranych państwach UE nie wydaje się celowe ze względu na przynależność do jednolitego rynku UE i możliwość przenoszenia transakcji do innych państw.

4. Podatek od transakcji finansowych mógłby stanowić skuteczny instrument generowania dodatkowych dochodów, w szczególności na potrzeby finansowania globalnych zamierzeń politycznych i gospodarczych, jeżeli zostałby wprowadzony w skali ogólnoswiatowej. Aby system ten funkcjonował sprawnie i sprawiedliwie, państwa wprowadzające tego rodzaju podatek powinny dążyć do osiągnięcia porozumienia w sprawie globalnych narzędzi fiskalnych.

5. Zarówno literatura przedmiotu, jak też doświadczenia prezentowanych państw wskazują na różną konstrukcję podatku bankowego, przede wszystkim w obszarze ustalania podstawy opodatkowania. Wśród 13 państw UE, które wprowadziły podatek bankowy w 10 podstawę opodatkowania stanowią pasywa lub wybrane ich pozycje (Austria, Belgia, Cypr, Łotwa, Holandia, Niemcy, Portugalia, Słowacja, Szwecja, Wielka Brytania). Natomiast w 3 państwach podstawą opodatkowania są aktywa (Węgry) lub aktywa ważone ryzykiem (Finlandia, Francja). Ponadto Wielka Brytania planuje wprowadzenie od 2016 roku dodatkowego opodatkowania zysków banków. Badania literaturowe, jak też analizowane przykłady państw UE, zdają się skłaniać ku opodatkowaniu pasywów. Wyniki badań M. Diemer'a¹²⁸ wskazują, że zarówno podatek bankowy obciążający depozyty (pasywa), jak też podatek od zysków mogą zachęcać banki do zamiany części ryzykownych aktywów na

¹²⁷ Szerzej na temat zalet i wad gospodarki funduszowej czy parabudżetowej, jej roli i znaczenia w porównaniu do gospodarki budżetowej w ramach systemu finansów publicznych: J. Szolno-Koguc, *Funkcjonowanie funduszy celowych w Polsce w świetle zasad racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007.

¹²⁸ M. Diemer, *Bank Bailouts, Bank Levy, and Bank Risk-Taking*, Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades Doctor rerum politicarum, Universität Leipzig, 22.10.2014, s. 42-43.

bardziej ostrożne. Jednakże, podczas gdy ciężar podatku od pasywów może być w całości przeniesiony na deponentów, ciężar podatku od zysków jest częściowo ponoszony przez akcjonariuszy banków. Należy tutaj jednak zauważyć, że podatek od zysków daje większe możliwości uchylania się od opodatkowania poprzez stosowanie agresywnej optymalizacji podatkowej.

Wyraźnie zróżnicowany okazał się też zakres opodatkowania w analizowanych krajach. Niemcy oraz Wielka Brytania stosowały wyłączenie z opodatkowania podatkiem bankowym najmniejszych podmiotów, z kolei Węgry stosowały preferencyjne stawki podatku bankowego dla mniejszych banków. Ponadto, we Francji, Niemczech oraz Wielkiej Brytanii stosowane były kwoty wolne od podatku.

6. Doświadczenia analizowanych państw wskazują również na zróżnicowanie w zakresie wpływu dodatkowego opodatkowania banków na akcję kredytową oraz oprocentowanie kredytów i depozytów. W Wielkiej Brytanii po wprowadzeniu podatku bankowego w 2011 roku nie nastąpił wzrost oprocentowania kredytów, a w niektórych przypadkach zauważalny był nawet spadek oprocentowania kredytów, co związane było z większą płynnością na rynku pieniężnym oraz niższym ryzykiem kredytowym. Wartość udzielonych przez banki kredytów i pożyczek obniżyła się na skutek kryzysu gospodarczo-finansowego, natomiast nie zaobserwowano takich zmian po wprowadzeniu podatku bankowego w 2011 roku, kiedy wartość udzielonych kredytów i pożyczek wzrastała w latach 2011-2012, po czym obniżyła się w 2013 roku. W związku z tym ograniczenia akcji kredytowej nie można wiązać z wprowadzeniem nowego podatku. W Niemczech natomiast od 2012 roku nastąpiło ograniczenia akcji kredytowej. Zjawisko to podkreślili również w swoich badaniach nad skutkami wprowadzenia podatku bankowego niemieccy ekonomiści. Na podkreślenie zasługuje natomiast fakt, że banki objęte podatkiem bankowym w Niemczech zwiększały oprocentowanie depozytów w większym stopniu, niż banki nie objęte tym podatkiem. Po wprowadzeniu podatku bankowego we Francji w 2011 roku nie doszło do ograniczenia akcji kredytowej banków. Wartość udzielonych kredytów i pożyczek obniżyła się natomiast w 2013 roku, po wprowadzeniu podatku od transakcji finansowych we Francji. Podobne zjawisko można obserwować w innych krajach, które nałożyły dodatkowe daniny na sektor bankowy. Należy przy tym pamiętać, że określenie jednoznacznych wniosków dotyczących wpływu podatku bankowego na spadek akcji kredytowej wymaga pogłębionej analizy oraz dłuższego okresu badawczego.

7. Na podstawie przeprowadzonych badań nie można jednoznacznie określić, że wprowadzenie dodatkowego opodatkowania sektora finansowego negatywnie wpłynęło na bilanse płatnicze analizowanych państw. Wprowadzenie zarówno podatku bankowego, jak też podatku od transakcji finansowych na Węgrzech nie miało odzwierciedlenia w wyniku rachunku finansowego bilansu płatniczego, którego saldo od 2009 roku było dodatnie i ulegało poprawie. Trudno wskazać jednoznacznie na negatywne konsekwencje wprowadzenia podatku bankowego w zakresie salda bilansu płatniczego w przypadku Wielkiej Brytanii: w dwóch kolejnych latach po wprowadzeniu podatku nastąpiło co prawda pogorszenie, ale w 2014 roku miał miejsce istotny napływ kapitału. Od 2011 roku następuje także napływ kapitału do Niemiec. Z kolei we Francji od 2011 roku obserwowane jest ujemne saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego, które jednak od 2012 roku ulega stopniowej poprawie. Dane statystyczne nie potwierdzają jednoznacznie wpływu wprowadzenia FTT we Włoszech na odpływ kapitału, ponieważ saldo rachunku finansowego bilansu płatniczego Włoch w 2013 i 2014 roku było dodatnie i ulegało stopniowej poprawie. Bez wątpienia podatek nie jest najistotniejszym czynnikiem wpływającym na przepływy kapitałowe, które stymulowane są przede wszystkim czynnikami ekonomicznymi, takimi jak atrakcyjność inwestycyjna, poziom zwrotu, bezpieczeństwo zainwestowanego kapitału jak również czynnikami o charakterze politycznym. Nie należy również zapominać o czynnikach behawioralnych, które mogą przyczyniać się m.in. do odpływu kapitału jeszcze przed wprowadzeniem podatku i niejednokrotnie późniejszego powrotu.

8. Przesłankę dla wprowadzenia podatku nie powinny raczej stanowić względy zapewnienia sprawiedliwości społecznej. Często co prawda podnoszony jest argument, że banki uzyskały w czasie kryzysu finansowego pomoc ze środków publicznych i teraz powinny zwrócić te środki (poprzez dodatkowe obciążenia podatkowe). Nierzadko pojawiają się argumenty za obciążeniem banków dodatkowymi daninami jako swoistą karą za ryzykowne działania i niefrasobliwe decyzje, które w konsekwencji doprowadziły do zawirowań świata finansowego. Niestety podatki nie są dobrym narzędziem dla realizacji idei sprawiedliwości. Należy zauważyć, że we wszystkich rozważanych typach opodatkowania sektora finansowego istnieje możliwość przerzucenia ekonomicznego ciężaru podatku na klientów. Tego typu podatki z samej konstrukcji są łatwo przerzucalne, w dodatku trudno znaleźć wystarczająco skuteczne narzędzia formalno-prawne, które mogłyby zapobiec takiej przerzucalności w praktyce. Jedynie mechanizm rynkowy oraz odpowiedni poziom konkurencji na rynku mogą ograniczać to zjawisko.

Bibliografia:

1. Allen & Overy, *Global Tax practice. Financial Transaction Tax. Sending shock waves through global financial services*, March 2013.
2. Baker D., *The Benefit of a Financial Transactions Tax*, Center for Economic and Policy Research, December 2008.
3. Balazs B., Varga E., *Hungarian Financial Transaction Tax*, Ryan Tax Services Hungary, 4.02.2013.
4. Bank of England, *Statistics*, <http://www.bankofengland.co.uk/statistics/> (14.11.2015).
5. Bank of England, *Trends in Lending*, January 2015.
6. Baran A. – K., Eckhardt P., *Financial Transaction Tax*, CEP, http://www.cep.eu/fileadmin/user_upload/Kurzanalysen/Finanztransaktionssteuer/PB_Financial_Transaction_Tax.pdf.
7. Becchetti, L., Ferrari M., Trenta U., *The impact of the French Tobin tax*, CEIS Research Paper 266, Rome: Centre for Economic and International Studies, 2013.
8. Buch C., Hilberg B., Tonzer L., *Taxing Banks: An Evaluation of the German Bank Levy*, Bundesbank Discussion Paper No. 38/2014.
9. Campbell J, K. Froot, *International experiences with securities transaction taxes*, NBER Working Paper No. 4587, December 1993.
10. Capelle-Blancard G., Havrylchyk O., *Incidence of bank levy and bank market power*, CEPII Working Paper July 21, 2013, http://www.cepii.fr/pdf_pub/wp/2013/wp2013-21.pdf
11. Capelle-Blancard G., Havrylchyk O., *The Impact of the French Securities Transaction Tax on Market Liquidity and Volatility*, RIETI Discussion Paper Series 14-E_007, January 2014.
12. Chrabonszczewska E., *Europejski rynek finansowy jako rynek międzynarodowy*, Instytut Gospodarki Światowej, Warszawa 2010.
13. Ciżkowicz P., Opala P., Rzońca A., *Rola systemu podatkowego przed, w trakcie i po kryzysie finansowym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, Rok LXXIV, Zeszyt 1/2012.
14. Coelho M., *Dodging Robin Hood: Responses to France and Italy's Financial Transaction Taxes*, July 17, 2014.
15. Credit Suisse, *Impact of French Financial Transaction Tax*, Zurich: Credit Suisse, 2013.
16. Dec P., Masiukiewicz P., *Podatek bankowy*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2013.
17. Deutsche Bundesbank, *The performance of German credit institutions*, September 2015, http://www.bundesbank.de/Navigation/EN/Statistics/Banks_and_other_financial_institutions/Banks/Statistics_of_the_banks_profit_and_loss_accounts/tables/tabellen.html.
18. Diemer M., *Bank Bailouts, Bank Levy, and Bank Risk-Taking*, Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades Doctor rerum politicarum, Universität Leipzig, 22.10.2014.
19. European Central Bank, *Opinion of the European Central Bank of 24 July 2012 on the*

- financial transaction tax* (CON/2012/59).
20. Eurostat Statistical Book, *Taxation trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway*, 2014.
 21. Federal Agency for Financial Market Stabilisation (Bundesanstalt für Finanzmarktstabilisierung), <http://www.fmsa.de/en/fmsa/restructuring-fund/bank-levy/index.html>.
 22. *Finance Act 2011*, UK.
 23. *Finance Act 2012*, UK.
 24. *Finance Act 2013*, UK.
 25. *Finance Act 2014*, UK.
 26. *Finance Act 2015*, UK.
 27. Finance Committee of the French Parliament's Lower House, *Information report n°1328* of 25 July 2013.
 28. *Francja i Niemcy razem uzgodnią podatek bankowy*, „Gazeta Wyborcza”, 22.03.2010, http://wyborcza.biz/biznes/1,100896,7688724,Francja_i_Niemcy_razem_uzgodnia_podatek_bankowy.html (23.11.2015).
 29. French Tax Code, art. 235 TER ZD, 235 ZD BIS and 235 TER ZD TER; Annexe III to the French Tax Code, Art. 58 Q, 58 R and 58 S, http://www.impots.gouv.fr/portal/deploiement/p1/fichedescriptive_7432/fichedescriptive_7432.pdf
 30. *German Bank Levy. Federal Government Issues Restructuring Fund Regulation*, Alert Memo, March 3, 2011 <http://www.cgsh.com/files/News/781734aa-5598-4635-884e-6e29297de9b9/Presentation/NewsAttachment/1d667420-70d9-4db6-8b99-70baeb8cb54d/CGSH%20Alert%20-%20German%20Bank%20Levy.pdf>
 31. German Bundestag in Drucksache, <http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/17/123/1712339.pdf>.
 32. Gostomski E., *Kontrowersje wokół wprowadzenia podatku od transakcji finansowych*, [w:] *Finanse w dobie kryzysu*, M. Wiśniewska (red.), „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku”, Tom 18/2012.
 33. *Government Bill, 2009/10:30 - Stability fee*, Sweden, 8 October 2009.
 34. HM Government, *The Coalition: our programme for government*, May 2010.
 35. HM Revenue & Customs, *Bank levy rate change*, 2014, 2015.
 36. HM Treasury, *Bank Levy: a consultation*, July 2010.
 37. HM Treasury, *Budget 2011*, March 2011.
 38. Hungarian Ministry for National Economy, *Everything hinges on Growth in Hungary – EcoMin Varga*, Budapest: Ministry for National Economy, 2013.
 39. International Monetary Fund, *A Fair and Substantial Contribution by the Financial Sector. Final Report for the G-20*, 2010.

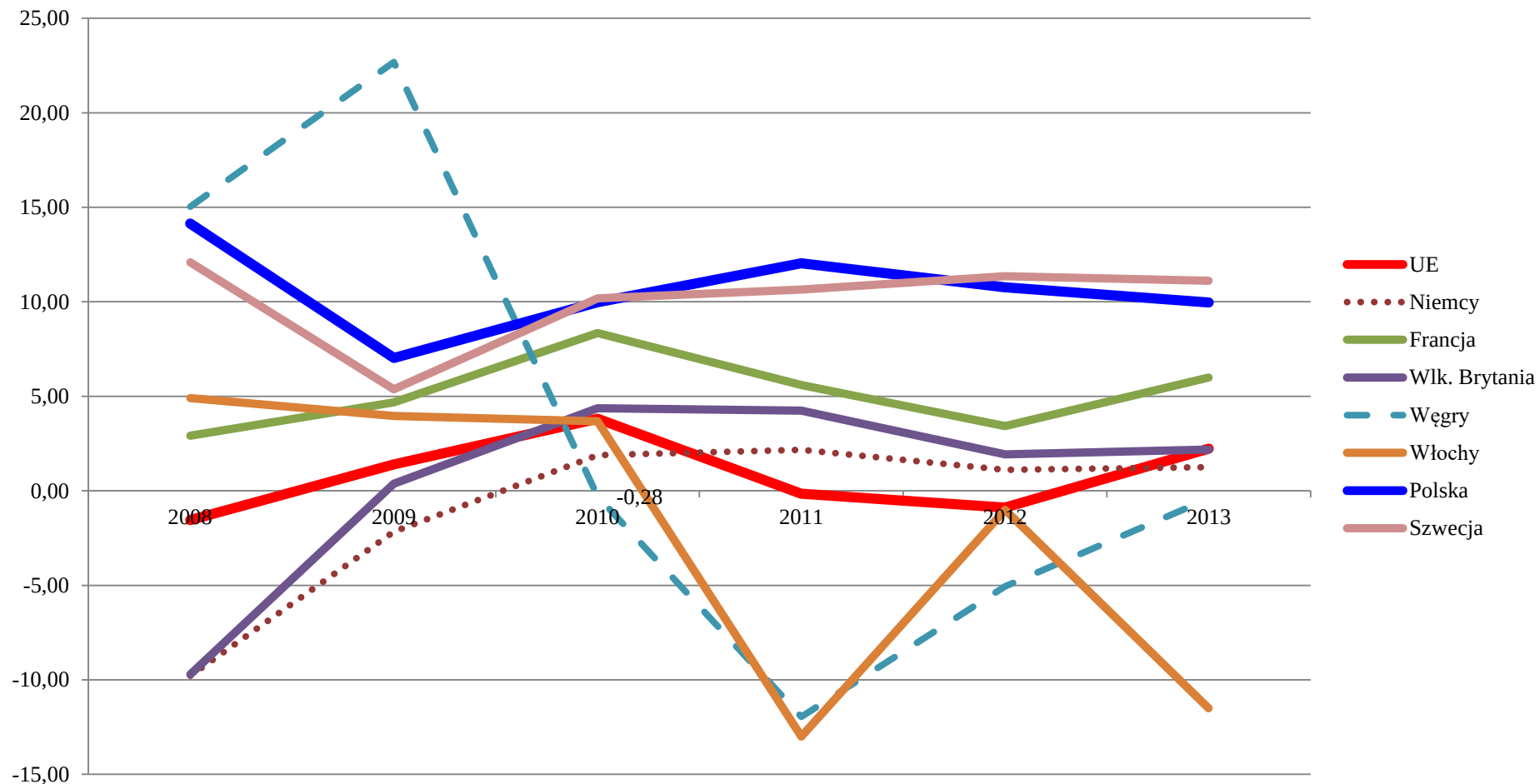
40. *Jak są opodatkowane banki w UE? Co z kwotą wolną od podatku?*, 8.11.2015, <http://biznes.onet.pl/podatki/wiadomosci/jak-sa-opodatkowane-banki-w-ue-co-z-kwota-wolna-od-podatku/rc3yw3> (30.11.2015).
41. Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno – Społecznego i Komitetu Regionów, Opodatkowanie sektora finansowego*, KOM(2010) 549, Bruksela 07.10.2010.
42. Komisja Europejska, *Opodatkowanie sektora finansowego, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów*, SEK(2010) 1166, Bruksela, 7.10.2010.
43. Komisja Europejska, *Taxation papers. Financial sector taxation*, Working Paper No. 25, 2010.
44. KPMG, *Bank Levies – comparison of certain jurisdictions*, Edition IX, June 2012.
45. Marcinkowska M., *Dodatkowe podatki i opłaty od banków – potrzeby praktyki i dylematy teorii finansów*, „Prace Naukowe UE we Wrocławiu” Nr 170, K. Jajuga (red.), Finanse – nowe wyzwania teorii i praktyki. Problemy wiodące, Wrocław 2011.
46. Matheson T., *Taxing Financial Transaction: Issues and Evidence*, International Monetary Fund Working Paper, Fiscal Affairs Department, March 2011.
47. Millar A., *A Financial Transaction Tax – Review of Impact Assessments*. Report prepared for the International Regulatory Strategy Group, City of London Economic Development, March 2012.
48. Nikolich-Bor H., *Hungarian Financial Transaction Tax*, 4.12.2013.
49. Nova E., *Fiscal responses to the Economic downturn in Eastern Europe in 2010-11. With special attention paid to unorthodox measures*, Financial Research Papers, Budapest, Hungary, November 2011.
50. Office for Budget Responsibility, *Economic and fiscal outlook*, March 2011.
51. Osvát K, Osvát S., *Bank tax in Hungary. Quick analysis on a debate pioneering step. The idea is not popular Down Under*, ANU Centre for European Studies. Working Paper Series, Vol. 1 No. 2 (September 2010).
52. Phylaktis K., Aristidou A., *Security Transaction Taxes and Financial Volatility: Athens Stock Exchange*, “Applied Financial Economics”, Vol. 17, No. 18, 2007.
53. *Podatek bankowy w Polsce? Nie naśladujmy Węgier*, 05.08.2015, <http://www.forbes.pl/podatek-bankowy-w-polsce-a-podatek-bankowy-na-wegrzech,artykuly,197858,1,2.html> (30.11.2015).
54. *Podatek od transakcji finansowych zatwierdzony. Węgry odczują niezadowolenie MFW?* 09.07.2012, <http://www.wprost.pl/ar/332857/Podatek-od-transakcji-finansowych-zatwierdzony-Wegry-odczuja-niezadowolenie-MFW/> (29.11.2015).
55. PwC, *Italian FTT – Latest developments*, 8 April 2013.
56. PwC, *Italian FTT – the draft. Decree: do we now have all the answers?* 8 February 2013.
57. PwC, *The latest Italian FTT guidance – clarity at last? Don’t hold your breath....*, 23 August 2013.

58. PwC, *Financial transaction tax: The impact and arguments. A literature review*, 21 November 2013.
59. PwC, *Financial Transaction Taxes. Basic Materials on the Italian, the French and the European Model of a Financial Transaction Tax*, 7 January 2014.
60. PwC, *French financial transaction tax on equity securities. Latest development and practical implications for the market*, 14 August 2012.
61. PwC, *Global Financial Services. French Bank Tax*, Tax News Flash, October 2010.
62. PwC, *New tax on financial transaction*, „Tax & Legal Alert”, Hungary, Issue 492, 27 July 2012.
63. PwC, *Proposed bank levies – update*, May 2013.
64. Rötting M., *The German Bank Restructuring Act*, NBR Conference on Key Aspects of Bank Resolution, Bucharest, 1 November 2013.
65. Schweikhard F. H., Wahrenburg M., *The Internalization of Systemic Risk: An Analysis of Bank Levy Schemes*. Presented at the EFA 2013 Meetings, Gothenburg, 2013.
66. Schweikhard, F.H., Wahrenburg M., *The Internalization of Systemic Risk: An Analysis of Bank Levy Schemes*. Presented at the EFA 2013 Meetings, Gothenburg, 2013.
67. Seely A., *Taxation of banking*, Briefing Paper Number 05251, September 2015.
68. Šramko F., *The impact of Securities Transaction Tax on market quality: Evidence from France and Italy*, International Journal of Economic Sciences, Vol. IV(3), 2015.
69. Stroppa V., *Tobin tax, incassi flop*, 05.06.2015,
http://www.italiaoggi.it/solofisco/solofisco_dett.asp?id=201506051057445475&titolo=Tobin%20tax,%20incassi%20flop (22.11.2015).
70. Swedish National Audit Office, *The Stabilization Fund – Does it live up to its name?*, RiR 2011:26, 10 October 2011.
71. Szolno-Koguc J., Twarowska M., *Evaluation of the financial transaction tax in the light of the optimal taxation theory*, International Scientific Conference on Management, Knowledge and Learning Joint International Conference 2015 “Managing Intellectual Capital and Innovation for Sustainable and Inclusive Society”.
72. Szolno-Koguc J., Twarowska M., *Taxation of the financial sector in the European Union – an attempt to find the best solution*, „Journal of Economics and Management”, Volume 18/2014.
73. Umlauf S., *Transaction taxes and the behavior of the Swedish stock market*, “Journal of Financial Economics” 1993, Vol. 33, issue 2.
74. *Węgierskie banki zwalniają przez brutalny podatek*, 24.11.2010
<http://www.money.pl/banki/wiadomosci/artykul/wegierskie;banki;zwalnaja;przez;brutalny;podatek,176,0,716208.html> (29.11.2015).
75. *Węgry wprowadzają podatek od transakcji finansowych*, 09.05.2012,
<http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/Wydarzenia/wegry-wprowadzaja-podatek-od-transakcji-finansowych,26863,1> (29.11.2015).

76. *Węgry znacjonalizują zagraniczne banki? Jest już pierwsza oferta*, 07.01.2014,
http://wyborcza.biz/biznes/1,100896,15232585,Wegry_znacjonalizuja_zagraniczne_bank_i_Jest_juz_pierwsza.html.
77. *Węgry: wpływy z podatku bankowego niższe niż oczekiwano*, 10.09.2012,
<http://www.pb.pl/2664723,14618,wegry-wplywy-z-podatku-bankowego-nizsze-niz-oczekiwano> (29.11.2015).
78. Zygierewicz M., *Specjalny podatek od instytucji finansowych – próba poszukiwania najlepszego rozwiązania*, „Bezpieczny Bank” nr 3 (48) 2012.

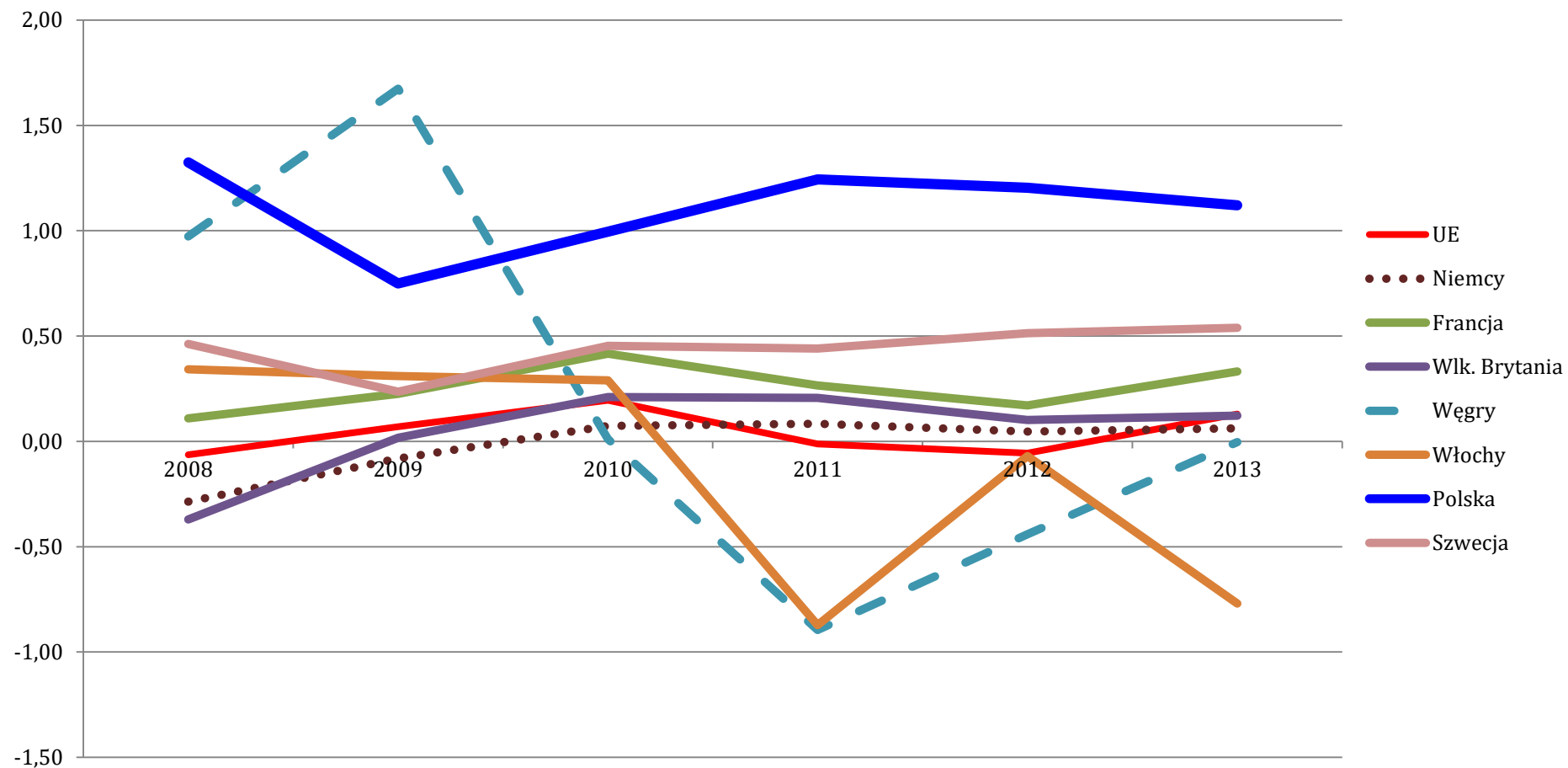
Aneks statystyczny

Wykres 1. Rentowność kapitałów własnych ROE krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2008 - 2013

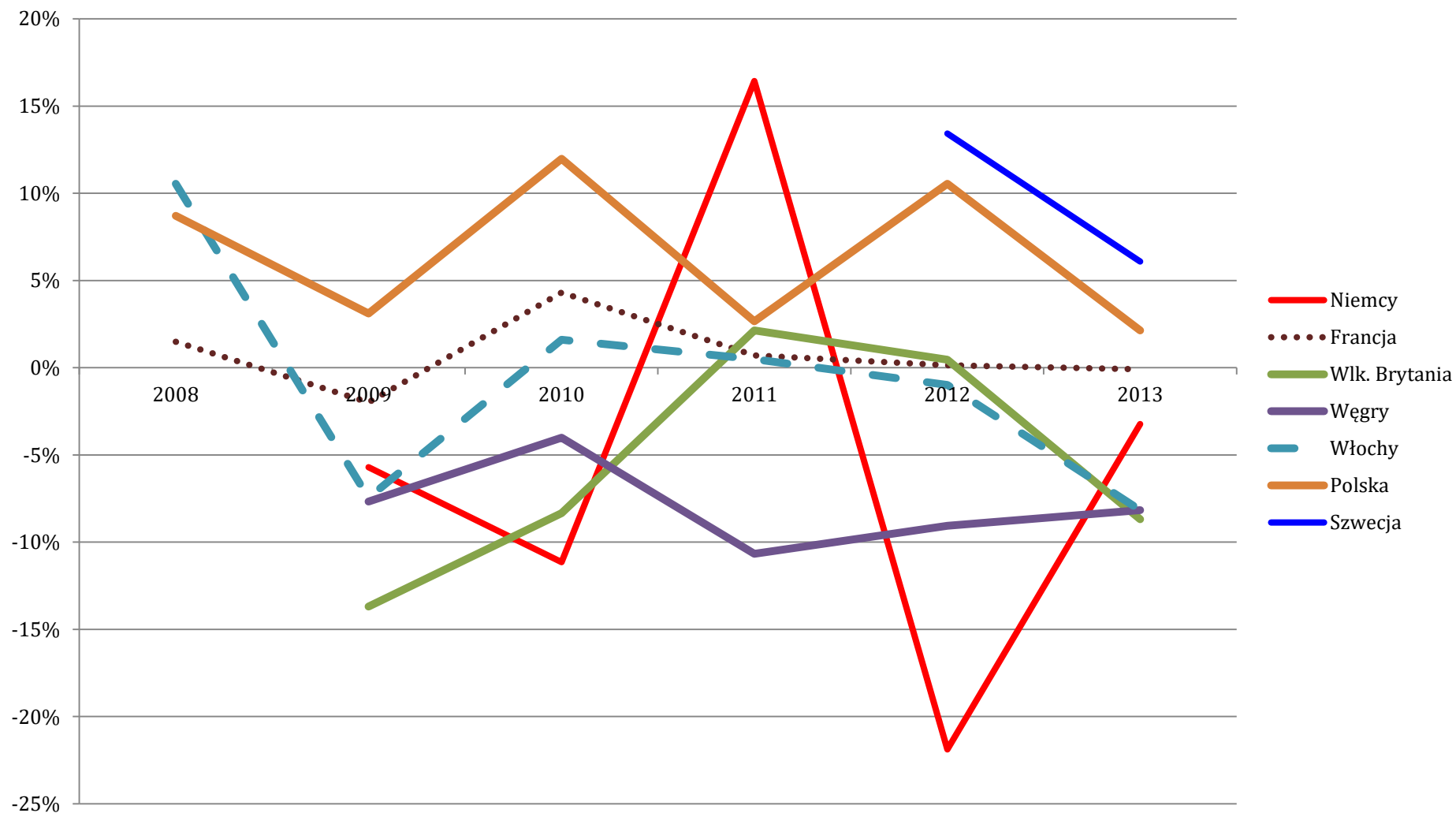
Źródło: ECB, Statistical Data Warehouse, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Wykres 2. Rentowność aktywów ROA krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2008 - 2013

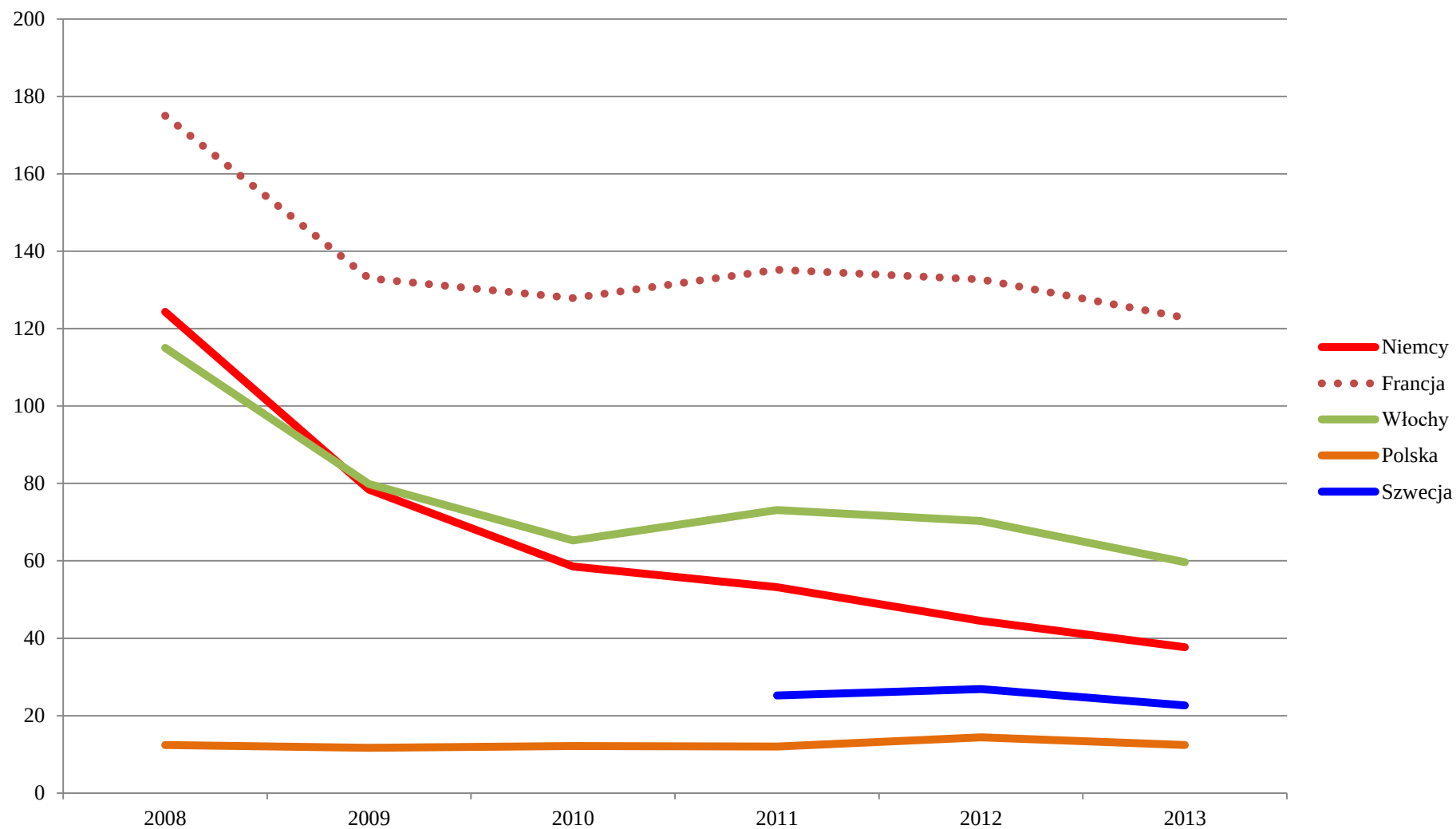
Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Wykres 3. Roczne zmiany udzielonych kredytów i pożyczek przez krajowe banki i grupy bankowe oraz zagraniczne oddziały i filie (w %) w latach 2008 - 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Wykres 4. Przychody z tytułu odsetek od kredytów, pożyczek i należności banków krajowych i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mld EUR) w latach 2007 – 2013

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Tabela 1. Zyski/straty instytucji kredytowych (*total credit institutions*) w latach 2004 – 2012 (w mln EUR)

Kraj/lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Belgia	3 112	4 605	7 842,0	2 824,0	-17 122,4	-2 546,0	4 722,0	1 971,0	3 995,8
Bulgaria	216	292,7	:	598,6	692,7	384,4	308,2	243,4	268,4
Czechy	1 188,3	1 982	1 339,7	1 696,6	1 834,8	2 279,3	2 202,8	2 164,1	2 539,6
Dania	1 600	2 605,6	3 759,2	5 550,0	-721,0	-1 456,7	1 298,7	754,0	1 510,7
Niemcy	4 539	21 400	20 046,0	:	-23 568,0	-5 692,0	11 651,0	22 405,0	19 859,0
Estonia	235,5	197,7	230,8	472,8	185,5	-605,9	21,5	612,3	257,2
Irlandia	:	:	:	7 775,9	:	:	:	:	:
Grecja	972	2 246	2 513	3 678,7	966,0	-76,0	:	-39 244,0	-13 270,0
Hiszpania	11 150,0	13 968,0	19 700	25 675,0	18 578,0	12 596,0	9 629,0	-14 604,0	-73 652,0
Francja	19 814	23 735	33 914,0	27 196,0	2 426,0	15 772,0	21 336,0	9 609,0	9 952,0
Włochy	:	22 406	:	30 587,0	22,4	8,6	9,2	-23,7	:
Cypr	:	:	:	1 205,1	1 224,9	895,4	1 130,3	-2 750,4	572,1
Łotwa	:	:	:	593,7	:	:	:	:	:
Litwa	87,2	103,1	192,3	335,7	251,7	-1 064,1	-81,1	-868,9	8,1
Luksemburg	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Węgry	1 190,4	1 392,1	:	:	1 050,2	957,1	24,3	-1 003,4	-599,9
Malta	:	:	:	:	:	:	467,9	400,2	569,3
Holandia	10 082	13 222	13 775	18 998,0	-16 941,0	3 666,0	6 347,0	7 301,0	2 287,0
Austria	2 794	3 718	3 654	4 417,0	1 595,0	-94,0	3 919,0	1 135,0	3 079,0
Polska	1 578,4	2 263,2	2 752,1	3 243,7	3 893,4	1 939,2	2 873,1	3 783,9	3 677,2
Portugalia	1 959	1 919	2 601	2 853,0	1 003,0	1 332,0	268,0	-1 802,0	-2 249,0
Rumunia	531,5	714,1	803,3	974,8	:	:	:	:	:
Słowenia	154,7	281,3	:	:	249,0	123,7	-96,3	-442,0	-754,0
Słowacja	304,5	:	477,3	513,0	490,1	250,1	503,8	668,5	:
Finlandia	1 330	1 985	:	2 670,0	1 678,0	1 457,0	1 487,0	1 601,0	1 717,0
Szwecja	7 014,7	4 453,1	8 346,4	5 284,4	4 942,5	3 880,0	5 204,8	:	:
Wlk. Brytania	40 633	35 099,4	43 345,6	59 876,7	-43 085,9	-26 480,1	-17 624,6	-2 605,8	-19 569,5
Islandia	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Norwegia	2 117,6	2 652,6	2 519,3	3 335,2	2 730,8	2 322,1	3 546,6	7 534,2	2 046,0
Szwajcaria	7 008,7	10 795,1	8 018,9	:	-12 661,0	1 084,1	5 622,7	7 895,5	49,8

* Uwaga: „:” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: Eurostat Database, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> [sbs_cre_tent], (15.11.2015).

Tabela 1a. Zyski/straty krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mln EUR) w latach 2007 - 2013

Kraj/lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Austria	:	1099,85	2068,28	5235,25	1163,10	3562,95	-478,75
Belgia	7097,09	-20890,57	-1265,80	5986,70	716,26	1980,56	3784,02
Bułgaria	588,44	702,41	384,47	306,57	242,28	268,49	257,70
Cypr	:	1092,65	834,96	949,97	-4956,97	-4471,91	-2295,39
Czechy	1834,09	1583,21	2121,29	2064,98	1942,32	2413,70	1943,59
UE	68220,09	-28316,56	29746,54	83742,86	-5513,17	-24165,17	51197,50
Niemcy	:	-28611,24	-7019,34	5745,69	6732,54	3546,79	4161,05
Dania	:	-1344,84	-1560,21	999,70	261,29	928,69	2102,31
Estonia	:	486,44	-1127,19	121,73	618,90	414,25	371,28
Hiszpania	:	24589,14	20079,19	17816,53	-1070,44	-53551,79	12513,32
Finlandia	3081,73	1757,74	1622,28	1645,05	1971,49	2076,17	2044,55
Francja	26216,03	7791,54	14267,86	26564,77	17703,18	11579,62	21053,60
Wlk. Brytania	:	-31705,90	1649,06	21423,19	22983,88	10746,03	11372,39
Grecja	:	2642,93	694,40	-1510,73	-40713,98	-11799,75	4456,66
Chorwacja	:	:	:	:	:	:	42,98
Węgry	:	1305,03	2235,52	12,99	-977,94	-474,08	-3,65
Irlandia	:	228,53	-23170,87	-36406,04	-7509,09	-9194,50	-6920,96
Włochy	18928,16	9445,48	8414,39	8012,15	-24360,81	-1989,43	-20243,43
Litwa	371,53	234,70	-1073,98	-70,88	356,10	207,14	227,51
Luksemburg	:	416,04	3788,17	3854,52	1596,12	3656,37	3556,50
Łotwa	:	68,06	-1153,36	-483,37	124,00	162,42	263,38
Malta	270,61	91,94	785,19	492,07	397,00	615,09	362,14
Holandia	:	-11181,45	-208,75	8825,48	7202,45	4742,65	5890,95
Polska	4114,22	3366,44	1977,24	2986,41	3695,79	4033,22	3849,05
Portugalia	4016,62	965,74	1740,32	2199,60	-1069,12	-1268,13	-3252,99
Rumunia	756,54	1398,52	448,28	242,15	90,05	-534,92	65,35
Szwecja	:	5407,70	2884,42	6349,20	7137,74	8387,31	8970,39
Słowenia	429,06	217,87	49,88	-131,29	-442,23	-730,17	-3440,84
Słowacja	515,98	525,47	280,84	510,48	652,93	528,07	544,78

* Uwaga: „:” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Tabela 2. Wartość aktywów/pasywów instytucji kredytowych (*total credit institutions*) w latach 2004 – 2012 (w mln EUR)

Kraj/lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Belgia	914 338	1 055 190	1 121 561,0	1 297 072,0	1 270 692,0	1 155 293,0	1 155 293,0	1 196 416,0	1 083 651,5
Bulgaria	12 742,5	16 814,3	:	30 236,0	35 472,9	36 216,4	37 692,1	39 221,1	42 124,2
Czechy	80 768,7	95 226,3	107 842,8	130 564,6	193 969,7	155 418,9	166 081,5	182 735,4	185 393,8
Dania	627 045,1	691 362,1	780 624,2	930 544,4	1 016 529,4	1 000 728,6	1 014 581,7	1 036 398,4	1 045 614,5
Niemcy	6 774 924	7 014 836	7 289 904,0	:	7 718 070,0	7 245 344,0	8 533 139,0	8 603 213,0	8 364 564,0
Estonia	8 832,6	11 837,6	15 316,1	20 677,0	21 840,1	20 606,6	19 590,6	18 400,3	0,0
Irlandia	:	:	:	1 337 355,8	:	:	:	:	:
Grecja	210 739	306 567	314 590	383 472,0	466 005,0	494 761,0	:	476 169,0	441 374,0
Hiszpania	1 717 364,0	2 149 456,0	2 515 527	2 945 266,0	3 381 189,0	3 433 285,0	3 462 857,0	3 613 113,0	3 574 038,0
Francja	3 876 055	4 733 045	5 414 994,0	6 352 127,0	6 844 339,0	6 860 324,0	7 204 657,0	7 845 174,0	7 541 760,0
Włochy	:	2 679 908	:	3 327 417,0	3 375,5	3 425,0	3 266,0	3 469,5	:
Cypr	:	:	:	91 725,6	116 239,1	137 465,6	132 795,0	128 886,8	123 599,0
Łotwa	:	:	:	30 641,5	:	:	:	:	:
Litwa	8 509,1	13 098,9	17 228	23 687,2	26 263,0	24 727,2	24 123,6	24 576,6	24 276,2
Luksemburg	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Węgry	66 670,5	79 873,4	:	:	132 506,0	121 625,0	122 244,7	133 744,5	108 667,0
Malta	:	:	:	:	:	:	49 948,7	51 191,3	53 382,2
Holandia	1 468 786	1 752 341	1 968 180	2 204 219,0	:	2 166 699,0	2 259 493,0	2 375 620,0	2 361 256,0
Austria	631 092	704 359	774 082	882 359,0	1 055 871,0	1 020 516,0	966 159,0	1 004 123,0	957 152,0
Polska	119 037,1	145 801,1	175 224	210 177,6	295 878,8	244 847,5	290 027,3	314 034,1	326 497,0
Portugalia	346 448	361 288	398 361	439 969,0	482 381,0	520 164,0	520 164,0	573 919,0	557 078,0
Rumunia	22 252	35 497,3	49 019,6	74 802,6	:	:	:	:	:
Słowenia	23 886,9	29 329,1	:	:	47 948,0	51 824,0	50 759,8	49 243,0	46 119,1
Słowacja	29 057,4	:	37 794,2	49 161,1	60 536,1	53 011,0	54 739,0	55 772,0	:
Finlandia	212 287	234 521	:	287 809,0	384 737,0	387 558,0	470 090,0	633 504,0	597 104,0
Szwecja	564 247,1	636 863,8	720 754,5	821 896,6	959 283,0	813 816,5	891 263,5	:	:
Wlk. Brytania	7 378 532,7	8 556 472,7	9 517 162,2	10 503 621,1	10 439 794,6	8 927 605,2	9 203 950,1	9 363 853,2	9 617 089,2
Islandia	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Norwegia	295 110,6	358 190,8	424 383,0	510 277,7	631 794,2	568 256,0	665 495,8	751 553,4	818 272,9
Szwajcaria	1 149 237,6	1 271 845,2	1 307 659,1	:	1 305 723,8	1 327 992,1	1 465 050,4	1 741 654,2	1 862 883,1
ŁĄCZNIK	26 537 963	32 933 724	32 950 207	32 885 079	36 890 438	36 771 510	38 763 462	40 215 985	39 731 896
DYNAMIKA	-	124,10	100,05	99,80	112,18	99,68	105,42	103,75	98,80

* Uwaga: „,” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: Eurostat Database, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> [sbs_cre_tent], (15.11.2015).

Tabela 3. Udział aktywów finansowych sektora finansowego w relacji do PKB (%) w państwach UE w latach 2006 - 2014

Kraj/lata	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Luksemburg	:	:	9 902,6	11 332,3	11 912,1	12 570,9	14 095,6	14 413,9	:
Malta	:	:	:	2 656,4	2 770,4	2 930,5	2 965,6	2 892,4	:
Irlandia	1 472,0	1 512,2	1 656,8	1 908,5	2 095,9	2 025,6	1 989,3	1 969,1	:
Holandia	859,3	912,5	871,5	951,2	988,5	1 043,6	1 099,8	1 091,2	1 157,1
Wielka Brytania	822,2	941,0	1 418,1	1 182,5	1 230,9	1 321,6	1 235,3	1 081,2	1 087,9
Cypr	529,5	572,2	684,7	789,2	728,6	713,0	867,2	768,3	:
UE (28)	:	:	:	545,0	561,8	584,8	586,5	556,9	:
Dania	417,9	449,4	452,4	488,7	507,8	505,2	515,1	525,8	557,0
Strefa euro (18)	:	:	:	470,5	480,2	486,2	504,2	492,9	:
Belgia	502,9	544,0	508,1	515,6	494,6	502,6	476,2	463,2	480,9
Niemcy	432,7	442,3	459,9	454,3	438,7	432,0	442,2	404,9	420,7
Szwecja	325,8	334,2	328,3	367,4	366,2	361,5	370,3	390,7	423,8
Francja	341,6	364,3	352,0	369,7	382,8	380,7	383,1	379,5	:
Portugalia	321,9	338,9	340,2	371,0	380,9	355,8	363,6	349,5	343,6
Austria	336,6	347,8	342,6	350,7	339,8	333,8	334,1	322,0	319,7
Finlandia	197,6	203,1	230,3	259,3	309,5	368,7	353,3	314,9	340,2
Hiszpania	277,7	287,6	282,0	300,5	296,7	294,9	298,6	281,4	284,1
Węgry	197,4	243,9	293,1	298,5	295,0	304,8	287,8	264,3	268,4
Włochy	215,0	219,5	219,1	244,3	248,8	245,4	260,8	259,2	269,5
Grecja	159,2	172,7	189,4	210,3	225,4	225,6	231,8	226,3	228,6
Chorwacja	155,7	167,5	156,6	173,0	184,7	190,9	193,3	201,5	206,1
Estonia	154,9	167,7	172,2	191,1	174,2	159,4	157,2	160,8	:
Słowenia	140,1	172,7	164,1	180,4	176,5	171,7	172,9	160,2	162,5
Bułgaria	115,8	139,9	146,7	160,7	153,4	148,9	150,6	156,3	154,5
Łotwa	146,5	155,1	158,2	195,9	198,4	173,6	160,9	151,5	:
Czechy	111,6	116,9	124,2	127,1	132,2	134,1	142,4	151,2	156,3
Słowacja	129,5	119,9	119,1	136,2	134,1	132,9	133,0	129,1	:
Polska	96,4	102,6	113,0	112,1	119,3	121,6	123,4	123,8	122,6
Rumunia	84,3	94,0	93,5	106,2	109,4	109,2	109,9	103,9	99,8
Litwa	98,4	111,4	105,6	124,5	118,3	107,2	101,3	95,7	97,5

* Uwaga: „,” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: Eurostat, *European sector accounts*, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/sector-accounts/data/database> (15.11.2015).

Tabela 4. Saldo rachunku obrotów finansowych wybranych krajów w latach 2000 – 2014 (mld USD)

Kraj/lata	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	:	:	:	:	:	:	15,09	16,83	14,33	13,06	4,55	6,71	6,69	14,50	4,64
Belgia	:	:	:	10,89	9,96	9,10	7,52	7,98	-10,73	-17,48	6,95	-9,58	2,24	-0,02	-1,63
Czechy	-3,01	-2,78	-4,00	-5,11	-6,64	-2,80	-4,33	-5,40	-2,53	-3,80	-6,41	-4,23	0,60	3,49	2,31
Dania	:	:	:	:	:	8,88	2,20	4,01	-3,18	7,27	-1,10	19,35	17,10	13,43	23,35
Estonia	-0,28	-0,32	-0,69	-0,46	-1,45	-1,15	-2,42	-3,23	-1,82	1,28	1,10	1,40	0,65	0,62	0,41
Finlandia	-0,18	-0,42	8,81	-3,43	-0,02	-8,46	-13,55	-29,62	-4,46	-3,37	4,81	-9,95	-20,38	-8,44	:
Francja	38,88	16,79	6,40	-21,13	10,97	-9,93	-30,19	2,29	-46,32	-50,78	1,59	-72,81	-26,45	-18,83	-18,37
Niemcy	-39,20	0,85	7,57	53,72	140,19	119,85	197,23	250,73	177,38	163,71	122,85	168,04	202,39	276,01	322,84
Grecja	:	:	:	:	:	:	:	:	-43,46	-33,73	-27,69	-25,04	-3,51	3,40	0,84
Węgry	-3,91	-2,86	-4,20	-6,35	-10,84	-10,06	-10,04	-8,87	-12,64	0,15	1,41	1,00	5,95	8,53	9,58
Islandia	-1,10	-0,13	0,04	-0,10	-1,72	-2,34	-5,87	-4,19	-13,78	5,12	-0,68	0,74	-0,70	1,07	0,94
Irlandia	:	:	-1,01	1,56	-4,72	0,60	-5,99	-16,50	-23,59	1,46	-9,59	-13,99	:	:	:
Holandia	:	:	:	:	48,67	32,37	52,65	32,88	32,49	65,23	52,63	69,55	59,94	78,83	94,98
Norwegia	:	:	:	:	:	51,57	45,03	21,48	75,60	39,59	42,62	72,60	45,28	44,61	56,47
Polska	:	:	:	:	-7,75	-7,02	-10,55	-24,91	-41,83	-19,30	-30,83	-27,09	-11,27	-9,62	-4,95
Portugalia	-10,91	-11,11	-8,57	-7,82	-12,64	-17,17	-19,52	-21,13	-27,86	-22,82	-20,34	-11,51	0,42	6,25	5,01
Słowacja	:	:	:	:	:	:	:	:	-8,51	-3,39	-3,19	-4,64	0,41	-2,06	-3,07
Słowenia	-0,58	0,14	-0,17	-0,24	-0,99	-1,34	-1,51	-1,47	-4,92	-1,77	-1,93	-1,05	-0,18	1,79	3,10
Hiszpania	-17,94	-19,44	-14,41	-19,99	-42,90	-75,22	-106,78	-137,28	-145,39	-71,08	-56,86	-41,34	0,19	53,87	43,23
Szwecja	3,57	5,11	7,59	21,68	24,57	27,42	33,85	9,09	-21,27	11,26	37,21	47,13	10,48	22,84	16,89
Szwajcaria	26,29	37,74	24,60	27,65	68,79	68,87	63,38	31,93	-4,23	-1,15	105,48	24,98	93,34	106,10	51,43
Wielka Brytania	-20,86	-43,35	-37,75	-20,14	-27,95	-32,76	-64,98	-71,22	-84,05	-49,02	-44,38	-23,56	-77,85	-102,27	136,02

* Uwaga: „:” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: OECD.Stat, *Balance of Payments (BOP)*, <http://stats.oecd.org/> (14.11.2015 r.)

Tabela 5. Saldo rachunku obrotów finansowych wybranych krajów w latach 2004 – 2015 (% PKB)

Kraj/lata	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015Q1	2015Q2
Belgia	:	:	:	3,4	2,7	2,4	1,8	1,7	-2,1	-3,6	1,4	-1,8	0,4	0,0	-0,3	-3,4	1,8
Bułgaria	:	:	:	:	:	:	:	-33,0	-29,6	-6,8	1,9	3,4	2,3	2,2	0,4	17,7	4,0
Czechy	-4,9	-4,1	-4,9	-5,1	-5,6	-2,1	-2,8	-2,9	-1,1	-1,8	-3,1	-1,9	0,3	1,7	1,1	10,8	5,6
Dania	:	:	:	:	:	3,4	0,8	1,3	-0,9	2,3	-0,3	5,7	5,3	4,0	6,8	8,8	9,4
Niemcy	-2,0	0,0	0,4	2,1	5,0	4,2	6,6	7,3	4,7	4,8	3,6	4,5	5,7	7,4	8,4	7,6	10,3
Estonia	-4,9	-5,1	-9,5	-4,6	-12,0	-8,2	-14,3	-14,5	-7,5	6,5	5,7	6,2	2,9	2,5	1,6	4,4	6,7
Irlandia	-7,8	0,1	-0,9	0,1	-2,9	-0,4	-4,5	-6,9	-8,5	-1,6	-6,4	-8,1	-1,6	4,3	3,8	6,9	7,2
Grecja	:	:	:	:	-4,1	-6,3	-9,2	-11,8	-12,3	-10,2	-9,2	-8,7	-1,4	1,4	0,4	-5,5	-0,3
Hiszpania	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Francja	2,8	1,2	0,3	-1,3	0,4	-0,5	-1,3	0,0	-1,6	-1,9	0,1	-2,5	-2,0	-0,8	-0,5	-4,0	:
Chorwacja	-18,7	-13,3	-20,5	-27,9	-20,0	-18,0	-26,6	-26,7	-28,5	-19,7	-6,3	-3,2	-1,0	-0,9	-0,4	-9,8	0,5
Włochy	:	:	-0,1	-1,6	-0,7	-2,5	-2,5	-1,6	-1,9	-2,5	-5,3	-4,1	-0,7	0,7	2,9	-1,6	1,5
Cypr	:	:	:	:	:	:	:	:	-18,8	-8,5	-9,2	-0,7	-2,9	-6,2	-1,5	4,1	-6,6
Łotwa	-4,2	-5,6	-5,8	-6,6	-10,5	-12,3	-19,0	-19,7	-12,6	11,7	6,1	-0,4	0,7	1,0	3,3	-1,9	2,4
Litwa	:	:	:	:	-6,3	-4,8	-9,7	-12,8	-11,1	6,6	2,5	-0,7	1,4	3,5	1,8	-2,3	2,2
Luksemburg	:	:	9,0	6,2	10,0	14,3	9,3	9,7	7,0	6,2	6,3	5,9	5,1	4,2	3,5	-2,6	7,4
Węgry	-8,3	-5,3	-6,2	-7,5	-10,5	-9,0	-8,8	-6,4	-8,1	0,1	1,1	0,7	4,7	6,4	4,9	7,3	9,5
Malta	:	:	:	:	0,5	-1,8	-7,0	-5,6	-4,6	-0,2	-0,9	-0,9	9,9	-3,5	0,3	1,6	25,3
Holandia	:	:	:	:	7,5	4,8	7,3	3,9	3,5	7,6	6,3	7,8	7,3	10,4	8,3	13,2	-10,6
Austria	:	:	:	:	:	:	4,5	4,4	3,4	3,3	1,2	1,6	1,6	3,4	1,1	1,4	-0,3
Polska	:	:	:	:	-3,1	-2,3	-3,1	-5,8	-7,9	-4,4	-6,5	-5,2	-2,3	-1,1	-0,8	3,0	1,9
Portugalia	-9,2	-9,1	-6,4	-4,7	-6,7	-8,7	-9,4	-8,8	-10,7	-9,4	-8,5	-4,6	0,1	2,9	2,1	0,4	1,0
Rumunia	-3,7	-3,4	-4,9	-6,3	-6,0	-7,4	-9,5	-13,4	-12,4	-4,7	-4,5	-3,5	-2,5	1,1	1,9	9,4	-0,9
Słowenia	-2,4	0,6	-0,7	-0,8	-2,9	-3,7	-3,8	-3,1	-8,9	-3,5	-4,0	-2,0	-0,4	3,7	6,3	6,1	8,0
Słowacja	:	:	:	:	-9,5	-9,8	-9,0	-4,8	-9,2	-3,8	-3,6	-4,8	0,4	-1,6	-2,2	1,2	-0,7
Finlandia	-0,1	-0,3	6,3	-2,0	0,0	-4,1	-6,3	-11,6	-1,6	-1,3	1,9	:	:	:	:	:	:
Szwecja	1,2	2,1	3,0	6,4	6,5	7,2	7,9	1,9	-4,0	2,7	7,7	8,4	1,9	3,4	2,6	8,3	16,5
Wielka Brytania	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Islandia	-12,0	-1,4	0,1	-0,9	-12,2	-13,6	-33,8	-18,9	-74,9	40,4	-3,9	4,9	-5,1	7,0	5,4	0,3	20,1
Norwegia	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	9,0	8,4	12,3	2,0	3,9

* Uwaga: „:” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: Eurostat Database, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> [bop_gdp6_q], (16.11.2015).

Tabela 6. Rentowność kapitałów własnych ROE krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2007 - 2013

Kraj/lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Austria	:	1,74	2,79	6,12	1,42	4,05	-0,68
Belgia	10,52	-44,82	-2,36	10,48	1,36	3,28	6,17
Bułgaria	18,31	17,27	8,33	6,39	4,72	4,73	4,45
Cypr	:	13,62	10,65	8,18	-75,58	-100,83	-37,86
Czech	18,27	14,35	16,67	14,86	12,98	13,73	11,36
UE	10,58	-1,54	1,40	3,81	-0,16	-0,88	2,24
Niemcy	:	-9,78	-2,17	1,88	2,17	1,11	1,26
Dania	:	-3,37	-3,83	2,39	0,60	2,04	4,44
Estonia	:	15,55	-41,30	3,61	22,92	11,70	10,74
Hiszpania	:	12,36	8,89	8,54	0,16	-24,88	5,77
Finlandia	14,30	8,38	7,15	6,81	7,62	8,90	8,06
Francja	9,77	2,91	4,68	8,35	5,59	3,42	6,00
Wlk. Brytania	:	-9,71	0,38	4,37	4,24	1,93	2,19
Grecja	:	10,53	2,19	-4,35	:	:	:
Chorwacja	:	:	:	:	:	:	0,56
Węgry	:	15,03	22,68	-0,28	-11,95	-5,06	-0,42
Irlandia	:	0,42	-36,13	-65,22	-11,12	-14,57	-13,16
Włochy	9,20	4,90	3,97	3,68	-12,99	-1,00	-11,51
Litwa	19,87	11,48	-56,07	-3,77	15,53	7,84	8,56
Luksemburg	:	3,51	8,77	8,13	2,72	6,98	6,45
Łotwa	:	3,12	-44,31	-19,66	4,53	4,89	8,75
Malta	8,44	-0,55	11,62	3,65	3,24	4,67	3,68
Holandia	:	-12,12	-0,30	7,47	6,05	4,12	5,00
Polska	17,72	14,14	7,02	9,98	12,03	10,76	9,97
Portugalia	14,10	3,37	5,36	6,72	-4,22	-3,32	-9,34
Rumunia	22,52	18,90	6,33	2,58	0,23	-7,15	0,01
Szwecja	:	12,08	5,38	10,18	10,65	11,35	11,11
Słowenia	11,49	5,23	1,14	-3,14	-11,10	-19,43	-90,25
Słowacja	13,91	11,38	5,94	10,42	11,96	9,04	10,01

* Uwaga: „:” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Tabela 7. Rentowność aktywów ROA krajowych banków i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w %) w latach 2007 - 2013

Kraj/lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Austria	:	0,09	0,18	0,46	0,10	0,31	-0,04
Belgia	0,45	-1,47	-0,11	0,52	0,06	0,19	0,39
Bułgaria	1,95	1,98	1,06	0,81	0,62	0,64	0,59
Cypr	:	0,87	0,58	0,61	-3,60	-3,58	-2,89
Czech	1,31	1,07	1,41	1,28	1,16	1,36	1,08
UE	0,52	-0,06	0,07	0,19	-0,01	-0,06	0,13
Niemcy	:	-0,29	-0,08	0,07	0,08	0,05	0,06
Dania	:	-0,14	-0,17	0,11	0,03	0,10	0,24
Estonia	:	1,31	-3,41	0,40	3,14	2,01	1,77
Hiszpania	:	0,68	0,57	0,47	-0,03	-1,38	0,36
Finlandia	1,05	0,46	0,42	0,35	0,31	0,35	0,39
Francja	0,42	0,11	0,23	0,42	0,27	0,17	0,33
Wlk. Brytania	:	-0,37	0,02	0,21	0,21	0,10	0,12
Grecja	:	0,58	0,14	-0,31	:	:	:
Chorwacja	:	:	:	:	:	:	0,07
Węgry	:	0,97	1,67	0,01	-0,90	-0,44	0,00
Irlandia	:	0,01	-1,73	-3,09	-0,63	-0,92	-0,88
Włochy	0,71	0,34	0,31	0,29	-0,87	-0,07	-0,77
Litwa	1,35	0,79	-3,94	-0,28	1,51	0,95	1,02
Luksemburg	:	0,04	0,43	0,50	0,20	0,49	0,50
Łotwa	:	0,20	-3,97	-1,66	0,47	0,59	0,91
Malta	0,69	0,21	1,85	0,97	0,77	1,15	0,72
Holandia	:	-0,37	-0,01	0,33	0,25	0,18	0,24
Polska	1,81	1,32	0,75	1,00	1,24	1,20	1,12
Portugalia	0,91	0,20	0,34	0,41	-0,21	-0,26	-0,71
Rumunia	1,80	1,72	0,56	0,30	0,11	-0,65	0,08
Szwecja	:	0,46	0,24	0,45	0,44	0,51	0,54
Słowenia	0,91	0,41	0,09	-0,24	-0,84	-1,49	-7,99
Słowacja	1,04	0,84	0,54	0,94	1,18	0,95	0,96

* Uwaga: „:” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Tabela 8. Udzielone kredyty i pożyczki przez krajowe banki i grupy bankowe oraz zagraniczne oddziały i filie (w mld EUR) w latach 2007 - 2013

Kraj/lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Austria	:	817,46	800,51	797,04	814,64	813,02	782,07
Belgia	987,11	769,63	695,13	704,76	685,30	635,41	635,71
Bułgaria	22,95	28,51	29,53	29,95	30,91	30,79	32,19
Cypr	:	93,69	101,64	111,08	104,74	103,55	66,64
Czech	86,37	91,51	93,16	100,79	103,13	107,09	107,99
UE	7300,09	25722,67	23999,64	23228,38	24738,86	23380,46	22351,11
Niemcy	:	4848,52	4571,79	4061,90	4729,26	3694,47	3575,07
Dania	:	643,17	618,64	623,89	609,17	613,49	602,27
Estonia	:	30,97	25,81	23,08	15,17	15,91	16,28
Hiszpania	:	2681,63	2685,09	2696,76	2687,56	2507,89	2282,17
Finlandia	215,19	240,19	177,09	192,43	226,45	237,35	255,84
Francja	3471,59	3522,98	3452,87	3601,71	3627,25	3632,17	3628,75
Wlk. Brytania	:	5109,28	4409,94	4042,15	4128,37	4147,48	3787,20
Grecja	:	359,44	370,33	362,38	320,47	283,79	250,97
Chorwacja	:	:	:	:	:	:	45,40
Węgry	:	96,50	89,09	85,52	76,40	69,48	63,80
Irlandia	:	898,41	772,41	595,93	508,18	421,37	340,61
Włochy	1849,24	2044,34	1892,05	1922,33	1931,81	1912,71	1756,40
Litwa	22,55	25,49	22,44	20,49	18,98	17,91	17,63
Luksemburg	:	670,52	577,20	534,81	538,29	501,94	510,71
Łotwa	:	27,39	23,99	23,33	20,55	20,50	20,26
Malta	24,49	31,07	28,01	33,71	32,71	31,98	29,83
Holandia	0,00	1991,35	1857,37	1934,57	1918,71	1855,49	1792,86
Polska	165,49	179,91	185,51	207,73	213,25	235,74	240,78
Portugalia	355,49	376,35	387,31	389,82	381,84	362,44	328,28
Rumunia	27,33	54,38	53,51	52,47	52,71	50,01	47,27
Szwecja	:	:	:	:	883,81	1002,42	1063,51
Słowenia	36,00	41,71	43,31	42,76	40,49	37,24	30,16
Słowacja	36,30	48,27	35,90	37,02	38,71	38,84	40,48

* Uwaga: „:” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).

Tabela 9. Przychody z tytułu odsetek od kredytów, pożyczek i należności banków krajowych i grup bankowych oraz zagranicznych oddziałów i filii (w mld EUR) w latach 2007 – 2013

Kraj/lata	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Austria	:	41,15	31,09	25,57	26,38	25,05	21,47
Belgia	49,35	50,09	25,95	21,53	22,90	22,88	20,10
Bułgaria	1,60	2,34	2,47	2,45	2,42	2,29	2,20
Cypr	:	4,83	5,22	6,09	6,46	6,13	4,27
Czech	3,98	5,01	4,64	4,89	4,95	4,95	4,45
UE	90,70	726,74	534,84	463,02	505,51	483,83	423,67
Niemcy	:	124,32	78,42	58,57	53,22	44,51	37,71
Dania	:	:	:	:	:	:	:
Estonia	:	2,14	1,43	1,01	0,82	0,57	0,49
Hiszpania	:	:	:	:	:	:	:
Finlandia	:	:	:	:	:	:	:
Francja	:	174,99	133,00	127,89	135,21	132,75	122,85
Wlk. Brytania	:	:	:	:	:	:	:
Grecja	:	23,51	20,10	19,49	20,29	17,01	14,36
Chorwacja	:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,44
Węgry	:	:	:	:	:	:	:
Irlandia	:	37,05	26,75	19,47	17,21	14,66	10,28
Włochy	:	115,04	79,89	65,26	73,16	70,32	59,70
Litwa	1,11	1,62	1,27	0,89	0,74	0,59	0,47
Luksemburg	0,00	0,00	16,68	10,00	11,77	9,78	7,90
Łotwa	0,00	1,61	1,10	0,78	0,66	0,57	0,52
Malta	1,50	1,65	1,35	1,16	1,21	1,22	0,93
Holandia	:	97,91	70,35	65,89	70,11	68,22	61,43
Polska	9,73	12,39	11,72	12,13	12,04	14,40	12,45
Portugalia	18,97	22,83	15,35	12,98	15,95	14,89	11,83
Rumunia	2,55	5,76	6,02	4,97	4,64	4,36	3,79
Szwecja	:	:	:	:	25,23	26,90	22,68
Słowenia	1,90	2,51	2,02	2,00	0,15	1,78	1,33
Słowacja	:	:	:	:	:	:	:

* Uwaga: „:” brak danych lub dane utajnione.

Źródło: ECB, *Statistical Data Warehouse*, <https://sdw.ecb.europa.eu> (14.11.2015).